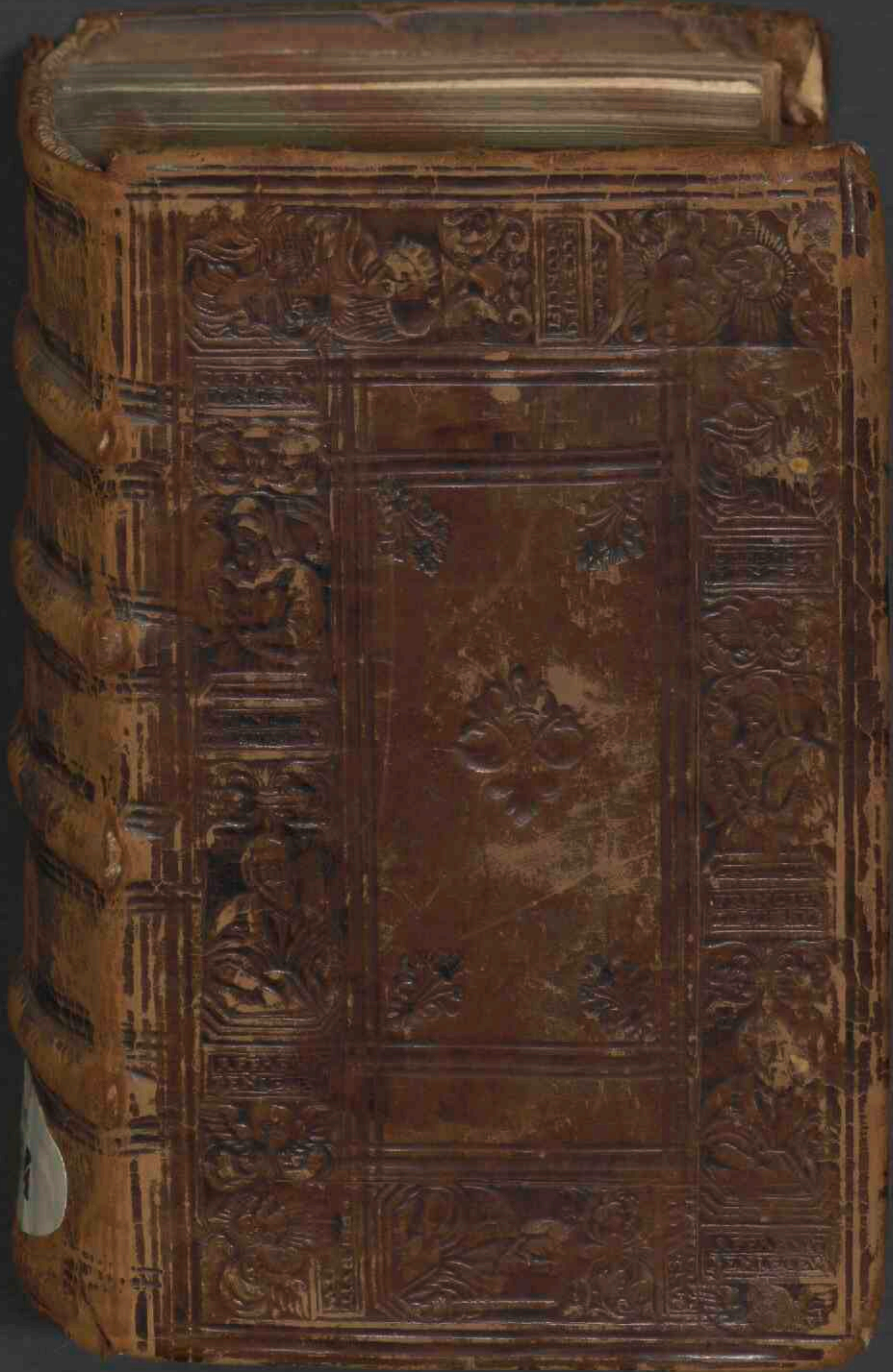

**Johannis Garcæi D. Summi Pontificis Veteris et Novi
Testamenti Collatio. : Cui addita est commonefactio De Arca
Foederis. In fine inueniet Lector Catalogum Summorum
Sacerdotum.**

<https://hdl.handle.net/1874/422580>

Dit boek hoort bij de Collectie Van Buchell Huybert van Buchell (1513-1599)

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Wegens onderzoek aan deze collectie is bij deze boeken ook de volledige buitenkant gescand. De hierna volgende scans zijn in volgorde waarop ze getoond worden:

- de rug van het boek
 - de kopsnede
 - de frontsnede
 - de staartsnede
 - het achterplat

This book is part of the Van Buchell Collection Huybert van Buchell (1513-1599)

More information on this collection is available at:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Due to research concerning this collection the outside of these books has been scanned in full. The following scans are, in order of appearance:

- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

E oct.

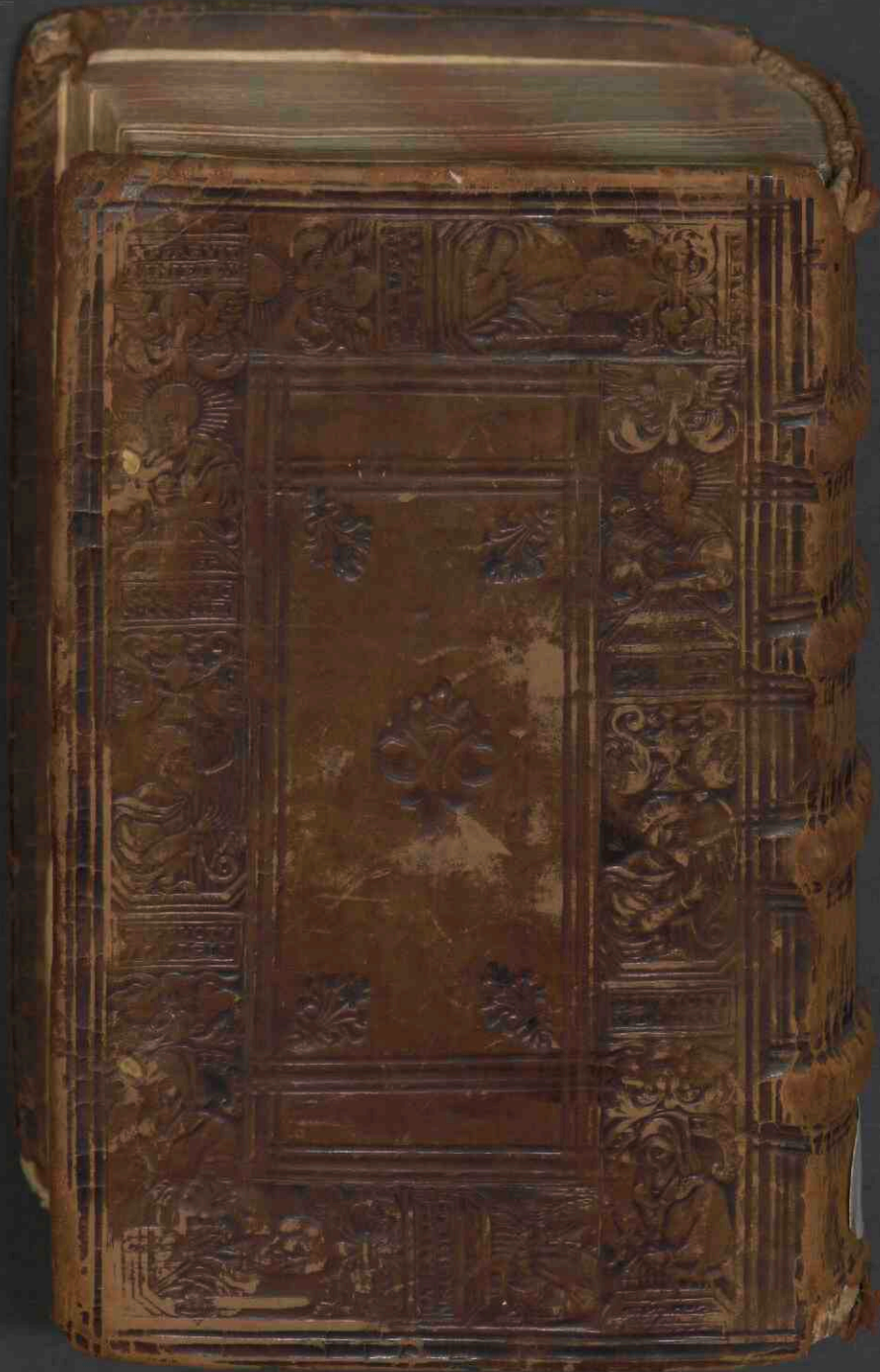
154

U.B.U.

1000
1000

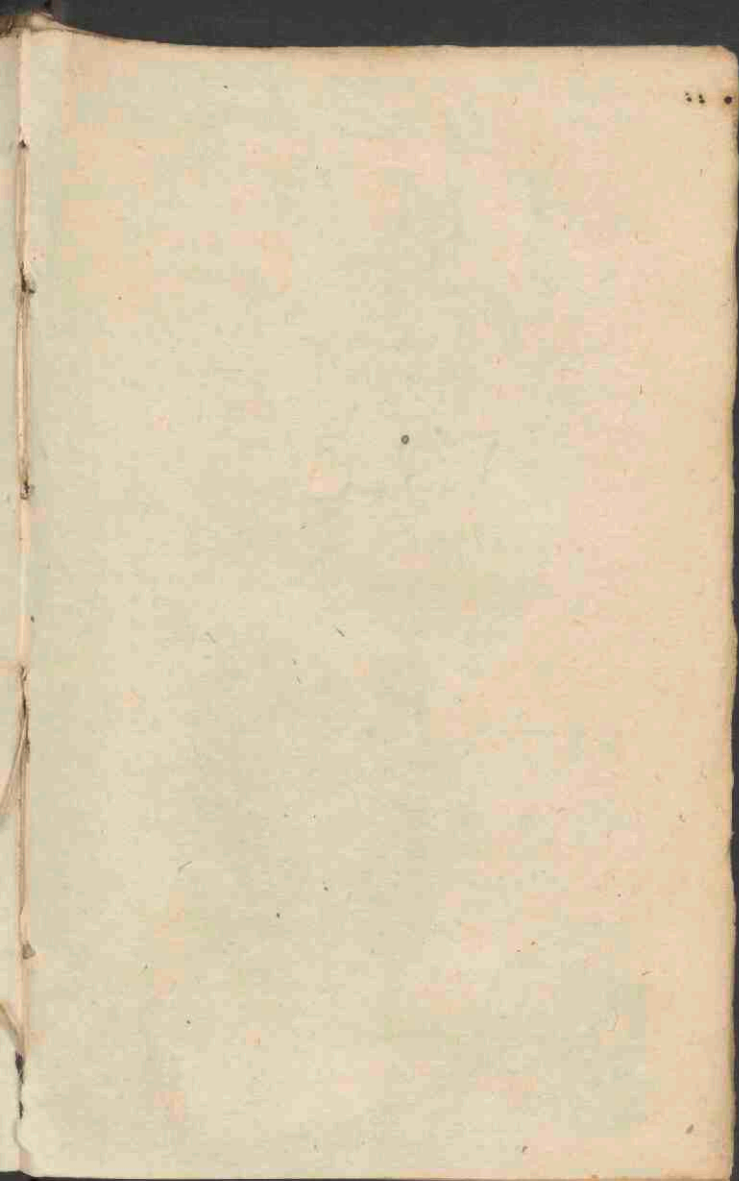
cui v. et aut. ite dicitur dilō
 din dicitur illi log. C. e. l. a.
 e. hodie inter arbitrarie ut
 t. p. n. s. q. l. u. t. a. t. e. i. d. u. c. i. a. s. o. c. e. d. i.
 p. a. l. i. u. l. e. m. e. d. i. u. m. f. t. e. r. e. a. u. d. i.
 q. b. z. d. z. u. q. u. i. s. p. a. c. i. u. m. z. C. e.
 a. i. o. r. e. d. i. l. a. c. o. m. d. a. r. e. s. z. i. l. l. a. s.
 i. n. p. e. c. c. a. t. i. a. r. i. u. s. c. a. u. s. t. i. n. i. v. n. a.
 t. e. d. a. u. r. i. t. a. d. a. n. d. a. n. e. n. i. c. a. u.
 t. l. o. s. o. n. e. i. n. e. m. i. a. l. i. d. a. n. t. d. u. e.
 a. u. r. t. e. b. z. a. u. d. i. c. e. s. e. d. e. n. t. e. p. r. o.
 c. a. c. o. g. n. i. t. a. t. e. p. l. a. n. o. u. r. t. e. i.
 i. d. i. l. o. n. e. i. u. d. i. c. i. a. s. o. f. f. i. n. i. q. u. e. s. t. i. t.
 p. e. s. i. t. e. a. p. s. i. g. n. i. t. e. i. t. i. n. d. y. d. z.
 i. u. i. c. e. n. d. a. i. n. f. i. a. t. e. c. o. l. o. p. r. o.
 s. i. t. e. m. p. o. t. e. s. t. f. a. c. e. r. e. g. r. a. c. i. a.
 i. u. t. c. a. m. e. d. i. u. m.

nō sufficiat imitē. tē
 qd. nō sum pū. qm
 tis. e. cum dilcā. u
 v. tē. z. s. q. m. e. a. r. z. c.
 a. d. u. s. a. n. o. n. e. c. h. z. e. r.
 p. h. a. t. e. q. s. t. a. u. s. s. i. l. l. i.
 a. d. h. t. e. n. e. e. x. c. e. p. t. n.
 s. g. n. a. l. t. e. r. s. i. t. i. e. n. t. e.
 z. f. t. e. f. i. c. e. m. s. d. z. i. b. z.
 t. a. u. e. i. u. d. e. a. r. a. r. s. z.
 i. m. o. b. i. l. e. e. t. i. t. a. a. d. c. e.
 p. p. o. i. t. u. p. r. e. s. t. e. r. s. i. c. s. t.
 p. r. o. p. u. b. l. i. c. a. s. u. t. i. l. i. t.
 t. i. n. i. f. u. i. s. s. a. d. i. l. l. i. t. o. r.
 h. e. b. i. t. i. a. u. a. i. t. e. s. t. i. s.
 c. a. n. d. i. t. o. n. u. u. m. s. t. e.
 u. o. c. a. n. d. i. t. o. m. i. q. u. i.

Theologia **E**

Octavo n°. 154.

100

Iohannis Garcaei D.

S V M M I
P O N T I F I C I S
V E T E R I S E T
N O V I T E S T A -
M E N T I

Collatio.

Cui addita est commonefactio

DE ARCA FOEDERIS.

*In fine inueniet Lector Catalogum Sum-
morum Sacerdotum.*

*Ex dorw. Hub.
Sügelij.*

I 5

8 5.

L I P S I Æ

Excudebat Georgius Desnerus

Fixa mihi in solo est constans fiducia CHRISTO,
Quo sine peccati nil nisi massa sumus.
Fixus & ex humeris saluantis pendeo CHRISTI,
Qui pro me patiens de CRUCE pendet homo.
Me tua sine carens bonitas, mellita voluntas
Fraternusq; tuus CHRISTE redemit amor.
Tu me falce leuas, tu sontem crimine soluis.
Tu regni heredem me facis esse tui.
Mors tua sola mihi vita est, victoria, regnum,
Labe mea morior, sanguine viuo tuo.
Viuo tibi, moriarq; tibi, tibi denique viuam,
Te quia iustifica CHRISTE prehendo fide.

Iohannes Stigel.

MAGNIFICO

VIRO, PIETATE,

DOCTRINA ET VIRTU-

TIBVS OMNIS GENERIS EX-

cellentissimo, Domino LAMBERTO

DISTELMBIERO, I. V. DOCTO-

RIS, & domus Brandenburgiæ Cancel-

lario, & Meccœnati suo in per-

petuum reuerenter co-

lendo, salutem

pracatur

IOHANNES GARCÆVS.

Elebris est in Ecclesia
Psalms centesimus de-
cimus, cum ob multas
alias causas, tum in pri-
mis propter quæstio-
nē, quā Phariseis, vipe-
ris venenatissimis pro-

ponit Dominus, Matt. 22. Cap. Hic enim
Spiritus sanctus per regium Prophetam
admodum memorabile vaticinium in-
culcat pijs mentibus, ad declarandam
promissionem de venturo Messia & semi-
ne mulieris contrituro caput Draconis,
quo dubio procul simul respexit ad pecu-
liarem

liarem illam Dauidi traditam de Christo
vero Salomone 2. Regum 7. 1. Paral. 17.
Docet vates ille in hac pulcherrima nar-
ratione Psalmi, quis sit Messias ille, de
quo audiuit vocem æterni Patris, Ego ero
ei in Patrem, & ipse erit mihi in Filium, &
misericordiam meam non auferam ab eo,
sicut abstuli ab eo, qui ante te fuit, sed
constituam eum in domo mea, & in regno
meo vsque in sempiternum, & thronus
eius erit firmus in perpetuum. Monet &
hoc, Redemptorem generis humani, ve-
rum Iehoua, natum ex semine ipsius se-
cundum carnem, Regem esse potentissi-
mum, sedentem ad dexteram D E I, vel
pari potentia regnare, qui exhibitus in
temporis plenitudine in arce Sionia o-
stensus sit sese generi humano, & do-
ctrinam Euangelij in omnes gentes sparsu-
rus sit, quæ id testatur, quod mirando cõ-
silio per sacrificium nostri summi Pontifi-
cis satisfactum sit iusticiæ iræ diuinæ, & per
hunc Sacerdotem, cuius sit æternum Re-
gnum & Sacerdotium, benedictio Abrahæ
promissa communicetur omnib. creden-
tibus, qui lætum Euangelij velut rorem cœ-
lestem, læta mente accipiunt & imbibunt:
Dixit Dominus, inquit Psalter, Domino
meo, sede ad dexteram meam, donec po-
nam inimicos tuos scabellum pedum tuo-
rum.

rum. Quasi dicat: O quam magnum hoc est mysterium, quod post lapsum generis humani ingruentibus pœnis secundæ mortis statim pro nobis deprecatus, & supplex factus est Patri Dominus noster Iesus Christus, ac propter ipsius intercessionem decretum Evangelicum immensa DEI sapientia & inexhausta misericordia factum est de destructione regni Satanae, per hunc meum Dominum, qui natura non tantum est homo natus ex virgine, sed verè Filius Dei λόγος æterni Patris, qui ad hoc mittetur in carnem, & hominis formam assumet, vt peccatum aboleat sua sanctissima passione & effusione preciosissimi sanguinis, mortem, omniaq; opera Diaboli in nobis destruat, hinc exaltans caput in læta resurrectione exaltatus supra omnes creaturas, victor Draconis in perpetuum regnet, & Ecclesiam sancto cruore redemptam sibi colligat, huic donet & reddat iusticiam & vitam æternam, hanc defendat & gubernet, eamq; ex morte resuscitet. Hoc stupendum opus reconciliationis per hunc Principem vitæ, statim in paradiso patefactum est, & per vocem Euangelij perpetuo sonantem in Ecclesia, quæ velut Symbolo discernitur hac voce à gentibus, innotescit omnibus, quæ sit via salutis, ac

consilium illud DEI de donatione vitæ
æternæ gratuita per & propter hunc Do-
minum, semel decretum & prolatum, est
ratum & immotum, ac iuramento con-
firmatum hac ratione, vt hinc verè & re-
ctè pia mens statuatur, nos propter hunc
Messiam, ipsius merito & efficacia recipi,
& donari iusticia & vita æterna.

At dices fortassis, inquit David, vbi
est quærendus hic meus Dominus? Mox
respondet, sedet ad dexteram patris, id
est, regnat cum Patre Messias, diuina po-
tentia, & cum ipso, nullis alligatus vincu-
lis, eandem habet societatem potentia &
honoris, Non enim regnum ipsius est
politicum, sed spirituale ac potenti suo
brachio liberat Ecclesiam, nō ex seruitute
Ægyptiaca, sed ex captiuitate Diabolica,
& ex summis extremis malis, peccato, &
morte æterna. Cum .n. nulla Creatura ex
faucib. Draconis genus humanum extra-
here posset, hic solus per quem ad ima-
ginem DEI conditi sumus, factus est no-
ster liberator, & placuit DEO, per hunc
Dominum positum ad dexteram Patris
domari Satanam, & pedibus ipsius subijci
omnes nostros hostes, malaq; omnia
aboleri, quæ à Diabolo, peccato, morte,
& inferorum doloribus proficiscuntur.
Etsi vero hic Dominus ab omni æternita-
te, quam

te, quam nulla temporis circumscriptione
metitur, Patri fuit æqualis: tamen in re-
surrectione & ascensione triumphali,
etiam humana ipsius natura exaltabitur
supra omnes Creaturas, potentia & ma-
iestate sua excellens omnes Angelos, col-
liget sibi per ministerium verbi æternam
Ecclesiam, hanc defendet contra rabiem
Diabolorum, contra Tyrannos & hære-
ticos, multaq; potenter agens id demon-
strabit recipiens se in cœlum, vt loquitur
Augustinus, se esse Iudicem viuorum &
mortuorum, puniet impios & hostes ve-
ritatis, vt constet perpetuo, sibi vero Deo
& homini datam esse potestatem in cœlo
& terra, ac se ideo sedere ad dexteram
Patris, vt munere summi sacerdotis funga-
tur, oret pro nobis æternum Patrem, effi-
cax sit voce Euangelij, remittat peccata
omnibus credentibus, exaudiat nostra
suspiria, protegat nos, mitiget pœnas,
iuuet & saluet inuocantes.

Hic meus Dominus emittet virgam
virtutis suæ ex Zion. Instituit. n. D E V S
pulcherrimam Academiam & bibliothe-
cam diuinarum patefactionum in politia
Israëlitica, in primis propter Messiam vt
certo in loco hominum cernatur oculis
& audiatur, inchoët regnum æternum,
doccat, edat testimonia suæ doctrinæ, fiat

uictima, resurgat ex morte, ostendat resurrectionis suæ *τεκμήρια*, triumphum agat, & inde Euangelium siue sceptrum rectitudinis ex arce Sionia in totum orbem ad omnes gentes mittat & propaget. Ac perfecto illo opere mirifico reconciliationis, atx mea Sionia, schola nostra, tota q̄ politica Israëlitica impletis septuaginta hebdomadib. Danieli reuelatis concidet, vt rudera & cineres dicant testimonium, exhibitum esse Messiam, quem stante Sion audiri necesse est, nec non hoc testentur, Messiam ad hoc missum esse, non ad constituendum regnum politicum, sed vt bona aeterna restituat, ac euidens extet exemplum iræ DEI feruerrissimæ, aduersus omnes, qui hunc Christum Domini contemnunt & contumelia afficiunt. Etsi vero multi potentes & sapientes, etiam inter meos posteros, magninominis Reges, huic Domino aduersabuntur, & calcaneum Christi venenato morsu basilisci affliget serpens, vt Gene. 3. prædictum est: tamen exunt aliqui, qui reuerenter hunc Dominum excipient, dominabitur ipse inter inimicos, ac potentia sua diuina erit victor, florente Ecclesia, cuius corpus seruabit, deletis Tyrannis & fanaticis Doctoribus. Hic cœtus piorum, Regi huic obtemperans, fide vin-

cens

cens omnes illecebras & terriculamenta
impia, populus est spontaneus oblatio-
num, semper .n. manebit Ecclesia, semen
longævum videbit hic Rex, semper erit
agmen aliquod, illius populi, quod sine
gladio & violenta coactione subijciet sese
Domino, sine simulatione, morositate &
fastidio, verbo colligentur & vocabun-
tur ad purpureum vexillum huius Regis,
lato corde violenter incorruptam Evan-
gelij vocem amplectentur, sponte etiam
in spiritu & veritate fiducia huius Regis
& Pontificis siue Mediatoris inuocabunt
& celebrabunt Deum. Ipsi etiam in cultib.
& celebrabunt Deum. Ipsi etiam in cultib.
exhibendis & salutarib. actionibus, duce
& adiutori Spiritu sancto, prælucente vo-
ce Euangelij, spontaneâ præstabunt obœ-
dientiam huic Regi, in ipsis quoque af-
flictionibus sine fremitu constanter ex-
pectabunt liberationem, ac fortitudinem
suam velut milites in sua statione, animo
præsenti, fide declarabunt. Talem Eccle-
siam populi spontanei, per ministerium
suorum Principum emissis Apostolis,
colliget sibi Rex noster non tantum in
Iudæa, sed post impetratam victoriam,
expugnatis portis inferorum, morte su-
perata, & persoluto precio pro genere
humano, ex toto orbe terrarum excer-
pentur aliqui, qui ipsius victoria serua-

buntur, & hæreditatem æternæ salutis
consequentur. Et hi ornamentis sanctissimi-
mis siue sacerdotalibus donati, offerent
huic Regi spontaneas oblationes in vesti-
tu sacerdotali. Vt .n. sacerdotes nostri
Leuitici, auro, argento, gemmis & serico
ornati sunt: Ita hic populus acquisi-
tus sanguine & potentia huius Regis, erit
genus electum, regium sacerdotium, gens
sancta, ipsius peculium, & exornabitur
aurea chlamyde donorû Spiritus sancti,
vt offerre possit hostias viuas, sanctas, pla-
centes D E O λογικῆ λατρείᾳ, & virtutes
eius annuncientur, qui nos ex tenebris
vocauit in admirandam lucem. Hic Mes-
sias modo præternaturali, commota cæli
& terræ machina, ex utero virginis velut
lilium conuallium sine vilo veneno pecca-
ti nascetur, miranda conceptione velut
ex guttulis purissimi roris, facta indissol-
ubili vnione & hypostatica copulatione
diuinæ & humanæ naturæ, ac imago coæ-
terna Patris, immenso amore nostri de-
scendet ad nos miserrimos, vt ipsius san-
guine velut Rore viuificemur & regener-
emur, Non .n. ex generatione carnali,
sed regeneratione spiritali nascuntur il-
li quibus ipse potestatem Filiorum D E I
tribuit, ac vt Ros non est hominis opus,
sed donum D E I, qui crassiores terræ hæ-
litus

litus pondere inhibitos suo ac depressos
ne eleuentur altius, mitiore frigore co-
git in liquorem roridum, vere & æstate:
Ita per Euangelium, quod cœleste est do-
num, prolatum ex sinu Patris verendi,
Spiritus sanctum & sacramenta corda
nostra refingit, vt velut rore cœlesti re-
creentur & vigorem concipiant ac pro-
ferant certos fructus placentes DEO.

Hinc ORACULO, de Rege venturo,
& ipsius Regno, affirmans ex inspiratione
Spiritus sancti, Messiam diuina poten-
tia regnaturum esse, monstrans simul ini-
tia regni, vbi se patefacturus sit, & quales
sit habiturus subditos, addit descriptio-
nem SACERDOTII Domini nostri ma-
gna cum asseueratione: Iurauit DOMI-
NVS, & non pœnitebit eum, Tu es sacer-
dos in æternum, secundum ordinem
Melchisedech. Quasi dicat: Cõstitutus est
ad hoc Redemptor generis humani,
quem Dominum meum esse agnosco, &
fateor, non tantum vt sit Rex noster &
triumphator, sed vt sacerdos, non Leuiti-
cus seu Typicus, proprium suum sangui-
nem effundens, vnica oblatione, ingressus
sanctum sanctorũ, sanctificet credentes.
Ac vbi in monte Sionio exhibebitur hic
Messias & agnus ille paschalis maclabi-
tur, in ara crucis thymiamata offeret pro-
prij

prij sui Corporis hic Pontifex, Typicum
sacerdotium concidet, quod certi tantum
erat temporis, & perpetuum inchoabit
ipse non ministerio Leuitico, sed secun-
dum ordinē Melchisedech. Sicut .n. Mel-
chisedech benedixit Abrahā, Typico si-
ue Leuitico sacerdote tantum offerent
sacrificia, pingentes certis Ceremoniis
Christi meritoriam hostiam, quibus vic-
tis pecudum DEI ira atrocissima pla-
cari, nec tolli peccatum & mors, nec ius-
ticia & vita æterna reddi potuit: Ita hic
Messias offert verum sacrificium in cor-
pore carnis suæ, placans iram DEI, bene-
dicit nobis omnibus, factus pro nobis
maledictum, id est, annunciat & donat
nobis remissionem peccatorum, est q̄ si-
mul per hanc benedictionem efficax, res-
tituens in nobis iusticiam & vitam æter-
nam, colligens, liberans & custodient
Ecclesiam, vt in omni æternitate cum ip-
so DEVM celebret: Hoc ministerium
huius Melchisedæi Pontificis erit æter-
num. Ipse .n. statim ab initio deprecatus
est pro genere humano, mox post lapsum
& lapsos restituit, orat pro eis, annunciat
eis promissionem de semine, ac sub
tempore offeret sese, & semper pro tota
Ecclesia intercedet, quæ postea cum æter-
nus sit Rex & sacerdos, cum eo vivet
omn

omni æternitate. Cum .n. Sacerdos sit
æternus, cœtum habebit perpetuū, cuius
sit Pontifex, & adducet in læta mortuo-
rum resurrectione hunc Cœtum ad æter-
num Patrem, in quo ipse inchoator &
ἕως ἄρᾳ erit gratiarum actionis & lau-
dum, Ecclesia vocem eius sequetur, &
æterna sapientia, læticia & vita, faciem
DEI Patris intuens cum Angelis, perfun-
detur. Etsi vero multi sapientes, nobiles
& potentes huic Christo, qui infirma &
stolidi tantum huius mundi eligit, hosti-
liter se opponent, horrendis furoribus
prætentes studium conseruandæ publi-
cæ tranquillitatis: tamen impunè hanc
sæuitiam non exercebunt illi. Hic .n. Mes-
sias, regnans eadem potentia cum Patre,
diuina sua maiestate percutiet Reges, &
funditus euertet summa imperia, om-
nesq; Gygantes bellum inferentes cœlo,
Diabolos & eorum organa, pugnancia
cum Euangelio & verbo eius extirpabit.
Ipsius .n. dextræ, nulla humana potentia
resistere potest, nec vllius Creaturæ ro-
bur, ac licet aliquandiu differat pœnas,
tamen in die iræ, tarditatem grauitate
supplicij compensat: Quid meis accidet
posteris in hac politia, contemnentibus
hunc Regem & Pontificem? Iudicabit in-
ter gentes, implebit cadaueribus, con-
quassa-

quassabit caput multarum gentium, Arguet profecto per sceptrum Euangelij siue ministerium Spiritus sancti, totum mundum, de peccato, iusticia & iudicio, docebit pœnitentiam & remissionē peccatorum. Conuersos saluabit & defendet aduersus Diaboli furores, ac contumaces & ingratos horribilibus pœnis opprimet. Nec tantū obscuros & ignobiles ad pœnam rapiet, sed etiam Monarchas, qui sunt capita multarum gentium, ac potentes potenter tormenta patientur, lapide sine manibus à monte auulsus, reliquias statuarum siue regnorum conteret. Quia etiam inde constabit regnum & sacerdotium nostri Messia esse spirituale. Ipse enim velut viator & exul in hac vita descendens in infimas terræ partes, formam serui assumens, habitu inuentus homo in ministerio suo sacerdotij, ante glorificationem, miserrima & tristi spectabile in ara pendens crucifixus, patientur, & morietur, sed in morte non manebit, sed gloriosè regnabit excitatus à mortuis. Non tantum bibet aut gustabit aliquid ex calice, vt alij homines, sed de TORRENTI bibet, id est, non gustabit leues afflictiones, diluuiο iræ diuinæ opprimetur, ex hauriet omnes partes miseriarum, magno torrente ignis consumentis effusus
ipsu

ipsum, sustinebit horrendam iram DEI,
mortemq; pro genere humano, & pro-
positus erit omnibus telis Diaboli &
mundi, ac tandem indignissima nece affi-
cietur. Sed post mirandum hoc sacrifici-
um, inenarrabili sapientia DEI ordina-
tum, ipse Caput exaltabit, id est, diuina
potentia ipse ex Morte resurget, ipsius
passio & mors tragica & ignominiosissi-
ma, erit transitus ad Patrem & migratio
in æternam gloriam. Ac propter hanc ip-
sam humilitatem & obœdientiam, huma-
na ipsius natura supra omnes creaturas
exaltabitur, habens potestatem non tan-
tum ponendi animam, sed & recipiendi
eam, vt Dominus ipse affirmat Iohan. 10.
Cap.

De hoc Psalmo nunc hoc anni tem-
pore cogitans, & repetens quædam de
sacerdotio veteris & noui Testamenti,
sæpe mihi in mentem venit, quod hic ca-
nit vates de Christo, eum esse Pontificem
æternū secundum ordinem Melchisedech.
PRIMUM. N. IURAMENTO vtitur in
asseueratione illa de sacerdotio nouo, ne
dubitemus de voluntate DEI erga nos,
quam hic noster Pontifex voce Euangelij
reuelauit hominibus. Et si vero DEO di-
centi & asseueranti, sine vlla tergiuersa-
tione credendum sit, etiam cum nulla ad-
dita

dita sunt iuramenta : Ita multo magis
constanter ipsius innitendum est pater-
nis promissionibus , cum his annectat
iusiurandum , vt hinc statuamus , promif-
siones gratiæ nobis esse ratas , & per hunc
summum nostrum Pontificem , **D E V M**
velle nos recipere in gratiam , remittere
peccata , reddere iusticiam & vitam æter-
nam , Hanc esse **D E I** voluntatem , veram
& immotam , euidenter ex Iuramento
colligi potest . Et quidem hoc ipsum op-
ponendum est tentationi de indignitate .
Cum .n. non solum promittat , sed etiam
iuret , quod per hunc summum sacerdo-
tem nobis placatus esse velit , vincenda
sunt Satanae tela de magnitudine delictor-
um , & huius Sacerdotis dignitas & iu-
sticia meritoria , opponenda est nostris
Iordibus & infirmitati quantumuis ma-
gnæ , omnibusq; modis vitandæ sunt blas-
phemæ Monachorum opiniones , qui pu-
blicis decretis **D E V M** arguunt mendacij
& dubitandum esse docent , de remissio-
ne peccatorum . His furoribus aduersa-
tur hic Iuramentum , nostri causa editum ,
vt dubitationibus relictæmur , fide vincam-
us , & acquiescamus in Christo Media-
tore , propter quem certum est , omnes
agentes pœnitentiam , recipi à **D E O** &
exaudiri . Nec somniandum est , aliam
D E I

DEI esse voluntatem, dissentientem ab hac reuelata in promissionibus iuramento obfignatis, sed firmiter tenenda est salutis nostræ ancora, & statuendum, nequaquam inanem sonitum esse promissiones diuinas, quæ certè eam ipsam ob causam editæ & iuramento confirmatæ sunt, vt eis assentiamur, & DEO suam debitam gloriam veritatis & misericordiæ tribuamus, ac dubitationi repugnemus, petentes incrementa fidei per Spiritum sanctum, sicut ille docet, qui clamat, Credo Domine, sed opem fer diffidentia meæ.

SECUNDO, tribuit Propheta dulcissimum nomen SACERDOTIS nostro Regi. Est .n. Messias noster illa persona, immediatè missa à DEO ad annuncian- dum Euangelium, & proferendum ex sinu æterni Patris, ac missa ad offerendum sacrificium, vt per soluta pœna pro nobis, placaretur Ira DEI, & assiduè orans pro nobis, ac habens testimoniū quod exaudiatur, conseruans Ministerium Euangelij in Ecclesia, ac perpetuo colligens Ecclesiam voce Euangelij, & benedicens secundum ordinem Melchisedech, dans remissionem peccatorum, Spiritum sanctum, & vitam æternam. Hæc descriptio summi Sacerdotis tantum congruit FR-

L I O D E I. Ipse enim statim in Paradiso patefecit post lapsum hominis promissionem, de semine mulieris contrituro caput Draconis. Vnde & λόγος, verbum & orator æterni Patris dicitur, per quem ipse arcanum decretum de reconciliatione generis humani reuelauit, vt in Iohanne dicitur: F I L I V S qui est in sinu Patris, ipse enarrauit nobis. Et in Esaia scriptum est cap. 61. Ad annunciandum afflictis misit me, vt medear contritis corde. Propter hunc Pontificem, & per eum immediatè semper collecta est Ecclesia, & viuificata dato Spiritu sancto, protecta & seruata, quod & Iacob fatetur Patriarcha: Angelus, inquit, qui eripuit me ex cunctis malis, benedicat pueris istis. Hic .n. Angelum dici ipsum F I L I V M D E I, missum ad redemptionem & benedictionem, dubium non est. Ipse etiam proprium sacrificium obtulit, ad placandam D E I iram, vt ipsius obœdientia & humiliatio, vsque ad resurrectionem, sit λύτρον siue precium redemptionis pro nostris peccatis, de quo in Esaia scriptum est Cap. 53. Quia ponet animam suam hostiam pro peccato, videbit semen longæuum. Et Apostolus ait: De peccato damnauit peccatum. Item, Traditus est propter delicta nostra. Item, Voluntate ipsius sanctificati sumus, per

per oblationem corporis Iesu Christi semel. Et Baptista ait: Ecce agnus DEI, qui tollit peccata mundi.

De ipsius Intercessione, nota est ardentissima precatio Iohannis 17. in qua simul fit applicatio sacrificij pro nobis, admodum solennibus verbis. Ipse. n. semper viuit, vt intercedat pro nobis, ac sedet ad dextrā æterni Patris, vt interpellet pro nobis, & in extremo agone offerens suam thymiamata, dicit, Ego me pro eis sanctifico, siue offero, addit & hoc: Oro non pro eis tantum, sed pro credituris per verbū eorum. Item, Pater volo, vt vbi ego sum, & illi mecum sint. Item, Serua eos in nomine tuo, vt vnum sint in nobis. Hęc precatio, de qua Esaias vaticinatus est cap. 53. Pro transgressoribus orat, recitata ante agonem & in agone, quæ perpetua vox est Mediatoris omni tempore, semper in conspectu esse debet pijs mentibus. Et hunc Deprecatorem certo exaudit æternus Pater, cum habeat promissionem, quod ipsius preces placeant Deo. Ad Ebræos .n. Capite quinto dicitur, quod cum clamore valido & lachrimis offerens, exauditus sit propter suam obœdientiam. Ac ipse Pater clamat: Hic est Filius meus dilectus, quo delector. Item, Postula à me, & dabo tibi gentes

hæreditatem tuam. Item, Ecce seruus
meus, sustentabo eum, & electus meus, quo
delectatur anima mea. Item, Voluntas
Domini in manu eius dirigetur. O dul-
cissima promissio, qua non tantum id af-
seueratur, quod hic Messias perfecturus
sit liberationem generis humani ad quam
mittitur, sed & hoc exprimitur, quod
D E O grata futura sint omnia, quæ hic
agit Messias, & fieri petit. Talem igitur
habentes Pontificem, ad thronum gratiæ
cum fiducia accedamus, nostraque suspiria
adiungamus ad efficacissimas preces Ie-
su Christi, qui ipse dicit in Iohanne: Quic-
quid petieritis Patrem in nomine meo,
faciet.

TERTIO, accuratè expendenda est
particula æternitatis, Tu es sacerdos, in-
quit David, in æternum, Hæc .n. manife-
stum est testimonium, de duabus natu-
ris in Christo. Cum .n. Sacerdos sit &
Mediator inter D E V M & homines, non
tantum in eo natura est humana, iuxta re-
gulam ad Ebræos traditam, Omnis Pon-
tifex ex hominibus assumitur, sed & natu-
ra verus est D E V S, cum sit æternus Sa-
cerdos. In hanc sententiam præclare dixit
D. Chrysostomus: Nec homo tantum es-
se Mediator potuisset, Quia cum D E O
Mediatorem colloqui oportebat. Item,
D. Am-

D. Ambrosius ait : **FILIVS DEI** assumpta carne, homo natus est, vt Mediator **DEI** & hominum, homo esset Iesus Christus, id est, non sine diuinitate, Quia in **DEO** homo erat, & **DEVS** in homine, vt ex vtroque esset Mediator, & vtrumque reconciliaret. Hic æternus Pontifex & intercessor noster, natus est ex Maria virgine, in temporis plenitudine, sine vilo peccato, conceptus ex Spiritu sancto, gigas geminæ substantiæ, cuius egressus est à diebus æternitatis, sine virili enim femine, inusitato modo & more generationis humanæ, cõceptus & natus est ille, qui venit, vt nos à peccato redimeret, & verè semen Abrahæ benedictum, nobis benedictionem conferret, id est, liberaret nos à peccato & pœnis secundæ mortis, Etsi vero hic Sacerdos æternus, *ἀΐψου* exoluens, mortem subiit, & requiescente natura diuina obdormiuit in cruce, potenti morti obtemperans, vt nostram deglutiret mortem, & in somnum suavissimum conuerteret : tamen in morte manere non potuit, sed solutis doloribus mortis, vt Petrus ait, reuixit tertia die, & postea visibili magno cum triumpho ascendit in cœlum & fungitur æterni Regis & Sacerdotis munere. Talis .n. hostia requirebatur, vt Vigilus ait, Martyr ille,

quæ ita media esset inter Deum & homi-
nes, vt & morti succumberet per illud
quod hominis habebat, & mortem vin-
ceret, eo quod diuinitatem in se tenebat.
Verè etiam æternus dicitur Pontifex ra-
tione beneficiorum. Ipse .n. æterna bene-
ficia nobis communicat, videlicet, remis-
sionem peccatorum, iusticiam, renoua-
tionem per Spiritum sanctum, & resusci-
tationem ad gloriam & vitam sempiter-
nam. Eadem clausula testimonium est de
stabilitate Ecclesiæ, & ministerij huius Sa-
cerdotis. Persona est æterna. Cœtus igitur
ille extingui non potest, in quo ipse
Sacerdotio fungitur, semper deprecatur
pro genere humano, lapsos restituit, orat
pro eis, annunciat eis promissionem de
semine, & assidue sibi colligit & custodit
Ecclesiam, ac pro ea intercedit, quæ cum
eo in omni æternitate victura est. Hanc .n.
perpetuus noster sacerdos, à mortuis ex-
citatum, sponsam suam carissimam, ad
æternum Patrem adducet, stabit in orna-
tu sacerdotali coram eo stipatus suo cœ-
tu, veræ Ecclesiæ membris, eritq; ἱεραρχός
siue inchoator gratiarum actionis & lau-
dum, & Ecclesia vocem eius sequetur, ac
ab hoc Doctore æterna diuina sapientia
perfundet. Cumq; hic solus noster sit
Pontifex, & intercessor, valeant deliria
Papista-

Papistarum, qui Sanctos inuocant tanquam Mediatores, & hunc honorem Pontificis summi, ipsi soli debitum, hominibus mortuis, qui nesciunt nos, adscribunt. Hic. n. magnus vniuersæ Ecclesiæ Pontifex est, vt Eusebius grauiter dixit, IESVS vnigenitus DEI, bene fragrantem odorem, & incruentas & incorporeas hostias precum ab omnibus læto vultu, solus accipiens, cœlesti Patri & DEO omnium Creaturarum offert, primus ipse adorans, & solus Patri dignum tribuens honorem. Vnde & Augustinus dicit: Filius stat ad deprecandum pro nobis, & sedet ad iudicandum. Hic igitur Dominus & Pontifex noster inuocandus est & cum Patre & Spiritu sancto, vt DEVS dator honorum, & vt Mediator vnicus missus & intercedens, pro genere humano.

QVARTO, illustre discrimen tradit Typici sacerdotij, & huius veri sacerdotij Messia. Nominat. n. eum non tantum Sacerdotem, in æternum, sed & Pontificem secundum ordinem Melchisedech. Quasi dicat, Messias noster non erit Sacerdos Leuiticus aut Typicus, non maestabit pedes, non Ceremonias Legis tractabit, non sonabit vocem condemnationis, nec vlla erit ipsius efficacia, qualis est nostri

sacerdotis: sed erit sacerdos sonans benedictionem, placabit iram DEI, & verus Melchisedech siue Rex iusticiæ, benedicet non tantum semen Abrahæ, sed omnes gentes siue totum genus humanum, annuncians & donans nobis remissionem peccatorum. Et hæc est efficacissima benedictio, restituens in nobis iusticiam & vitam æternam, colligens, custodiens & liberans Ecclesiam, vt in omni æternitate, cum ipso DEVM celebret.

De Melchisedech nota est Historia, Fuit hic filius Noæ SEM, gubernator Ecclesiæ in illo oppido, quod postea dictum est Ierusalem, & à Sodomis non plus octo nostris abfuit milliaribus, vidit hic excellens Heros ante diluuium, & primordia generis humani, à certissimis testibus Noha, Mathusalem & Henoch audiuit. Post diluuium rexit Ecclesiam annos quingentos, & post Abrahæ mortem vixit annos triginta quinque, vt esset testis & custos veræ doctrinæ, Hunc præstantem virum, pietate, sapientia, & iusticia, & ætate non tantum, antecelluisse omnibus hominibus eius temporis certissimum est, cum disertè sacerdos DEI altissimi dicatur, siue custos veræ doctrinæ de DEO & monstrator verorum cultuum. Hic occurrit Abrahamo redeunti ex prælio,

lio, profligato hostium exercitu, ciuibus
Sodomorū liberatis, & saluis in patriam
reductis, excepit eum benigne, paut ip-
sum, totumq; exercitum, vt in textu dici-
tur, protulit panem & vinum. Ac dulcissi-
mis verbis promisit ei fauorem & auxi-
lium **D E I**: inquit, Benedictus Abra-
ham **D E O** excelso, qui creauit cœlum &
terram, & benedictus **D E V S** excelsus,
quo protegente hostes sunt in manibus
tuis. Quasi dicat: O quam tu habes pro-
piciū **D E V M**, tu vinum es membrum
Ecclesiæ **D E I**, te reget & proteget **D E V S**,
tu es iustus & hæres vitæ æternæ. Hac be-
nedictione confirmatum esse Abraham
dubium non est, & simul egerunt gratias
D E O vero pro conseruatione Ecclesiæ
& defensione piorum. Ac veniat hic no-
bis in mentem, quam pulchra tunc Ec-
clesiæ fuerit societas, quam dulcis consen-
sus in doctrina veræ Religionis, quanta
hospitalitas & communicatio officiorum,
vt & nos hoc exemplo admoniti, quæra-
mus consociationem Ecclesiæ, tueamur
consensum doctrinæ, communi inuoca-
tione, & confessione, mutua beneuolen-
tia & officijs, vt vnum simus in **D E O**, nec
dilacerationum quæramus occasiones.
Hanc historiam, quæ in Genesi prolixè
exponitur Cap. 14. hic interpretatur

Propheta, cum Christum vocat Sacerdotem Melchisedæum non Aaronicum. Aaronis .n. illud sacerdotium, fuit Typicum, non tollebat peccatum & mortem, non offerebat veram victimam, non reddebat iusticiam & vitam æternam, non viuificabat, nec sanctificabat. At huius Messiaæ sacerdotium erit æternum, offeret veram hostiam piacularem, tollet peccatum & mortem, reddet iusticiam æternam, viuificabit & sanctificabit omnes credentes in perpetuum, semper etiam aderit Ecclesiæ suæ, semper colliget & proteget Ecclesiam, ac postea in omni æternitate cum sua Ecclesia æternum Patrem celebrabit.

Hanc allegoriam venustissimè ad Christum accommodat epistola ad Ebræos septimo capite, & illustri prosopographia nouem proprietates congruentes Messiaæ, sumptas ex persona Melchisedech ei attribuit, vt hinc constet, quis sit ordo in hoc sacerdotio, & quomodo veritas Typo congruat. PRIMVM .n. nomen vrget Melchisedech, & interpretatur sanctus Apostolus, quod rex iusticiæ dictus sit. Cum .n. cæteri Reges Tyrannicè suis imperarunt subditis, hic Rex Salem timens DEVM, in imperio & regno iusticiam seruauit & coluit. Deinde iusti
nomi-

nomine etiam ob hanc causam ornatus
fuit, quod doctor illius Ecclesiæ ante &
post diluuium præcipuus eandem iusti-
ciam, quam nos, professus est, Hominem
iustificari gratis per DEI gratiam, sine
vllis nostris meritis, sola fide, propter se-
men mulieris, siue contritorem capitis
Draconitici. Hoc pulchrum nomen soli
Christo vero DEO & homini optimè
congruit. Ipse .n. iustus est & Rex iusticiæ,
non solum ratione diuinæ naturæ ab
æterno, verum etiam secundum huma-
nam naturam, in qua Legi diuinæ inte-
gram obœdientiam vsque ad mortem
crucis præstitit perfectissimè, omnibus
etiam credentibus suam iusticiam com-
municans, quæ cum ipsis imputatur, co-
ram DEO sunt iusti, & donati Spiritu
sancto ad vitam æternam sanctificantur.

SECUNDO, ex loco instituit collatio-
nem, Melchisedech .n. nomen accepit Sa-
lem à domicilio & pacifica gubernatio-
ne, Pacis in regno, non turbatum fuit
studiosus, & de vera pace erudit homi-
nes, nimirum nos fide in promissum se-
men iustificatos, pacem consequi, remit-
ti nobis iniquitates, tegi peccatum, & nos
donari vita æterna. Hæc appellatio rectè
etiam Christo tribuitur. Huius .n. inter-
cessione æternam pacem cum DEO Pa-
tre

tre consequuntur credentes , de qua Rom. 5. scriptum est , iustificati ex fide , pacem habemus cum D E O , per Dominum nostrum Iesum Christum.

T E R T I O , dictus est Sacerdos D E I altissimi. Ipse .n. solus fere inter prophanas gentes , cum sua familia , verum D E I cultum retinuit , obtulit sacrificia , & in spiritu & veritate inuocauit verum D E V M . Hic titulus quoque optimè congruit Domino nostro Iesu Christo , qui ex sinu Patris prodiens , verus Pontifex , verbum Euangelij nobis annunciauit , intercedit pro Ecclesia , ac semel seipsum obtulit hostiam , in odorem suauitatis D E O æterno Patri.

Q V A R T O , regia liberalitas , qua Abrahamum redeuntem ex prælio , admodū munifico conuiuio excipit Melchisedech , significat , Christum Regem liberalissimè refocillare omnes agentes pœnitentiam , profligato Diabolo & mortificata carne , ac defessos in pugna contra peccatum & mortem reficere non solum spirituali sui corporis & sanguinis communicatione , per V E R B V M , sed etiam eorundem Sacramentis , cuius Elementa sunt panis & vinum , Sed hæc recreatio , quam commemorat Moses , nequaquam patrocinetur sacrificio Missæ , vt postea monebimus.

Q V I N-

Q V I N T O, Quemadmodum Melchisedech benedixit Abrahamæ, & bene precando promisit ipsi auxilium **D E I**, annuncians simul per promissiones gratuitas Evangelij siue propter semen benedictum, remissionem peccatorum, quam ille vir sanctus accipit fide: Ita Christus nobis communicat benedictionem, promittens gratis iusticiam & vitæ æternæ beneficia, ac per & propter ipsum recipimur in gratiam, sanctificamur, donamur Spiritu sancto & cœlesti beatitudine. Hæc .n. benedictio, est verè ipsa Evangelij administratio, quæ complectitur promissionem gratiæ, est ipsa annuntiatio remissionis peccatorum & æternæ iusticiæ, ac concionatur nobis de voluntate **D E I** remittentis peccata, & auxilio diuino.

S E X T O, vt Melchisedech decimas accepit ab Abrahamo, quas sua sponte promisit & contulit, secutus dubio procul morem victorum, qui decimas de spolijs suis vel dijs consecrare, vel Sacerdotibus conferre solebant: Ita cum infinita, æterna siue cœlestia in nos dona conferat hic Rex Salem ex mera bonitate, non tantum decimæ vicissim grata mente reddendæ sunt, sed omnia etiam nostra
ad

ad ipsius laudem cultu siue sacrificio rati-
onali conferre debemus.

SEPTIMO, Ut Melchisedech fuit sine
patre & matre, quo ad hominum cog-
nitionem, cum eius Genealogia nus-
quam expressa sit in sacris literis, singula-
ri DEI consilio, ut nimirum Typus veri-
tatem adumbraret: Ita Christus, si diui-
nam respicis naturam, fuit sine matre, ra-
tione æternæ generationis. Ineffabili ni-
modo genitus est à Patre, quem nemo
mortalium nec angelorum enarrare po-
test. Sic Ratione humanæ naturæ fuit sine
Patre, conceptus de Spiritu sancto, natus
expurissima virgine Maria, sine virili se-
mine, Vnde Tertullianus ait: Sicut non-
dum natus ex virgine, Patrem Deum ha-
bere potuit sine virgine matre: Ita cum
de virgine nasceretur, potuit matrem ha-
bere hominem, sine homine Patre.

OCTAVO, Urget in hac collatione
similitudinem, cum dicit de hoc Rege,
quod assimilatus sit siue Typum gesserit
Messiæ nostri Pontificis, de quo antea
monuimus, & postremo loco inculcat
nobis æternitatem Sacerdotij. Nullibi
id legitur, quo tempore mortuus sit,
vel alteri suum tradiderit Sacerdotium.
Ita Christus solus manet æternus Sacer-
dos, qui carens principio & fine, autor &
dona

donator est iusticiæ perpetuæ, non solum merito sed etiam efficacia, sanguine suo redemptos exaudiens, reputans iustos & viuificans. De hac allegoria & singulis membris legenda est epistola ad Ebræos.

Hac historia & collatione abutuntur Pontificij, Missæ patroni, citantes exemplum Melchisedech, & affirmant eum obtulisse panem & vinum, ac Christum simili ratione in vltima Cœna non tantum panem & vinum, sed & sub speciebus panis & vini, corpus & sanguinem suum obtulisse, vt figuram veritas impleret, sed hic ipse locus ad Ebræos, enarrans artificiose totum Psalmum 110. non obscure declarat qua in re potissimum collatio instituta sit. Conferuntur. n. non vt sacrificij Homericij, sed vt Doctores præstantissimi, qui munus maledicendi Leuitis relinquentes, Euangelium de benedictione cœlesti & diuina hominibus proponunt. Hoc præcipuum est membrum collationis, in qua si quis omnia similia esse contendat, vehementer errat. Deinde & hoc manifestum est, quod Moses non dicat de Melchisedech, vt vetus habet translatio, quod panem & vinum obtulerit hic Sacerdos altissimi, sed vtatur verbo, quod simpliciter depromere siue producere significat, ac ita reddidit eandem

eandem vocem Chaldaeus paraphraſtes
nec non Græci interpretes. Eſt & hoc ma-
niſeſtum, de pane & vino, ſeu prolato
ſeu oblato prorsus nihil dicere Apoſto-
lum. Quare in eo ſimilitudinis ratio, pro
Miſſæ patrociniſio, quærenda non eſt, ſed
id potius ſpectandum eſt diligenter, quod
Chriſtus æternus D E I Filius, verus Rex
& Pontifex noſter, in æternum viuens, re-
gat ſuam Eccleſiam, doceat nos, recon-
ciliet & intercedat apud Patrem, ac ſo-
lus noſtra iuſticia, vnica oblatione ſancti-
ficarit credentes. Quare toto pectore de-
teſtandus eſt furor & amentia ſacrificulo-
rum, qui in Miſſa Theatrica denuo cru-
cifigentes Chriſtum, honorẽ Mediatoris
ad ſe transferunt, & oblatione ſua ex ope-
re operato, fingunt placari iratũ D E V M,
ac tolli pœnas ſcelerum, cum præſentes
ſanguinem Ieſu Chriſti, & impudẽtiſſima
ſingendi tale ſomnium extrema temeri-
tas, qua nihil audacius excogitari poteſt.
Quid quæſo magis obruit & obſcurat
ampliſſima & meritoria Chriſti munera
quam hæc Idolatrica & blaſphema obla-
tio? Cum .n. ſolus Chriſtus molem pec-
catorum in ſe deriuarit, ſolus etiam æ-
ternum in cruce pro nobis perſoluerit, exclu-
mans, Conſummatũ eſt, quam impium eſt
quæſo

quæso, sacrificulis summum & maximum honorem Mediatoris & deprecatoris tribuere, & somniare, quod propter opus Sacerdotis detur remissio peccatorum, Ac necesse est vnumquemque propria fide accipere remissionem peccatorum, seu liberari à peccato, iuxta dictum, Iustus fide sua viuet. Non igitur alienum opus quicquam nobis confert ad remissionem, sed propria fide, à singulis, beneficia Christi apprehendenda sunt. Et hæc sana fides iustorum, tantum vnico Christi sacrificio innititur, quo ipse sese Patri obtulit & pro nobis factus est victima.

Missam & hoc argumento confirmare student illi colentes Deum Maozim, de quo Daniel vaticinatus est. In Lege erant quotidiana sacrificia, quæ fiebant pro alijs. Quare in nouo testamento tale quotidianum seu iuge sacrificium esse debet, quod sacrificuli offerant pro Ecclesia, scilicet per Missam. Citatur etiam locus Epistolæ ad Ebræos cap. 5. Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur, in his quæ sunt apud Deum, vt offerat dona & sacrificia pro peccatis. Inde colligunt illi, Ergo cum in nouo Testamento sint Sacerdotes, sacrificium quoque pro peccatis offerendum est. Hac ratiocinatione multi ho-

C mines

mines decipiuntur, somniantes, quæren-
dam esse similitudinem rituum in nouo
Testamento, congruentem cum ritibus
Leuiticis, & in nouo fœdere retinendum
esse Ceremoniale sacrificium, quale fuit
in Lege Mosaica. Vera autem hæc est re-
sponso, In veteri Testamento omnes
externi ritus, seu Ceremoniæ sacrificio-
rum, tantum vmbre seu Typi fuerunt ve-
rarum rerum exhibendarum in nouo, vt
Apostolus testatur ad Colossenses, Quæ
sunt vmbra futurorum, corpus autem
Christi. Non igitur valet argumentum,
In Lege fuerunt externæ Ceremoniæ sa-
crificiorum, Quare & in nouo Testamen-
to similes Ceremonias esse oportet, quæ
sint sacrificia. Non .n. similitudo rituum
quærenda est, sed res significata illis Typis
in Lege quæ nunc exhibita est in Euange-
lio. Accum nouum Testamentum non sic
talis externa politia, qualis erat Mosaica,
sed afferat ipsas res, quæ illis Leuiticis Ce-
remonijs significabantur, ritus illi Lega-
les ad nos prorsus non spectant. Notum
est & hoc, quod sacrificijs expiatorijs pro
peccato significata sit in Lege mors Chri-
sti, quæ est vnicum sacrificium, oblatum
pro genere humano, tollens peccata, vni-
ca hostia, propter quam DEVS placatur,
hoc DEI agno tollente peccata mûdi,
Ipsius

Ipſius ſacrificium tantum eſt propiciato-
rium ſiue tale opus eſt, quod pro alijs fa-
ctum placat Deum, & meretur remiſſio-
nem peccatorũ. Nec aliud eſt propiciato-
rium, vlllo tempore aut vlla ætate, Huius
vnius Pontificis ſola eſt hæc gloria, quod
oblatione vnica, ſatisfecerit pro omni-
um peccatis, & Deo reconciliarit genus
humanum. Eſt vero in Lege quædam ſa-
crificia dicebantur propiciatoria: tamen
hæc non merebantur condonationem
peccatorum, nec erant vere propiciato-
ria, ſed Typi tantum cum eſſent venturæ
victimæ, hoc nomine exornabantur,
Hinc & illud ſequitur, quod oblatio Pa-
piſtica in Miſſa aut Cœna Domini, non ſit
ſacrificium, quod aut facienti mereatur
remiſſionem peccatorum, aut ſit appli-
candum pro alijs, cum mors Chriſti ſola
ſit expiatio delictorum. Ac licet Patres
Cœnam ſæpe vocarunt ſacrificium Eucha-
riſticum: tamen id non ſenſerunt, Miſſam
eſſe opus, quod ex opere operato culpæ &
pœnæ mereatur remiſſionem, ſed de gra-
tiarum actione, ſeu memoria ſacrificij &
mortis Chriſti locuti ſunt. Et vocat ſcri-
ptura Eucharſtica illa ſacrificia, quæ non
merentur reconciliationem alijs, ſed fi-
unt à reconciliatis, vt grati Deo hono-
rem debitum præſtemus, & profiteamur.

hunc quem inuocamus, esse DEVM verum, saluatorem & liberatorem. Dictum quoque Epistolæ ad Ebræos, tantum referendum est ad vnicum nostrum Pontificem Christum. De illo .n. solo loquitur Apostolus, Omnes igitur pij, Missam, in qua manifesta & multiplex est idolatria detestentur, & vt rem abominandam fugiant & execrentur, constanter defendant honorem nostri Pontificis, crebrius & reuerenter vtantur Cæna Domini Eucharistica, quæ cibus est fidei, & pignus immortalitatis, ac distributo corpore & sanguine Domini viuifico vescentes confirmat de remissione peccatorum, vt statuunt sibi pignus æternæ salutis exhiberi, & testatur hoc Christus verax & omnipotens, nos ipsius esse membra, ac nos singulos in vero & legitimo vsu, per fidem ipsi insitos, pertinere beneficia, & nos sanguine FILII DEI ablutos & purificatos esse ab omni peccato.

Cum vero admodum vtile sit sæpe repeti & tenellis mentibus inculcari historiam & collationem summi Sacerdotis veteris & noui Testamenti, collegi huius doctrinæ membra præcipua hoc tempore, quo Ecclesia repetit memoriam eius sacrificio nostri Pontificis. Hanc narrationem mitto ad vestram Magnificentiam clarissimam

clarissime Vir & Meccenas colende, cum
vt præstanti magni iudicij & excellentis
pietatis ac doctrinæ patrono declarem
debitam animi gratitudinem, tum vt V.
M. gustum aliquem præbeam illorum stu-
diorum, quibus ad annos duodecim in
his terris meo loco, pro concredito ta-
lento, Iuuentutem, ad cognitionem re-
rum salutarium, excitare conatus sum.
Ac cum id mihi constet, nihil magis gra-
tum esse V. M. quam vt ad propagatio-
nem veritatis & celebrationem diuinæ
gloriæ, scholæ floreat, & in his sanitas
puræ doctrinæ conseruetur, amanter oro,
vt de mea voluntate & exercitijs, nec non
scolasticis his laboribus fautor noster be-
nignè iudicet, ac eo dirigat paterna con-
silia, vt aliquando nostræ scholæ ratio-
nem habeant pia munificentia, illi gu-
bernatores, qui magnis opibus instructi
sunt ex diuina liberalitate, vt & hinc vi-
cissim ex officio benefaciendum sit Ec-
clesijs & scholis. Bene valeat V. M. in
Christo Iesu. Scripsi ex noua arce
Brenni, die æquinoctij verni,
Anno reparatæ
salutis

M. D. LXXIII.

Collatio
S V M M I
SACERDOTIS
VETERIS ET
NOVI TESTA-
MENTI.

IN ESAIA primo capite re-
citatur dulcissima sententia,
& aurea promissio, his ver-
bis: Si peccata vestra fuerint
vt coccinum, & rubuerint
vt vermiculus, tamen candidi
eritis sicut nix, & velut lana
alba erunt. Hoc dictum vere Euangelicum summi
nostri Sacerdotis, congruens ad illud Matthaei vn-
decimo, Venite ad me omnes, & amplissimam do-
ctrinam & suauissimam consolationem complecti-
tur, ac saepe cogitandum est, imprimis hoc tempo-
re, quo Ecclesia militans & triumphans memori-
am celebrat sacrificij Domini nostri Iesu Christi,
qui in cruce pendens, velut vermiculus coccineus, &
contritus nostris afflictionibus, pro DEI Patris be-
neplacito, nobis impetrauit indumentum salutis,
quod candore imputata & donata ipsius merito-
ria

ria iusticia, pulchritudine purpuram & candore
niuem longe exuperat.

Docet autem hic Redemptor noster, tantam
esse totius generis humani deformitatem, vt pro-
pter peccati sordes rei coram DEO aeternorum
cruciatuum, similes simus coccino seu vermiculo
purpura; ex cuius sanguine humor ille conficieba-
tur olim ad tingendam lanam illam preciosam
panni, cuius deinde vsus erat maximus, in exornan-
dis vestibus Regum & summorum hominum, ac
constat ex historijs, concidente Romani Imperij
dignitate, simul purpuram amissam esse. Coccus
vero $\epsilon\alpha\phi\iota\kappa\iota\varsigma$ granum est tinctorium, quod in Illice
nascitur, non solum in Asia, sed etiam in Narbo-
nensi Gallia, Lusitania & Gracia, quod copiose
colligebatur ad tinctoriam lanae, vt colore sangui-
neo inficeretur. Hic $\kappa\omicron\kappa\kappa\omicron\varsigma$ non fuit immediata
coloris materia, verum vermiculus qui in Cocco
cum maturuerat, nascebatur, immediata coloris
fuit materia, Graecis $\sigma\kappa\omega\lambda\acute{\alpha}\kappa\iota\omicron\upsilon\varsigma$, vnde fortassis
nostri Germani nomen *Scharlach* mutuati sunt,
Arabes granum illud *Chermes* nominarunt, vnde
appellationem ortam esse *Chermesini*, credibile
est. S. Ieronimus vtramque rem in *Leuitico* sim-
pliciter vermiculum interpretatus est.

De hac figurata sententia cum cogitamus,
seria poenitentia deploremus & agnoscamus mul-
tiplices nostras sordes, ac in his nequaquam abijcia-
mus spem omnem curationis, sed vulneribus Chri-
sti & precioso ipsius sanguine nos conspergamus, vt
cum Dauid, dextro Latrone super niuem dealbe-
mur.

mur. Quid queso aliud sumus coram DEO, peccatis cruentati, similes vermiculis pollutis & contritis, in tota vita, in omnibus miseris & morte, vel Latronibus in ipsis supplicijs extremis, quorum singula membra contusa rotis & sanguine toto corpore cruento, conspersa sunt, quibus conuersis ad DEVM in vera conuersione, cum dextro Latrone, per Christum factum pro nobis maledictum vermiculum, mitigantur pœna, si non prorsus tolluntur, vt niuis candorem exuperemus? Annon Dauid post lapsum, pulsus in exilium, similis est Latroni, qui ad iustas abreptus pœnas, iusticia Legibus deuinctus, in supplicio adeo est sanguine deformatus, vt non sine horrore talem aliquis aspicere possit. Is cum agit pœnitentiam, tantus Rex & Propheta, sanatur, absoluitur, & purpura Christi exhibendi vermiculi tinctus, ita recipitur in gratiam, vt deterso quasi cruore, candidus fiat sicut nix, de quo ipse ardentissimas dicit preces Psalmo primo & quinquagesimo.

Ad hanc dulcissimam promissionem, iuramento obsegnatam, Viuo ego nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat, assidue recurramus, hinc sumamus fidei nostræ confirmationem & mitigationem pœnarum, vt in ira sua iustissima, inexhausta misericordia paterna recordetur Dominus, & propter FILIVM nos ipsius sanguine purificatos, ab omnibus peccatis, in tanta immundicie & imbecillitate nostra, clementer nos miserrimos & impurissimos absoluat vermiculos.

& à sanguinibus siue Tragicis malis & aternis
pœnis liberet.

De hac consolatione & vero vsu purpuræ, siue
sanguinis purpurei & violacei, nihil nouit IULI-
VS Caesar, & alij extra Ecclesiam, quantumuis
sint excellentissimi & potentissimi Monarchæ.
Sedet IULIVS primus Monarcha vltima Mo-
narchiæ, in qua sub Augusto exhibitus est Messias,
& expletis septuaginta hebdomadibus Danielis
anno 18. Tiberij in ara crucis factus est vermis & nō
homo, in sella aurea, dominatur orbi terrarum,
& exornatus splendidissime, in veste
coccinea indutus & exornatus splendidissime,
sed mox cocco similis est cum viginti tribus consos-
sus vulneribus toto corpore cruentus, verè nihil
aliud est, nisi teter vermiculus vel σκωλίκιον im-
purissimum coram DEO & hominibus. Tales nos
omnes natura sumus, primum Cocco similes, ac in
ipsis pœnis, quas nostris attraximus peccatis, cruen-
ti sumus vermiculi. Hanc nostram miseriam, de
qua verbum DEI nos commonefacit tantum in
Ecclesia, paucissimi homines agnoscunt aut piè co-
gitant, multo minus ad Samaritanum, anima no-
stræ peritissimum Medicum confugiunt, audiunt
ipsum remedia proprij sui corporis exhibentem, qui
omnes conuersos liberat, & promptissima volun-
tate, gratis vanundatos, gratis redemptos, sine vl-
lo nostro precio & merito curat & fidelissime sa-
nat, sicut hic dicitur, Si conuertimini, eritis candi-
di sicut nix.

Hic enim in ligno vitæ cruentus pendens, pro
omnibus peccatoribus & propiciator totius mundi,

ad tollendum peccatum & maledictionem Legis,
 fit vermiculus, maledictum granum, ita quidem,
 vt in se pœnam deriuans, de qua ipse dicit, Ego sum
 vermis, seruet hominem, deleat peccatum & mor-
 tem, ac reuiuiscens reddat nobis iusticiam & vi-
 tam æternam, plenam lucis, qua longe candidior
 est niue & lana albiſſima. Cumq; nos simus omnes,
 pro dolor, nimis cruenti, vulnerati & sanguino-
 lenti, oppressi velut Satanae mancipia doloribus &
 ærumnis innumerabilibus, totaq; massa nostra sit
 squalidissima, similis vermiculo cruento & lacte-
 ro, hic noster MEDICVS & vnicus Sacerdos,
 massam assumpsit passibilem & mortalem, abſ-
 omni peccato, in se nostrum tranſtulit Coccinum,
 inuoluit sese nostra massa, (vnde etiam Siloh sicut
 foetus mulieris ab inuolucris cruenta & abominan-
 da pellicula, qua Græcis est Χόσιοι, dictus est) vt
 nos sanaremur, & loti ipsius cruore, noua candida
 & munda vestiremur ipsius massa, qua corpore
 glorificato, verus Deus & homo ex sepulchro pro-
 dijt, eamque nobis communicabit, cum nos resusci-
 tatos donabit vita & læticia æterna, ac nos ad
 Patrem adducet, eumq; nobis ostendet, vt ipsius
 luce & sapientia perfusi fulgeamus sicut nix, &
 candidi simus sicut lana alba, vt hic in Esaia dicitur.

Hac initio piæ mentes de concione illa am-
 plissima FILII DEI, monere volumus, vt vero
 dolore afficiamur propter peccata nostra, de peni-
 tentia, omni securitate Epicuræa abiecta, agnos-
 centes iram DEI, cogitemus mature, conuertamur

mus oculos ad hunc Dominum aneo serpenti & Cocco similem, ad ipsum solum confugiamus, & ab hoc Medico petamus non tantum mitigationem pœnarum corporalium, sed omnium peccatorum nostrorum condonationem. Ac sicut ad sananda vulnera Cocco vtuntur Medici cum aceto: Ita nos quoque vulneribus nostris, qua aceto Legis arroduntur, sanguinem coccineum Christi infundamus, vt pectora nostra sanentur. Oro igitur ardentibus votis, Ô FILI DEI, vt per & propter vulnera tua corda nostra flectas ad veram agnitionem nostrarum sordium, vt ad te conuertamur, & obignes in nobis consolationem hic propositam, quod pro nobis factus sis κόκκος in cruce sanctissima, peccatum & maledictum, vt redempti tuo precio, & reconciliati DEO, donemur iusticia & benedictione aeterna, ac vt nos miseros vermiculos perpetuo serues & gubernes, etiam in ipsa morte, & ex puluere excitatos recipias in caelestem triumphantis Ecclesie Academiam, iuxta tuam promissionem, Cum exaltatus fuero, omnes traham ad me.

Nunc ad hunc congressum asserimus grauissimam doctrinam, de summo nostro Sacerdote, Domino Iesu Christo, quam ita hoc tempore, aspirante feliciter diuina gratia proponemus, vt instituat^r collatio huius Sacerdotis summi in nouo Testamento, secundum ordinem Melchisedech, cum Sacerdotio Aaronico, siue politica Mosaica, in qua materia declaranda, pro vestra pietate & beneuolentia, pauca monentem, placidè audiatis quæso.

Nota

Nota est autem historia ex Daniele capite nono, in qua commemoratur oraculum de periodo septuaginta hebdomadarum, siue quadringentis nonaginta annis, quibus elapsis, in vltima Monarchia, & plenitudine temporis expectandus sit Messias, semen mulieris, vt concludatur preuariatio, conficiatur peccatum, expietur iniquitas, iusticia seculorum adducatur, impleatur Visio & Prophetia, & Sanctus sanctorum, vel sanctitas sanctitatum vngatur. Sicut autem sub vesperam exaudita precatio Prophetæ, Gabriel Archægelus mandato DEI emissus, nunciat & reuelat viro desiderabili mysteriū salutis nostræ, magno cum gemitu & desiderio expectanti ac desideranti aduentū Messia, & liberationem ex captiuitate Diabolica: Ita sub tempus vespertinum, quo primi parentes recepti sunt in gratiam, & vox Euangelij reuelata est in Paradiso, in nouissimis diebus apparuit Dominus, & factus est sacrificium pro salute mundi, de quo Angelus verbi incarnationis Euangelista & preco concionatus est, ante Christi aduentum 536. annis, anno mundi 3426. ante annos 2107.

Quid autem exhibito Messia futurum sit, qualis mutatio adhuc semel commoto cælo & terra expectanda sit, & quanta beneficia per ipsum mundo communicet immundo clementissimus DEVS, optimo ordine exponit Angelus. PRIMO. n. loco affirmat, aduentu Messia, per mortem & resurrectionem Domini, remittenda peccata, expianda & absoluenda totius mundi, ac varia nomi-

nomina tribuit peccato, cum vocet scelus vel rebellionem delictum & iniquitatem, omnia peccata quocunque nomine vocentur, credentibus & agnoscentibus illa propter Christum remitti docet, quo ad culpam & penam, vt non tantum sit remissum, sed etiam conclusum & constrictum quasi vinculis & catenis, ne dominetur aut regnet in hoc mortali corpore. Cum .n. rebellionis peccatum, ortum ex Satana morsu serpentino dominaretur, & vagaretur per vniuersum mundum, ac nimis petulanter, impudenter & praesumptè peccantibus hominibus insultaret Satan ἐπιχαίρει καὶ οὐκ, DEVS per FILIUM vnigenitum sibi coessentialem, ad coercenda nostra scelera & destruendum opera Diaboli exhibuit, ac regno peccati, morti & Satana, omnibusq; scelerum ministris & autoribus, etiam nos accusantibus de prauaricatione, conclusit in carcerem, ne regnet impudenter, & electos DEI accusare audeant, Rom. 8. & omnibus ex misericordia diuina, peccata condonentur, sicut Apostolus ait: Conclusit DEVS omnia sub peccatum, vt omnium misereatur.

Deinde quantum est hoc beneficium, quod non tantum peccatum per Christum concluditur & coercetur, sed etiam absimitur vel conficitur, contegitur, vel finem accipit. Cum .n. ipse, qui non nouit peccatum, factus est peccatum siue piaculum, moriendo & patiando, confecit peccatum, occidit & eneruatum aboleuit, vt viribus amissis, fideles condemnare & occidere non possit, iuxta regulam, Nulla est condemnatio his, qui sunt in Christo. De
hac

*hac victoria, qua captiuam duxit captiuitatem,
pulcherrimè disseruit Apostolus Coloss. 2. Capite.*

*Tertio tribuit huic Domino, inuictissimo Samp-
soni, expiationem peccatorum, siue propitiationem
& satisfactionem. Ipse. n. solus est ἀνάθυμα, piacul-
lum, ἁθάρτα, & sacrificium expiatorium ac pla-
catorium pro peccatis totius mūdi, & Sanctissima
Sacerdotali in corpore carnis suae victima, satisfac-
cit in cruce, pro culpa & pœna omnium creden-
tium, vicit peccati autorem Diabolum, morte con-
culcata, & contractis portis inferorum, vitam re-
parauit omnibus fidelibus & confugientibus ad ip-
sum, tollentem & gestantem vnicum agnum
DEI, totius mundi peccatum.*

*Quarto, testatur & hoc, fidelissimus ille
Legatus, nos non tantum coram DEO, sanguine
Christi purgari & emundari ab omni peccato,
sed etiam iustificari & ornari ipsius Messiae iusti-
cia, de quo beneficio idem docet Apostolus, cum
ait: Omnes sumus peccatores & destituimur glo-
ria DEI. Iustificamur autem gratis, in fide, per
Christum, sine operibus Legis, & hanc iusticiam
seculorum, siue aeternam vocat. Cum. n. Filius
DEI constitutus est à DEO Patre, redemptor vt
esset generis humani, ipse perfectissimè satisfac-
ciens Legi, per fidem, seruus iustus iustificans mul-
tos noticia sui, omnibus communicat suam iusti-
ciam, quæ ex gratia nobis imputatur. Et hanc qui-
dem vocat iusticiam seculorum, siue omnium tem-
porum, vel aeternam. Quotquot. n. ab exordio
mundi sunt iustificati, hi sola fide in Iesum Chri-
stum,*

sum, per hunc Dominum, Regem & Sacerdotem
nostrum consecuti sunt remissionem peccatorum,
& aeterna iusticia, id est, illa iusticia, quae aeterna bon-
na affert &c. & caelestia dona vitæ perpetuae com-
plectitur, gratuito beneficio donati sunt. Et de hac
iusticia sempiterna Petrus exclamat, Huic omnes
Propheta testimonium perhibent, & in Concilio
pronunciat liberrimè Act. 15. Credimus nos per
gratiam Domini Iesu Christi saluos futuros, sicut
& illi saluati sunt. Omnes igitur peccatores, qui
veram & aeternam hanc iusticiam, ad salutem ex-
petunt, ad hunc Dominum fide respiciant, per
quem vnicè sola fide iustificati sunt à seculo omnes
sancti, hodie iustificantur, & in finem vsque se-
culi iustificabuntur, de quo consensus est pulcherri-
mus duorum Cherubim, Prophetica & Apostolica
doctrina.

Quinto, & hoc addit, quod exhibitio hoc
Principe vitæ & aeternae iusticiae, DEVS impletu-
rus sit visiones & Prophetias, id est, omnia comple-
turus sit, quae in Ceremonijs Leuiticis, visionibus &
Propheticis oraculis annis 3962. ante Christum,
prædicta sint. Christus .n. durante Lege & Pro-
phetis vsque ad Iohannem, quem Legis finem vocat
Apostolus, omnia ad amissim impleuit, quae in Le-
ge adumbrata sunt, & per Prophetas reuelauit
DEVS populo suo, per ipsum velut sigillo obsigna-
uit omnes Typos & promissiones, ac veracem se
ostendit cessante ymbra, praesente iam veritate
Christo, plenitudine Legis.

Postea

Postremum est, quod addit Archangelus de
vntione, siue ordinatione & inauguratione, sum-
mi nostri Sacerdotis, Sancti sanctorum, vel omnium
Sanctissimi, vel cōsecrationis sanctuarij sanctissimi.
Hic expresse vaticinatur de nostro summo Pontifi-
ce & Rege, hunc abrogaturum Sacerdotium Aaro-
nicum, & inchoaturum nouum Pontificatum
in quo ipse summus Episcopus & sanctissimus om-
nium, perpetuum officium administraturus sit, de-
lectus à DEO ad hoc & consecratus oleo sanctissi-
mo & laticia, vt sit Sacerdos aternus secundum or-
dinem Melchisedech, Psalmo 110. Sicut n. in Le-
ge Mosaica ex diuina constitutione Pontifices, Re-
ges & Prophetæ vngentur & consecrantur
DEO, vt significaretur, sine vntione & gratia
Spiritus sancti munus impositum à DEO impleri
& administrari non posse, & adumbraretur Chri-
stus verus Messias, ex cuius plenitudine vere Sancti
sanctorum omnes Messiaci consecraturi sint sancti-
tatem vntionem, præfiguratam in omnibus vnti-
Ita summus & maximus Rex noster & Prophetæ
sanctus, purus & incontaminatus, accepit sanctam
vntionem Regiam & Sacerdotalem, sine mensu-
ra, vt nos quoque vngat & perfundat oleo laticia
intercedat pro nobis, corpus & sanguinem offerat
in ara crucis, appareat in conspectu DEI, ingre-
piatio plenissima pro nostris peccatis, implens vnti-
bram Legis.

Hæc vntio Domini nostri Iesu Christi facta
est à DEO Patre, per Spiritus sancti plenitudi-
nem

nem, non per Leuitam aliquem aut Prophetam, de qua Esaiæ 61. prædictio extat, quam repetit Dominus Luca 4. Cap. vt & nobis Sacerdotalis dignitas communicetur, & donemur Spiritu sancto, vt Spirituali chrismate vncti, vere simus Messias sue Christiani. Nec existimandam est, ad hoc munus Pontificatus peruenisse Christum tum primum, cum impleta est in carne visio & Prophetia, stante Filio DEI in Iordane, in publica visibili pompa facta inauguratione per Baptismum, sed delegit ad hoc sanctissimum munus ipsum Messiam æternus Pater, statim in Paradiso, & hanc vniuersalem promissit primis parentibus. Cum n. genus humanum in gratiam redire non posset sine Mediatore & Intercessore, qui pro nobis offerret victimam, intercederet ad placandam iram DEI, ac docendo ex sinu æterni Patris reuelaret arcanum decretum reconciliationis, nec vlla esset Creatura, quæ in tali munere iusticia & voluntati DEI satisfaceret, hunc nostrum Redemptorem delegit DEVS, Filium vnigenitum, vt ipse sit æternus noster Mediator & Pontifex, qui nos doceat, victimam offerat & intercedendo pro nobis æterni Sacerdotis munere perfungatur, sicut hic à Daniele prædictum & Typum in Sacerdotio Aaronico tanti mysterij vsque ad Christi aduentum in Lege Ceremoniali notum esse voluit.

Completa igitur periodo fatali Imperiorum septuaginta hebdomadum, & ad finem decurrentibus terminis annorum præfixis, cessauit visio & impleta est Prophetia, etiam de Sacerdotio summo

in veteri Testamento, & exhibitus est ille, de quo in
ramentum edidit DEVS in Paradiso, saepe repe-
titum & inculcatum promissionibus, additis pub-
licerrimis Sacramentorum sigillis, ac cum num-
completa sit visio Aaronica & figura illa veteris
Pontificatus, & nunc habeamus, ad dexteram eter-
ni Patris, sedentem in carne nostra Pontificem il-
lum magnum, qui caelos penetravit, Iesum Filium
DEI, teneamus firmiter confessionem Catholicam
de hoc nostro Sacerdote, & vera fide ac qua dece-
gratitudine, magnum nostrum agnoscimus & ce-
lebremus Episcopum, qui nostras partes agit in
caelo assidue apud Patrem, eumque reuerenter cola-
mus, nec ab eo nos auelli patiamur vnquam vel co-
gitatione praeteritorum peccatorum, vel conside-
ratione praesentis infirmitatis, cum ipse sit Ponti-
fex, qui nostris potest compati infirmitatibus, &
absque peccato, iuxta similitudinem per omnia
tentatus est.

Erat autem summus SACERDOS LEVI-
TICVS, praecipua persona in tota politica Is-
raelica, ex stemmate Aaronis, vel tribu Levi, ad
hoc quidem sancto oleo consecrata & ordinata, &
semel in anno ingrederetur Sanctum sanctorum,
praeset sacris publicis, doceret, sacrificaret, &
oraret pro populo, & per totam vitam collegio Sa-
cerdotum praeset, Ecclesiasticas causas tractaret
& dijudicaret, nec non Magistratum politicum
in rebus arduis iuaret, qua simul diuinam habe-
bat promissionem, ex qua statuere debebat certo in-
uocantis & intercedentis pro populo gemitus &
voti

vora sanctissima mandato diuino placere DEO & exaudiri, propter Christum venturum sanctuarium sanctissimum.

Hoc totum Sacerdotium de tribu Leui siue Aaronis, cum omni cultu, ornatu & Ceremonijs, fuit tanquam vmbra noui & aeterni Sacerdotij, in quo Christus est summus Sacerdos, & ad hanc dignitatem in Lege, delegit sibi Deus ipse personas, & vestitum prescripsit illarum totiusq; muneris administrationem, vt certis hominibus sacra publica committerentur, & rectè ac ordine administrarentur, simulq; Aaronem & ipsius posteritatem delegit, vt ad excellentiam tanti muneris eueherentur. Et quidem hoc ministerium ab ipso DEO confirmatum est, non tantum Aaronis virga reslorescente, & germinante, sed etiam multis alijs stupendis signis, imprimis igne illo, de quo scriptum est Leuitici nono, qui post consecrationem in Sacerdotium de caelo descendit, deuorauit holocaustum & adipem altari impositam.

Sic Sacerdotium in genere officium erat in Lege à DEO institutum discendi & docendi doctrinam à DEO traditam, Legem & Euangelium de Christo, & offerendi DEO sacrificia ab ipso mandata, & orandi pro se & pro alijs, habens promissionem in Christo, de certa spe exauditionis precum. Non. n. existimandum est, Sacerdotes & Leuitas, tabernaculo Iudaico adiunctos, tantum fuisse Lanios, & pecudibus mactandis & carnibus victimarum in altari cremandis, seu sacrificijs

solis occupatos fuisse, sed multo maior functio ipsi
commendata fuit.

Huic .n. sanctissimo ordini, concredita erat
doctrina, custodia & interpretatio vera doctrina,
vt Legis & promissionum Euangelicarum de Chri-
sto, vera interpretatio conseruaretur & publicè
extaret. Deinde vt essent certi homines, qui sacri-
ficarent, & causas illorum sacrificiorum interpre-
tarentur, ac disertè ostenderent omnia illa Lega-
lia sacrificia, Typos esse & picturas sacrificij Mes-
siae, quod solum peccata expiaturum erat, & vt
exercitia discipline & gratitudinis, DEO mini-
sterioq; debita, rectè interpretarentur. Require-
bat & hoc officium Sacerdotum, vt inuocarent
DEVM, pro se & alijs orarent, certoq; crederent
se exaudiri propter Mediatorem, iuxta promissio-
nem, sicut scriptum est Leuitici 16. Sacerdos erit
pro se, & pro domo sua, & pro vniuerso caetero
Israël. Item Leuit. 4. Cap. Rogabit pro eo Sacer-
dos, & pro peccato eius, & dimittetur ei. Incum-
bebat etiam hoc Sacerdotibus & Leuitis, vt curam
susciperent Scholarum, quæ apud ipsos Synagoga
dicebantur, omnesq; artes ad explicationem do-
ctrinae cœlestis, & gubernationem Ecclesie neces-
sarias, discerent & propagarent. Ipsis etiam con-
tinua series historiae, & rerum in Ecclesia gesta-
rum memoria conseruanda erat, componenda Cæ-
lendaria, & anni ratio obseruanda, ac festorum
tempora, per circuitus Solis & Luna, Medica quo-
que artis, Musica & aliarum optimarum rerum pos-
sessio per ipsos retinenda erat in illa præstantissimi
& floren-

& florentissima vnica Academia generis humani.
Nec non controuersia omnium rerum, dogmatum
aliarumq; causarum, à collegio Sacerdotum, piè &
perspicuè dijudicabantur, sicut scriptum est Ma-
lachia secundo Cap. Labia Sacerdotis custodiunt
scientiam & doctrinam DEI ex ore eius requi-
rent, Quia Angelus Domini Zebaoth est.

Etsi vero, in qualibet familia, inde vsque ab
Adamo, primogeniti fuerunt Sacerdotes, & in
Aegypto percussis primogenitis, Israëlita primo-
genita sibi certa lege consecrat DEVS, eorumq;
semper, etiam autoritate Legum ciuiliū, magna
fuit excellentia & dignitas, de qua re, magnum
etiam fuit certamen inter Abelem & Cainum, vt
de re omnium grauissima & praestantissima: tamen
post liberationem ex seruitute & sornace Aegypti,
dignitas primogeniturae, primum erat in illo populo
Rubenitarum, hac amissa, postea propter incestum
admissum, successit tribus Leuitica, propter res pra-
clare gestas in educatione populi, & puniendis Ido-
latriis, vituli cultoribus, ac vt praeuium virtutis ac-
ciperent, in locum primogenitorum vniuersi semi-
nis Israëlitici, repositi sunt Leuitae, Exodi 3 2.
Numerorum 3. Cap. eorumq; dignitas mox con-
firmata est, per virgam florentem Aaronicā. Num.
16. & 17. quae postea in arcam reposita est, ne
alia tribus Sacerdotium affectarent, aut ministe-
rium Aaronicum siue Leuiticum, alto supercilio,
pedibus conculcarent.

In hoc sanctissimo diuino ordine, alij erant
Sacerdotes, alij Leuitae, alius erat summus Sacer-
dos.

dos. Inter hos alij, partitis operis, ad tabernaculum curabant ea, quae Sacrorum erant, sacrificando, docendo, psallendo, excubias agendo, arcam gestando, vasa expurgando quae sacrificijs destinata erant, & quae ad omnem tabernaculi apparatus necessaria erant. Nonnulli, Leuita praesertim, qui passim per omnes tribus, in quadraginta octo oppida, mandato diuino dispersi erant, enarratione Legis & promissionum instituebant populum, nonnulli inter ipsos templo adiuncti, Sacerdotum ministerio, destinati erant. Nec constitutum primum illa politia, aliud fuit collegium Leuitarum, quam excellentissima sancta Academia, in qua veterem & incorruptam, certis testimonijs, patefactam doctrinam sonare voluit DEVS Sacerdotes aliquos, aut Leuitas, aut Prophetas, quorum vt vocatio singularis & immediata, sic munus erat peculiare, vt Regibus consilio adessent in vocatione, cessantibus aut errantibus Sacerdotibus populum reuocarent ab Idolis, ad verum DEI cultum, & illustrarent doctrinam promissionis, de venturo Messia, intermixtis praedictionibus de rebus futuris.

Ille vero, qui in hoc ordine summus erat, vocabatur Pontifex, seu summus Sacerdos, cui soli concessum erat ingredi in aditum seu in sanctum sanctorum, quae interior & tertia erat pars tabernaculi, in qua asseruabatur arca foederis, Vasculum Manne, virga Aaronis, thuribulum, Legis & promissionum doctrina, ac propiciatorium sive thronus gratiae, quae externa signa testabantur, praesen-

presentem esse DEVM in illo populo, & propicium fore, si iuxta normam verbi praescripti, rectè cole- retur. Et si vero Leuitis manus docendi passim in il- lo cœtu concessum erat: tamen solis Sacerdotibus sacrificare licebat, & quidem ad tabernaculum, nec alio vllò in loco. Hunc pulcherrimum ordinem, post reditum ex captiuitate Babylonica, cito tur- bauit ambitio Pontificum, cum summi Sacerdotes inter se distracti, odijs, ambitione & amulatione, attraxerunt impios Reges Syriacos, nec urbem tantum, sed & templum prophanantes, cadibus impleuerunt, & alter alteri, quibus potuit artibus, Pontificatum eripuit.

Cause instituti Sacerdotij Leuitici, multa possent commemorari. Voluit DEVS inde vsque ab exordio mundi, condito genere humano, propter collectionem Ecclesie, esse ministerium Sacerdota- le, cuius caput & antesignanus fuit ipse λόγος, & orator aeterni Patris, vt iuxta normam pate- factam verbi agnosceretur, inuocaretur, & in to- ta aeternitate celebraretur. Ideo .n. ante lapsum se- non tantum patefecit, sed & post lapsum promif- sionem de Christo redemptore edidit, peculiarem doctrinam & verbum tradidit, per quod Ecclesiam sibi collegit, ac vt hac nunquam extingueretur, sed perpetuo maneret & innotesceret, ac ad om- nem posteritatem propagaretur, immensa miseri- cordia Sacerdotium siue ministerium Euangelij in- stituit, subinde etiam instaurauit, & seruauit, missis salutaribus Doctõribus & ministris, per quorum vocem fuit efficax, & vsque ad extremum

diem vno hoc modo, & non alio vult sibi colligere
Ecclesiam, vt huic dilectissima filiola & Sponsa
FILII sui, sapientiam, iusticiam & leticiam
suam in omni aternitate communicet. Vult & hinc
agnosci, quam magnum sit beneficium, ipsa con-
seruatio Sacerdotij, & totius ministerij ac collegij
docentium & discipulorum. Esi vero fuerunt om-
nibus seculis, multi contemptores & persecutores
ministerij, multi etiam sua Sacerdotali, in ipsa
quoque familia Aaronis, dignitate abusi sunt, inter
quos Filij ipsius recensentur, saepe inter Sacerdotes
indocti homines, doctrinam deprauarunt, & scan-
dalis mala vita occasionem praeberunt: tamen
semper aliqui fuerunt sinceri Sacerdotes & fideles
ministri, qui veram doctrinam de Christo pro-
pagarunt. Ac sicut Ecclesia certam sedem attribuit
DEVS in illo populo, annis 1582. Ita ministe-
rium in certa familia & sacerdotalem excellen-
tiam in Aaronica stirpe conseruauit singulari cle-
mentia.

Summum vero Sacerdotem in specie magna
pompa, ex Aaronis prosapia sibi delegit DEVS,
vt per ipsum Christus adumbraretur, ac conspecto
illo ornatissimo & pulcherrima veste incedere viro
sancto, erudirentur homines, nos remissionem pecca-
torum, iusticiam & salutem aeternam, nequaquam
consequi per Aaronis ministerium, sed hac tantum
per fidem, in Christo nobis obtingere beneficia, ad
quem respiciebat & oculos dirigendos esse docebat
Aaron. Non enim ipse fuit illius dignitatis, nec po-
steri ipsius tanta sanctitate praediti fuerunt, vt ip-
sorum

forum Sacrificijs, meritis, operibus, precibus, & alijs cultribus, peccata expiari possent, & salus à DEO impetrari: Sed ad hoc tantum deligebatur, vt esset vmbra nostri Pontificis & forma, vestiu omnibusq; ritibus concionaretur de Christo, quod per ipsam consequamur remissionem peccatorum & vitam aeternam. De hac re grauer disputat Apostolus, ad Ebraeos Cap. 5. & 7. & docet, quod Aaron respiciens & quasi manu nos ducens ad Christum, non habuerit Sacerdotium perfectum, quo homines verè iustificari potuerint, quale tantum congruit nostro Pontifici, Domino nostro Iesu Christo.

Hic enim verus, vnicus & summus noster Sacerdos, & vnigenitus FILIVS DEI, illa est persona, vncta, constituta & inaugurata ad hoc, immediatè ab aeterno Patre, per oleum laticiae & plenitudinem Spiritus sancti, vt in genere humano reuellet arcanam DEI voluntatem, de redemptione & salute hominum, doceat Euangelium à se reuelatum ex sinu aeterni Patris, & ingrediens in sanctum sanctorum, intercedat & deprecetur pro tota Ecclesia, habens promissionem, quod certo exaudiatur, ac vt semel offerat vnicum sacrificium, videlicet seipsum, quo iram DEI aduersus hominum peccata placat, & toti generi humano, remissionem peccatorum, iusticiam & vitam aeternam meretur, ac vt hæc sua beneficia credentibus applicet, veramq; noticiam ac dilectionem DEI, in cordibus credentium siue amplectentium Euangelium accendat, & inuocantium preces exaudiat,

diat, & gemitus ac suspiria sanctorum ad aternum Patrem perferat.

In hac definitione, omnes partes diligenter expendenda sunt. De officio docendi, quod ad hoc constitutus sit, ut proferat Euangelium, hoc est gratuitam promissionem, de restitutione & reparatione generis humani, manifestum dicitur extat Iohan. 1. Cap. Filius qui est in sinu Patris ipse enarrauit nobis. De ipsius sacrificio, hunc nostrum Pontificem, assumpta natura humana, placaturum iram DEI & satisfacturum iusticiae diuinae, ut nos redimamur, Baptista Iohannes testimonium dixit: Ecce agnus DEI, qui tollit peccata mundi. Et Esaias cum Zacharia vaticinatus est. Poner animam suam pro peccato, id est, hostiam pro peccato, Item, In sanguine testamenti tui educes vincetos tuos de lacu, in quo non est aqua. Deinde de intercessione & applicatione sui sacrificij, expressit ipse dicit $\alpha\gamma\chi\epsilon\epsilon\upsilon\epsilon\gamma$, Iohannis 17. Cap. Pro eis ego sanctifico me, ut & ipsi sint sancti, id est, pro me offero pro eis, & mox addit precationem pro tota Ecclesia, his verbis: Oro pro eis, & non pro eis tantum, sed etiam pro credituris per verbum eorum. Hec est oratio grauissima & propriissima summi nostri Sacerdotis, ut postea copiosius dicitur.

Ad hanc dignitatem Pontificatus, peruenit diuina ordinatione & vocatione, Emanuel nostrum vnigenitus DEI Filius, etiam ante fundamentum mundi iacta, ac post lapsum hominis, factus deprecator & intercessor pro genere humano, Patris clemens

clementissimo permittente & approbante supplicii voluntatem, recepit, se pro peccato positurum animam, vt per hominem iustum, assumpta hominis forma, pro omnibus iniustis, pena iusticia DE I debita, persoluatur. Hinc Petrus ait. 1. Cap. 1. Agnus praordinatus fuit, antequam conditus esset mundus. Item Apocal. 13. scriptum est, Agnus occisus est ab initio siue ab origine mundi. Item Ebrae. 5. Cap. Nemo sibi vsurpat honorem, sed qui vocatur etiam à DE O, quemadmodum & Aaron. Ita & Christus non semetipsum glorificauit, vt fieret Pontifex, sed is, qui dixerat illi, Filius meus es tu, ego hodie genui te. Ac Psalmista, de uocatione huius summi Sacerdotis, admodum suauiter cantillat Psalmo 45. Vnxit te Deus tuus oleo laticiae, praesortibus tuis. Hac & similia testimonia, reuerenter cogitanda sunt, vt qua decet pietate audiamus & amplectamur, hunc summum nostrum Pontificem, & credamus, nos per ipsius sanctam hostiam, DEVM habere propitium, nobis peccata condonari, donariq; iusticiam & vitam aeternam.

Sicut autem vnicus tantum fuit in Lege Pontifex, qui per totam vitam summoungebatur Sacerdotio, vt ex Leuitico capite constat sexto: Ita hoc Typo significabatur vnum tantum Messiam, & non plures hoc munere fungentes expectandos esse. Ac valde est memorabile, quod de hominibus in Lege scriptum est. His. n. qui casu eadem commiserant, reditus concedebatur in patriam primum post mortem Pontificis: Itacum

in

in cruce noster expirauit & Rex regis, per hanc
perruptorem reditus est nobis concessus in Pa-
radisum, & patefacta porta anni Iubilai aures
omnibus hominibus qui propter peccatum pulsi es-
sunt horto voluptatis, in exilio vallis lachrimarum pere-
grinantur.

Quales delecti sint homines ad hanc exceli-
lentiam & tanti honoris eminentiam, attigimus
paulò ante. Ad politicam gubernationem delige-
bantur constituto Israëlítico regno post Samue-
lem, DEO monente ex omnibus tribubus Reges, &
per omnes ferme tribus deligebantur Duces &
principes viri, cum exemplo aliarum gentium Re-
gem expeterent Israëlítici, vt ex libris Iosue & Iu-
dicum est manifestum. Ex tribu Benjamin exci-
tat Saulem, Dauidem vero deligit ex tribu Iuda
cum quo fœdus constituit DEVS, domum ipsius
& regnum duraturum esse vsque ad Christum Re-
gem æternum, quamuis & hoc propter Idolatriam
& libidines, post Salomonem scissum est, & peccato-
liare regnum in decem tribubus, constitutum est.

Ad hanc dignitatem Ecclesiasticam vnicam
tantum Leui tribum sibi delegit Deus, & maxi-
mis priuilegijs ornatam Sacerdotio donauit, &
precipue in hac, domum & posteros Aaronis exci-
xit ad ἱερωσύνην Sacerdotale, & penes hanc vnicam
tribum florente fere virga Aaronis vsque ad Chris-
tum exhibitum, mansit Sacerdotium, non sine
magno miraculo, nec cuiquam officio illo, ne qui-
dem Dauidi Regi fungi licuit, multi etiam graui-
ter

ter puncti sunt, qui aliena ab officio, cum contemptu
ordinarij ministerij appetuerunt, vt ex historia
Vsa est manifestum 1. Paral. 14. Is. n. cum non esset
filius Aaronis, fortassis bona intentione, attingens
arcam statim propter $\omega\lambda\upsilon\pi\epsilon\alpha\gamma\mu\omicron\sigma\upsilon\upsilon\kappa\upsilon\pi$ poenas
dedit. Legem. n. transgressus erat scriptam Nume-
rorum 4. Cap. qua id constituerat DEVS, ne
quisquam arcam contingeret foederis, sanctuarium
& vasa eius, nisi ille, qui ex familia Aaronis ori-
ginem traxisset. Quid quaeso accidit vsa Regi 2.
Paral. 26. Is propter abundantiam rerum, opi-
bus & fortunis florens, in superbia scopulum im-
pingit, & sine vocatione administrationem susci-
pit alieni muneris. Ac cum indignè ferret se ab
Asaria reprehendi Sacerdote summo, lepra diuini-
tus è vestigio percussus, in fronte, omnibus spectan-
tibus Sacerdotibus, qua in eo haesit vsque ad finem
vitae?

CHRISTVS autem fuit & Rex & Sacer-
dos ex tribu regia Iudae, quod & Dauid, Zacha-
rias, Esaias, & alij Prophetae, imprimis Iacob Pa-
triarcha, Gene. 49. prauididerunt. Cum. n. ipse
aboliurus esset Mosen cum suo Sacerdotio, politia,
lege, templo & cultu, Typum & vmbra Pontifi-
catus Aaronici impleturus, praefiguratus per Aaro-
nem, non secundum ipsum ex ordine Leui, sed ex
sanguine Iudae, secundum ordinem Melchisedech,
Sacerdos noster constitutus est. Hinc in Apocalypsi
quoque dicitur, Leo vincens de tribu Iudae, radix
Dauid, vt aperiat librum, & soluat septem signa-
tula eius, agnus stans in medio seniorum tanquam
occisus,

occisus, habens cornua & oculos septem, sedens super
per thronum, ut accipiat librum providentiae &
omnium consiliorum gubernationis divinae, & sig-
gilla eius aperiat. Vocat ipsum Iohannes, Leonem
de tribu Iuda, id est, victorem Diaboli, peccati, &
mortis, ac potentissimum & invictum Regem,
quem in mundum venturum esse Iacob prae-
dixit Gen. 49. his verbis: Catulus Leonis Iuda, ad pro-
dam filii mi ascendisti, requiescens accubisti ut Leo.
Non auferetur sceptrum de Iuda, donec veniat Si-
loh, & ad hunc gentes confluent. Nominat radi-
cem David. Hic n. Sacerdos natus est ex stirpe
semine Davidis secundum carnem, unde & ab Esai
surculus de radice Iesse, à Jeremia, germen iusti-
ciae dictus est. Vocat & agnum occisum, id est
Pontificem illum, qui suo sacrificio verus & non
Typicus DEI agnus, unico sacrificio placavit iram
DEI, & nos per sanguinem preciosum redemerit
iuxta DEI praecognitionem & beneplacitum, at-
te mundi conditionem.

Huic Sacerdoti siue Agno, tribuit septem cor-
nuia, id est, infinitam potentiam & regnum aere-
num, siue tales vires, quibus Tyrannis omnium
nostrorum hostium destruat, nec non oculos septem
Spiritus DEI, siue infinitam sapientiam & pleni-
tudinem septiformis spiritus, ut ex ipsius plenitudi-
ne exundante, omnes accipiant gratiam & dona
Spiritus sancti effusi super omnem carnem, ac af-
firmat ex libro providentiae per hunc Doctorem re-
velari hominibus, omnia arcana & mysteria salutis
nostrae, cum summa admiratione omnium Ange-
lorum,

lorum, vt consilia DEI de recipiendo genere humano omnibus innotescant.

Sicut autem DEVS autor fuit Sacerdotij Leuitici, & hunc ordinem aeterno foedere in illo populo sanxit, vt Aaron & post ipsum maximus natus Filius, & sic deinceps ordinaria successione in illa familia, summus constitueretur Pontifex: Ita in nouo Testamento, ad manus nostri summi Pontificis, vocatus & praordinatus est FILIVS DEI, a DEO Patre, antequam iacerentur fundamenta mundi, hinc vbi naturam humanam assumpsit Dominus noster Iesus Christus, publica voce de caelo aeterni Patris, vocatur & ordinatur in baptismo ad Iordanem, cum auditur vox illa suavissima: Hic est Filius meus dilectus, ac simul vngitur hic Sacerdos, non balsamo Leuitico, sed Spiritu sancto, quem descendentem de caelo, tanquam columbam, & requiescentem in Christo, vidit Baptista.

Hic Pontificatus noui Testamenti coepit in Paradiso ante annos 5534. veteris vero ante annos 3081. in monte Sinai. Cum .n. primi homines deliquissent, & iusticiam ac integritatem in Creatione communicatam, per DEI imaginem tristissimo lapsu amisisset, & abijciendi essent in aeternas poenas, ibi Filius DEI abijciens sese supplicem ad pedes aeterni Patris, deprecatione facta pro homine, constitutus est summus Sacerdos, vt per ipsum iusticia diuina satisfaceret, semetipsum ad poenam offerret, & compensationem iustissima ira DEI, ac mirando temperamento iusticia & misericor-

sericordia diuinæ, sancitum est decretum, de recipiendis hominibus in gratiam propter unicum sacrificium huius Pontificis, ut ira DEI placatur, & iusticia ac salus aeterna nobis restituatur.

Propter hoc sacrificium summi Sacerdotis, DEI & hominis, omnes electi, omnibus temporibus, remissionem peccatorum, & vitæ aeternæ hereditatem consecuti sunt, sicut Petrus testatur Actorum quarto, & ut de hoc Sacerdotio & Sacrificio communescerent & erudirentur homines instituit DEVS secundum sacrificia inde usque in initio, non ut mererentur remissionem peccatorum sed ut Typi seu imagines tantum essent veri sacrificij Iesu Christi, per quod aeterna & semper duratura redemptio à peccato, & vitæ aeternæ hereditas impetrata est. Hanc suavissimam doctrinam Christi Sacerdotio, quæ fundamentum est iustitiæ salutis, fidei & Inuocationis in omni vitæ & quotidianis exercitijs pœnitentiæ & precationum, adue-
due meditemur.

Et si vero multa fuerunt partes officij summi Pontificis in Lege: tamen triplici ratione principaliter huic muneri satisfactum est: Primum in placando, Secundo, placando Deum sacrificio proprio vel alieno, Tertio, orando pro se & pro alijs. His officia in conspectu habere, cum ad erudiendas, & ad consolandas mentes piorum, vtilissimum est & valde necessarium. Eadem officia erant in genere omnium Sacerdotum.

PRIMUM .n. vocabatur Sacerdos, unctus Spiritus sancti laticia oleo, & mittebatur ad docendam Ecclesiam, & proponendum verbum diuinitus patefactum generi humano. Non .n. concedebatur vlli in hoc sancto ordine, vt pro suis cupiditatibus, & pro suo arbitrio suam vel ab hominibus inuentam traderet doctrinam, sed ex seuerissimo DEI mandato ipsius doctrina, proponenda erat. Nec satis fuit, tantum proponi legem, repurgatam & repetitam in monte Sinaico, quam ratio vtcunque nouit, sed addenda fuit vera interpretatio promissionis de Christo, siue vocis Euangelicae, qua rationi ignota est, & diuinitus ex sinu aeterni Patris per Filium illuxit.

Cum .n. per Legem nemo reconcilietur DEO, & adducatur ad thronum gratiae, sed per terribilem fulminantem tremendam DEI vocem, fugiat DEVM homo, & in agnitione peccati propter sensum ira DEI aduersus peccatum longius abducatur a DEO, per comminationes Legi annexas, tamen & hoc muneris ratio postulabat, vt promissiones de Christo, & doctrinā Euangelij populo proponerent & explicarent verum vsum Legis, ac publicè id inculcarent auditoribus, propter promissum Messiam, populum illum certis Legum, Sacerdotij & cultuum vinculis constrictum, ac delectam illam politiam Israeliticam, vt veritas doctrinae Euangelicarum promissionum conseruaretur, donec ipse veniret Dominus, & inchoato nouo ministerio, voce Apostolica, per totum orbem terrarum, Euangelij doctrina propagaretur. Hoc docendi munus in Sa-

E

cerdo-

cerdotio Leuitico, Christo exhibito, prorsus subla-
tum & aboluitum est.

Hic .n. Pontifex, vbi in carne nostra apparuit, λόγος aeterni Patris, perfectissimè huic docendi satisfecit muneri, arcanum consilium de redemptione generis humani proferens, omnis doctrinae fons ipse inexhaustus, ac statim in Paradiso monstrauit homini, reuelato Euangelio viuificationis consolationes, contra terrores peccati & mortis ne in desperationem & interitum aeternum, vestra ingruente ruerent. Nec verus DEVS vnquam cognosci potuit aut potest, sine ministerio huius summi Sacerdotis, sicut scriptum est Iohan. 1. cap. Deum nemo vidit vnquam, Filius vnigenitus, qui est in sinu aeterni Patris, ipse enarrauit nobis. Item Esaiã 53. ipse dicit aeternus Pater: Noticia seruorum mei iusti, iustificabit multos. Ac Dominus affirmat Esaiã 61. se accepto Domini spiritu missum esse, ad annunciantium Euangelium.

Hic Pontifex noster, de quo Pater ipse affirmat Psal. 2. Ego constitui Regem meum, super Sion sanctum meum, predicabo de decreto, solus est audiendus, firmaq; cogitatione credendum & statuendum est, huius vocem Euangelicam, immutabilem DEI esse voluntatem & decretum de salute nostra, ac velle, vt omnes credentes huic Filio veraci testi, per ipsum habeant vitam aeternam.

Quam magnum est hoc beneficium, quod DEVS per hunc Oratorem & Legatum colloquitur cum hominibus, ac statim misit λόγος, ad reuelandam primam illam promissionem de semine mulieris

mulieris, Vnde & λόγος dictus est noster Pontifex, non tantū quod lumen de lumine, cogitando ex mente aeterni Patris genitus sit, vt sancta antiquitas religiose sensit, sed etiam, quod Pater per ipsum sese patefecit, & per hunc Angelum magni consilij, quem Iacob expiraturus alloquitur, immediate docendo sibi colligit Ecclesiam, & viuificam donato Spiritu sancto, protegit & seruat. Quanta sollicitudine & indefesso studio, carne nostra assumpta, docendi munere perfungitur multis annis, Apostolisq; dat mandata, vt & ipsi in toto mundo, preciosum semen verbi diuini, disseminent.

Ab hoc summo Sacerdote munus docendi in Ecclesia exortum est, conseruatum & propagatum annis 5534. in quo omnium ministerio & dignitate, ad hunc vnicum Sacerdotem doctrina dirigenda est, & monstrandus omnibus peccatoribus hic agnus DEI pro nobis oblatus. Nec vllum Sacerdotium valet in nouo Testamento extra hunc Dominum, nec aliud docendum est Euangelium & agnoscendum quam hoc vnicum huius Pontificis crucifixi & resuscitati, de quo Ioëlis secundo dicitur: Filie Sion, exultate & latamini in Domino DEO vestro, Quia vobis dedit iusticia Doctorem. Quasi dicat: Celebrate, qua decet triumphali voce & summa anima leticia DEI nostri beneficium & paternam bonitatem. Is. n. vobis sedentibus in vmbra mortis & Cimmerijs Idolatricis tenebris misit & exhibuit Doctorem, qui ex meo sinu proferens Euangelium patefecit veram consequenda

iusticia & salutis viam, & vobis omnibus fide at-
plectentibus meum consilium de iusticia gratis da-
nanda, eternam donabit beatitudinem, & mini-
sterium reconciliationis conseruabit vsque ad ex-
tremum diem mundi, vt multis hac innotescat
iusticia & saluentur.

Secundum officium Sacerdotis est ipsa Ora-
tio. Voluit .n. DEVS, vt Pontifex pro se & pro
alijs preces ardentissimas ad DEVM effunderet
quod ex Leuitico hinc inde apparet. Ac in Numeri
capite sedecimo iubet Moses, vt Aaron pro populi
orationem instituat. Huic muneri Christus satisfacit
vnicus noster Mediator & aduocatus, apud
eternum Patrem. Ipse .n. in diebus carnis sue, va-
lido clamore & cum lacrimis, preces & supplica-
tiones obtulit ei, Ebraeorum 5. Cap. qui potest nos
saluos facere à morte, rogauit pro transgressori-
bus, qui ignoranter peccarunt. Pro mundo .n. blas-
phemo, contemnite DEVM contumaciter, &
agnitam veritatem pedibus conculcante, peccanti-
in Spiritum sanctum, nulla precum offert thymia-
mata, Psal. 16. Iohan. 17 de quo & Iohannes pre-
ceptum tradidit, ne oremus pro illis, qui ad mortem
peccant.

Nec hic Sacerdos summus, pro reuerentia
vel pro sua dignitate exauditus, tantum in ara cru-
cis pro suis orauit hostibus, crucifigentibus ipsum, sed
communes & potentissimas siue efficacissimas colle-
ctas effudit, ac nunc quoque perpetuus intercescit
pro toto mundo vniuersaliter offert, imprimis pro
illis, qui cum Petro ad Monomachiam & cribrati-
one

nam euocantur, sicut ipse testatur Iohannis 17.
cum ait: Oro pro eis, & non pro eis tantum, sed
etiam credituris, per verbum eorum.

Etsi vero singulorum piorum munus est, vt
Apostolo Paulo teste 1. Timoth. 2. pro alijs DEVM
inuocent, imprimis, vt exemplum Stephani docet,
illorum habeant rationem, qui ex inscitia delin-
quunt: tamen huius summi Sacerdotis collecta &
supplicationes, longè maioris sunt potentia &
dignitatis. Ipsius .n. precatio est sacrificium &
ἱερωσύνη Ebraorum 5. quo omnes nostra preces san-
ctificantur & consecrantur DEO, ac penetrant
caelos, vt sicut in hoc dilecto Filio omnes sumus di-
lecti, ita per hunc Mediatorem & aeternam ipsius
intercessionem, exaudiamur, cui propter reueren-
tiam & obedientiam aeterno Patri exhibitã, nihil
denegatur. Imo cum pra nimijs doloribus animi in
extremis calamitatibus constituti, vix gemitus ede-
re possumus vera inuocationis, ipse suo valido cla-
more assidue pro nobis interpellat, & pro omnibus
peccatorib. conuersis ad DEVM, sedens ad dexterã
maiestatis suae, intercedit perpetuo. Ac huic nostro
summo sacerdoti, fundenti suas preces pro Ecclesia
gemitibus inenarrabilibus, in tanta dignitate Pon-
tificatus & regali potentia, data est promissio,
qua testatur Pater, se huius Pontificis vota exau-
diturum, qui pro omnibus ingressus est semel in
sanctum sanctorum, ac sine tadio, fastidio & in-
termissione pro nobis intercedit, & nihil magis ha-
bet in votis, quam vt nos reuerenter, & confiden-
ter magna τῶν ἁγίων ad thronum gratiae acceda-

mus, & per ipsius thymiamata, ad oportuna
auxilium, consequamur misericordiam, & inu-
niamus gratiam iuxta promissionem. Nec tantum
pro nobis interpellat & tanta est autoritas,
propter ipsum nostros gemitus exaudiat DEI,
sed etiam coniungens suas preces nostris votis,
Patrem hac perfert, ut non propter nostram
ignitatem, sed per ipsum solum Pontificem nostrum
exaudiamur.

Hoc ingenti honore, cuius excellentiam &
magnitudinem, nemo cogitando assequi potest, tan-
tum in caelo & terris fungitur vnus Mediator
Dominus noster Iesus Christus, qui non in manu
facta, sancta introit, exemplaria verorum, sed in
ipsum caelum, ut vultui DEI pro nobis appareat,
de quo Eusebius dulcissimis verbis ait: Magnus vnus
uersa Ecclesiae Pontifex ipse Iesus, vnigenitus DEI,
bene fragrantem odorem & incruentas & incor-
poreas hostias precum, ab omnibus lato vultu &
supinis manibus accipiens, caelesti Patri & DEO
omnium Creaturarum offert, primus ipse adorans,
& solus Patri dignum tribuens honorem, deinde
omnibus nobis placatum manere, & propiciam
semper petens.

Hinc magna consolatio sumi potest, quae
bis semper in conspectu esse debet. Ipse .n. suo me-
rito placat Patrem, conspergit nostra sacrificia
sanguine suo precioso, est q̄, aeternus Sacerdos, sem-
per pro nobis intercedens, ac regens nos vmbacula
misericordiae suae, ne in nos ingens diuina effundat
tur ira, sua q̄, meritoria intercessione nobis vni-
tempo

tempore applicans omnia beneficia regia & Sa-
cerdotalia, vt licet infirmi & indigni simus, ta-
men DEO placeamus & exaudiamur. Hac conso-
latione nos sustentemus, & certo statuamus, has
preces huius nostri summi Sacerdotis, nequaquam
irritas esse, de quo id ex verbo constat reuelato, ip-
sum non tantum pro Ecclesia orare & intercedere,
sed etiam talem esse Mediatorem, propter quem nos
exaudiamur, sicut docent promissiones. Cur igitur
adeo negligentes, timidi & frigidi sumus, in hoc
cultu? Cur opprimimur dubitatione & despera-
tione? Cur nos à DEO negligi suspicamur? Cur
præcipientem hunc Pontificem non subsequimur, sicut
Apostolus hortatur Ebraorum 4. Cap. commu-
nicantem nobis honorem Sacerdotij, iubentem vt
prececur, & affirmantem, se perferre nostras pre-
ces ad DEVM, & propter ipsum nos exaudiri.

TERTIVM munus erat oblationis sacri-
ficiorum. de quo Ebraorum capite quinto his verbis
loquitur Apostolus: Nam omnis Pontifex, qui ex
hominibus assumitur, pro hominibus constituitur,
in his, quæ apud Deum aguntur, vt offerat do-
naria & victimas pro peccatis, quibus reconcilien-
tur DEO, & impetrent remissionem peccatorum.
Hoc munus sacrificandi, soli Aaroni quoque & ip-
sius Filijs concreditum erat. Docendi .n. munere
magis fungebantur Propheta, quam Leuita & Sa-
cerdotes.

Hoc munus, cui quaso rectius, quam Christo
redemptori congruit? Is enim vbi docendi imple-
uit munus, ascendit summum altare lignum crucis,

ornatu Sacerdotali, iustus, innocens, impollutus,
Patri obædiens vsque ad mortem crucis, ardenti
dilectione DEI aterni Patris & nostri, assumpti
à se generis humani, offerens & sanctificans se
metipsum pro nobis, oblationem & victimam
DEO, in odorem bonæ fragrantia, ut & nos sancti
sanctificati, ipse suscipiens & perferens peccata
nostra super lignum, in corpore carnis sue.

Hic Pontifex suam animam, corpus & sanguinem, posuit hostiam pro peccato, & illa persona, quæ est Deus & homo, ipsa est victima quam offert aeterno Patri, ut sit ἀγνος pro nobis, unde Iohannes eum vocat agnum DEI, & se ipsum ἀγνον sive precium redemptionis nominat Matt. 20. cap. Iohannes tribuit ei nomen propiciatoris 1. cap. 2. Esaias & Paulus peccatum sive hostiam pro delicto. S. Petrus vocat in 1. cap. 1. precium redemptionis, cum ait, Non corruptibilibus auro vel argento redempti estis, de vana vestra conuersatione, paterna traditionis, sed pretioso sanguine quasi agni immaculati Christi & incontaminati. Et Act. 20. dicit Apostolus: Ecclesiam sanguine, id est, Sacrificio DEI acquisitam esse.

Sicut autem DEVS est incomprehensibilis, cuius magnitudinem & amplitudinem nulla creatura cogitando assequi potest: Ita hic noster Sacerdos est infinita potentia, & excellentia huius victima, potentia, efficacia & dignitas, ex ipso aeterno Sacerdotio estimanda est. Ac per proprium suum sanguinem, non hircorum aut vitulorum, qui peccata auferre nequit, semel in sanctum sanguinem

Etorum tabernaculi perfectissimi, sine manibus
confectum, ingressus est, eterna redemptione in-
uenta, oblatione sacrosancti sui corporis peracta, ut
tollat multorum peccata, & nos sanctificet.

Hoc sacrificium, quo sanctificati sumus vnica
oblatione, semel tantum oblatum est ante annos
1540. & omnia impetrauit & confecit perfe-
ctissime, quae ad sananda nostra vulnera, sunt ne-
cessaria, ut prorsus nulla sit alia oblatio pro peccato
quaerenda, nec inueniri possit ad remissionem pec-
catorum. Ipse semel mactatus est pro nostris pecca-
tis, & celebravit festum expiationis, ac sangui-
nem in diebus carnis suae effudit, ut nunc sit tempus
remissionis peccatorum. Ipse .n. hac vnica Missa in
ara crucis, in proprio suo purissimo, incontaminato
& sancto sanguine, eternam nobis comparauit
sanctificationem, reconciliationem, iusticiam, do-
na Spiritus sancti & vitam eternam perfectissimo
sacrificio, sicut testatur vox triumphalis, Consum-
matum est, & inter precandum dicit Iohan. 17. Ego
sanctifico me pro eis &c. & ab eo tempore, quo hac
oblatio facta est, duobus nimirum milibus postero-
ribus durantis adhuc huius mundi annis, tantum
eu xagisinae siue gratiarum actionis & laudis, la-
biorum vitulos DEO obtulerunt py.

Etsi vero semel tantum, in fine mundi & tempo-
ris plenitudine, mactatus est Dominus noster: tamē
efficacia & virtus huius Pontificis in hac victima
proprij corporis & aeternae personae extenditur, ab
initio mundi vsque ad finem, & nouissimū diem, ut
Ebraeorum 10 testatur Apostolus. Et ad hoc sacrifi-
cium

cium respexit Adam, offerens agnellum Gene. 4
vbi vidit se mactatis agnis donari pellibus & ve
mentis, ac erigens cor sauciatum hac consolati
venturi agni, & vnica huius oblationis in pul
sacrificijs, de Christi Sacerdotio concionatus
& cum Prophetis & Patriarchis grauissimas
dit confessiones. Quanta cum leticia Abraham
hunc verum Isaac, mactandum in monte Mo
cuius in Filio Typum viderat sepe inter sacrifici
dum respexit? Nec vllum vnquam fuit sacrifici
nec est, aut futurum erit vnquam in caelo aut t
ra quam hoc vnicum Filij DEI, quo omnes sancti
ficantur credentes, & placent DEO induti ve
mento salutis, de quo Iohannes in Apocal. Cap.
ait: agnum illum ab origine mundi occisum, &
id est, Dominum nostrum Iesum Christum, &
rando consilio Diuinitatis, ante mundi conditio
nem seu ab aeterna ad hoc destinatum, vt om
electi ab origine mundi, a peccatis mundarentur
omniumq; sanctorum peccata expiarentur, &
quem in sacrificio Ada, Abelis aliorumq; Patriarcharum
in Paschate, iugi sacrificio, omnibus victimis
spexerint sancti, intelligentes illas mactationes
ferendas ad solum Christum, tollentem peccata
mundi.

Sicut autem omnes pij ab Adamo & initio
mundi vsque ad tempus huius victimae, maximam
animi leticia hunc vnicum & aeternum expecta
runt Sacerdotem, & per ipsius sanguinem saluati
sunt, siue sanctificati: Ita vel hodie quoque &
tota aeternitate, per nullam aliam placemus hodie

am DEO, donec in hoc tempore gratia venia concedetur locus, & peccatorum speranda & exoptanda est venia, est q³ propitiatio non pro nostris tantum, sed pro totius mundi peccatis; 1. Iohan. 2. & hac diuina ac omnipotens hostia, vnice placat aeternum Patrem, licet multi aspernentur hanc victimam, blasphement & pedibus sanguinem Christi conculcent.

Hac plenaria obœdientia & sanctissima hostia, pro peccato totius mundi satisfactum est, sed exiguus numerus est illorum in mundo, qui his fruuntur beneficijs preciosi sacrificij. Ideo cum maxima sit multitudo incredulorum, ad illos tantum spectat, qui fide sese vulneribus huius agni inuoluunt. Ideo ipse dicit Dominus Matth. 20. ex Esaiâ, se animam suam ponere, vt sit λύτρον pro multis. Idem in Cœna repetitur Dominica. Etsi vero mundus hanc victimam contemnat: tamen ratione substantia sua & potentia, est & manet aeternum sacrificium pro peccatis totius mundi ratione meriti, sicut Sol non mutat splendorem luminis, etiam si caci non possint intueri corpus illud fulgidissimum, aut lippientes oculi splendorem tanti Luminaris ferre nequeant. Nostra .n. incredulitas nihil imminuit aut detrahit de dignitate huius hostia, nec tollere potest DEI gratiam & bonitatem.

Nec opus est hic querere, qualia peccata Christi sacrificio expientur. Nulla enim hic valet distinctio, aut discriminis est ratio vlla. Hac .n. hostia est propitiatio pro peccatis totius mundi, & ipsius

ipsius sanguine ab omni peccato mundamur. Peccati igitur nomine complectitur Spiritus sanctus, hereditarium nostrum malum peccati originis, quo concepti & nati sumus, omnes prauas cupiditates, appetitus, prauae concupiscentiae illecebras, flammam, imbecillitatem nostram, imperfectionem & totam illam Legis ἀνομίαν, nostramque naturam omnibus viribus ἀταξίαν Lege DEI aduersantem. Hæc vulnera hominis, in mortali corpore, ut sanetur, mortuus est agnus DEI, & satisfecit pro peccato mundi. Extendit etiam sese hoc Christi meritum sacrificium, ad peccata mortalia, ut exempla testantur, Adæ, Abrahæ, Davidis, Aaronis, Manassis, Petri, & aliorum, qui vel maximis peccati peccatis, per sanguinem huius agni, veniam consecuti sunt. Annon David adulter ille, sanguinebus contaminatus, recipitur in gratiam 2. Samueli 12. & audit absolutionem, Dominus peccatum suum abstulit, cum coccineo vermiculo similiter dedit in conspectum DEI, & conspergens sese sanguine venturi agni, super niuem dealbatur. Cum dicitur hoc vnicum sacrificium, æternum sit ad nostram salutem, & propiciatio pro peccato totius mundi, culpa & poena, reijcienda sunt hostiarum hypocritarum, qui ex superstitione Pharisæica, ex dignitate & merito operum, vel ex opere operato, querunt sibi aut alijs expiationem peccatorum.

Etsi vero omnibus temporibus, in mundum etiam apud Ethnicos, vsitata fuerunt sacrificia non pecudum modo, sed etiam hominum, qui in gentibus

gentium dubio procul ex Patrum Ecclesia, quae do-
ctrinam de futuro hominis Christi sacrificio spar-
serat, & ex κακοζηλία exempli Abrahae sumpti
sunt, additis opinionibus, quasi sacrificiorum, tali
precio & dignitate Deus placaretur & propicius
redderetur: tamen unicum est, erit & fuit Christi
sacrificium, quod iratum Patrem conuersis ad
DEVM, placat, & merito perfectissimo ac plena-
ria compensatione, peccatum mundi tollit, cuius
omnia Patrum & Israelitarum sacrificia Typi
erant. Patres .n. ante & post Legis promulgatio-
nem vsque ad Christum, habuerunt sacrificia, quae
obtulerunt DEO, sed haec vnica aeterna hostia
Christi, Typis illis adumbrata, optimum odorem
spirans in conspectu DEI, placuit DEO in omni-
bus, qui in vera agnitione venturae victimae consiste-
bant in conspectu DEI. Non .n. placebat DEO
vlla hostia propiciatoria aut Eucharistica, sangui-
ne hirci aut sale conspersa, sed per fide sanguinem
Christi oblata recipiebatur, iuxta promissiones di-
uinas. Haec Typica ἱλαστικὴ siue Leuitica pecudum
sacrificia, prorsus abolita sunt per Christi hostiam,
& hoc unicum tantum sacrificium vsque ad finem
mundi est perfectissima expiatio omnium nostra-
rum sordium, nec vllum hodie est sacrificium λύ-
τρον siue ἱλαστικόν, quo peccata nostra deleantur
in nouo Testamento, quam unicum propiciatorium
sacrificium in cruce oblatum, quod aeterna nobis
beneficia donat, & perpetuam redemptionem af-
fert. Ac ne dubitemus, de efficacia huius hostiae
diuinae, non tantum poenam pro nobis exoluit, vni-
uer-

uersamq; suam obœdientiam & humiliationem
nostram salutem dirigit, & sanctissimis votis
nobis applicat, vt per & propter ipsum cruenta
ti, & polluti miserrimè, in conuersione recipi
mur, & credentes placeamus DEO, sed etiam
hostiam nobis offert in Sacramento cœnæ Eucha
ristico, pascit nos suo corpore & sanguine, vt
sanctissimo pignore, arra siue arrabone salutis
stræ, accepto in hac salutari manducatione, cor
porali & spiritali, confirmemur, quod hac
ca oblatione consecuti simus remissionem peccato
rum, & non minus ab omnibus mundemur & con
spergamur sanguine ipsius, quam illi ipsi, qui cum
Iohanne sub ara illa crucis Caluarie substituerunt
& postes domorum Israëlitiçi populi in Aegypto
exornabantur & aspergebantur.

Cum .n. nobis in hac sanctissima Synaxi,
stribuit panem & vinum, visibilia illa elementa
quorum etiam singularis fuit olim vsus in sacrificiis
maximus, non nuda exhibet illa signa, sed vere
sua omnipotentia & veritate, qua nunquam
ceptus est quisquam, subministrat nobis in vsu
nis, verum & substantiale suum corpus, pro
datum, in calice ipso vino sanguinem suum in
missionem peccatorum. De hac vera presentia
exhibitione preciosissimi thesauri, nihil dubitari
debet mens pia, vt Hilarius monet, ac cum hoc dicit
rit Dominus, credendum est in tanto mysterio
DEI omnipotentissimo, nec ei repugnandum
vt eleganter dixit Chrysostomus, etiamsi sensui
cogitationi nostræ id absurdum esse videatur. Ver

n. eius defraudari non possumus, sensus vero noster
deceptus est facilimus.

O ineffabilis amor Filij DEI erga nos, qui
non tantum assumpta serui forma, se nostra fragili
& mortali vestiuit natura, & in hac exoluit ἄ-
λογον, sed nobis etiam sese vniuit & coniunxit, vt
in tota aeternitate carnis semel assumptæ, à diuina
natura Christi, nulla sit futura separatio, nec fieri
possit, ita vt illa ipsa natura, quam à nobis assump-
sit, rursus se nobis coniungat, participatione carnis
sue in cœna, sicut ait Hilarius, Naturam carnis
sue ad naturam aeternitatis, sub Sacramento carnis
nobis communicandæ admiscuit, & vere sub myste-
rio carnem corporis sui sumimus. Atq; ita Christus
est in Patre per naturam Diuinitatis, nos in eo per
corporalem eius natiuitatem, ille in nobis rursus,
per Sacramentorum mysterium.

De hoc saluberrimo nutrimento huius nostri
Pontificis, qui nos proprio Corpore & sanguine
corroborat, grauitè dixit Chrysostomus: Si qui
simbriam vestimenti eius tetigerunt, rectè conua-
luerunt: quanto magis corroborabimur, si totum
illum in nobis habeamus? sedabit ille in nobis sæ-
uientem membrorum legem, perturbationes animi
extinguet, morbos omnes depellet, ab omni casu nos
eriget, & inimici potestate deuicta, ad veram
penitentiam, atque adeo in se ipsum conformabit.
Item alibi ait: Hæc mensa, anima nostra vis est,
meruus mentis, fiducia vinculum, fundamentum,
spes, salus, lux, vita nostra, Si hinc hoc sacrificio
muniti migrabimus, maxima cum fiducia sanctum
ascen-

ascendemus vestibulum. Nec incommode S. Bern-
hardus dixit : Corpus Christi est agris medicum
peregrinantibus via , debiles confortat , valent
delectat , languorem sanat , sanitatem conserva-
per hoc fit homo mansuetior ad correptionem ,
tior ad laborem , ardentior ad amorem , sag-
cior ad cautelam , ad obœdientiam promptior ,
gratiarum actionem deuotior.

Vestitus quoque Sacerdotalis , accuratè
scribitur in Mose , quem DEVS ipse præscripsit
seuerissime mandauit huic Pontifici Leuitico , vt
blica sacra facturus , non tantum magna maiest-
te , autoritate & dignitate in conspectum pop-
prodiret , ac sacra maiori reuerentia tractarentur
in illa Ecclesia : sed etiam , vt de vestitu & ite-
mento salutis admonerentur , de quo Psalmo 4
& Esaie 61. vaticinatur Spiritus sanctus , ag-
scerent & deplorarent nuditatem omnium homi-
num ex lapsu primorum parentum , & anxij
ac suspirijs exoptarent aduentum Christi , cu-
iusticia exornati , omnes placent DEO electi-
cut canit Propheta : Concupiscet Rex decori-
tuum. Quoniam ipse est Dominus tuus , & ador-
bis eum. Omnis gloria filie ab intus : vestimenta
eius simbrjjs aureis , Acu pictis vestibus adduce-
Regi , virgines post eam , amica eius adducen-
tibi. Adducentur in leticia , & exultatione ing-
dientur in templum Regis.

Primum autem Pontifex Legis utebatur
vestitu Epomida siue Ephod , quod superhumera
dici potest , quod valde artificiosum , ex mater-
precip

preciosissima contextum, à collo vsque ad coxendicem vsque per cubitum extendebatur, tegens pectus, scapulas & axillas. In utroque humero colligabatur per lapides Onychinos, quibus nomina filiorum Israël siue duodecim tribuum insculpta erant. Sicut autem in Epomida & humeris suis, gestat nomina filiorum Israël, gemmis impressa, quae vnguium referunt colorem: Ita noster Pontifex, maxima cura, Ecclesiam suam complectitur, tuetur & conseruat, ac manibus ipsius, vt Esaias testatur, velut vnguiculis singuli p̄i inscripti sunt, nec permittit, vt ex ipsius manibus rapiantur ouicula, aut aduersis succumbant rebus, cum nostra carne indutus, velut pectorali Onychino, confederit ad dexteram aeterni Patris, ac nos impositos humeris potentissimis clementer seruet. Hoc igitur vestitu, fidem nostram confirmemus, de paterna sollicitudine nostri Pontificis pro Ecclesia, & certissima spe concepta, ad certam fiduciam in omnibus ministerijs excitemur & inuitemur.

Secunda pars vestitus erat Rationale, siue pectorale, quod Pater Lutherus vertit, das Amptschildein. Erat autem pannus preciosus ex auro, purpura & bysso, palmi habens magnitudinem, quadrata figura, ex eadem materia cum Ephod, densitate duplici & limbis quatuor confectum & munitum vndique, ne facile rumpetur. Huic Hofen intexti erant lapides preciosi, siue gemmae mirae magnitudinis & precij, per quatuor ordines, ita vt singulis versibus terni collocarentur lapides, quibus etiam vt Onychinis nomina filiorum

Israël inscripta erant. De hoc ornatu dicitur,
Aaron portabit iudicium, id est, ius filiorum Israël,
vt singula scilicet sui iuris admoneantur, de quo
promissiones acceperant in illa polittia. Ac multa
testantur historia, quod Pontifices ornatos Ephod
& Hosien consuluerint Reges de salute publica solli-
citi, vt ex Num. cap. 27. 1. Regum 23. 28. 30.
constat. Quomodo vero responsa dederit DEVS,
& voluntatem suam declararit, singulari splendore
gemmarum, aut alio modo, nullibi ostendit
scriptura, ac fortassis hinc superstitiones gemma-
rum Crystallus dicitur exortas esse à Diabolo, cre-
dibile est.

Hæ gemme, miro quodam splendore fulsea-
runt. Non enim alij lapides, nisi splendidissimi, pecto-
rali inferebantur. Vnde Urim & Thumim, à luce
& perfectione, nomen accepit, hoc pectori perpetuo
incumbens pulcherrimum ornamentum. Voluit enim
DEVS non tantum fulgentes & splendentes deli-
gi lapides, sed etiam integerrimos, in quibus nul-
lum appareret vitium. Ac colligi potest ex ipsa hi-
storia, Pontificem in re graui nunquam dixisse re-
sponsum, & rogatum edidisse oracula, nisi cum
hoc rationale iudicij, pectori impositam esset. Con-
nectebatur etiam ipsi Ephod velut thoraci aurei
annulis & catenulis ex humeris, sub Onychinis la-
pidibus demissis. Hoc ornamentum in toto vestitu
fuit omnium præstantissimum, thesaurus nimirum
omnis iuris scientia, equitatis & iudicij, vnde re-
sponsa in causis difficilibus petebantur.

Sicut

Sicut autem duodecim nomina filiorum
Israël, gemmis insculpta, pectori Aaronis affixa
fuerunt: Ita noster summus Pontifex non tantum
gestat Ecclesiam, in humeris suis, id est, potentia
sua tuetur, verum etiam gestat eam, in corde,
animo & pectore suo, & nos electos antequam fun-
damenta mundi iacerentur, dulcissimis ex arden-
tissimo dilectionis amore, & corde astuante, affe-
ctibus purissimis, complectitur, ac velut animo suo
impressos, circumferri perpetuo.

De hoc amore, & solitudine Christi, pro Eccle-
sia, multa hic sunt circūstantiæ, quæ diligenter ex-
pendantur. Nomina. n. non tantum 12 tribuum in-
scribuntur Onychinis lapidibus, vt in humeris, qui
potentiam notant, publice gestentur: sed & pecto-
rali imprimuntur, vt de paterna viscerali miseri-
cordia ac cura Filij DEI, pro Ecclesia, magis con-
firmemur. Pectus. n. fauorem & charitatem signi-
ficat. Catenulæ monent, pios per Sacramentorum
vsum ac diuinas promissiones ita alligatos esse
Christo, vt neque mors, neque vita, nec Angeli, nec
afflictiones, à dilectione DEI nos separare pos-
sint, vt Apostolus docet, Rom. 8. Ac ne opinemur
promissiones esse particulares, aut esse in hoc Ponti-
fice $\omega\gamma\omicron\sigma\omega\pi\omicron\lambda\eta\upsilon\iota\epsilon\pi$, nec existimet conscientia
formidolosa, ad nos in specie nequaquam pertinere
Christi beneficia, cum tantis peccatis contamina-
ti simus, & maximis calamitatibus & miserijs
exerceamur, nostra imbecillitati medetur Domi-
nus, & vult nos statuere, vt sicut Aaron singularum,
tribuum nomina singulis lapidibus gestarit, vt
demon-

demonstraretur, singulas tribus esse populum
& ius habere siue priuilegia terra Canaan: Ita
quoque singulari cura ab ipso in genere & spe
conseruari, non aliter, quam si cordi ipsius vel
Adamanti insculpti simus, & quemlibet Christi-
num, suum habere ius proprium cœlestis vitæ
atēnorum beneficiorum, tam in animo Christi
quam in ipso cœlo, & promissa terra Canaan
perpetua.

Ac sicut per summum Sacerdotem, ornatum
Ephod & Hosien, responsa dedit DEVS: Ita per
Dominum nostrum Iesum Christum, fungentem
suo ministerio Sacerdotali, reuelat nobis oracula
salutis nostræ, & omnia cognitu necessaria de vo-
luntate Patris erga nos, vt omnis qui videat Filium
hunc Pontificem vnicum, & credens in eum, ha-
beat vitam atēnam, & spem certæ resurrectionis
in nouissimo die. Hæc oracula spargi voluit Domi-
nus in toto orbe terrarum, estq; illud nostri mun-
tis, vt ex hoc Pontifice diligenter sciscitemur mi-
steria illa, nec audiamus Papam, qui falso gloria-
tur, se in pectoris scrinio gestare omnia iura
oracula DEI. Audiamus hunc nostrum Ponti-
cem, & adiungamus nos veræ Ecclesiæ, quæ ag-
scit Vrim & Thumim, id est, veram doctrinam Ie-
Christi, & ipsius integra Sacramenta non sine sa-
cilegio mutilata ab Antichristo, quæ tantum, cu-
sint fulgidissima & perfectissima, perducunt
pralucēt nobis ad veram & cœlestem perpetuam
vitam, in qua Vrim & Thumim, non gemunt
AATON

Aaronicas, sed ipsum Filium DEI in nostra carne
his oculis perpetuo intuebimur.

Ac sicut Aaron in pectore gestabat rationale
ex Urim & Thumim, siue ex lucidis & integris
gemmis compositum: Ita omnium ministrorum est
officium in Ecclesia, ut sint pectus populi DEI,
rectè, perspicue & integre interpretentur doctri-
nam, retineant verum & integrum intellectum
duodecim articulorum fidei, ac doctrina, consilio,
pietate & castitate morum suis prae luceant audi-
toribus & Typi sint fidelium, 1. Timoth. 4.

TERTIO addebatur vestis serica siue hya-
cinthina. Hac erat tunica talaris, à collo demissa
in solum ad pedes, conclusa omni ex parte, nisi ubi
exertum erat caput cum brachijs. Hoc indumen-
tum talare confectum erat, ita ut simbriae inferiori
mala punica & aurea tintinnabula appenderen-
tur, ut ipso sonitu, tempore sui sancti ministerij, in
ipso templo, posset exaudiri Aaron. Addita sunt
mina seuerissima, Ne moriatur.

Hoc sonitu 72. nolarum siue tintinnabulo-
rum, in serica hac veste, adumbratum est mini-
sterium Iesu Christi, quo ipse functus est in prae-
dicatione Euangelij & miraculis edendis. Sicut n.
Aaron mandatum fuit, ut sonora tintinnabula ge-
staret in suo officio: Ita ad hoc missus est summus
noster Pontifex, ut sonet, id est, prae dicat Euange-
lium suum de placato Patre in caelis, ipsius vnico
placatorio sacrificio, qua in re vsus est non tan-
tum ministerio Apostolico, sed septuaginta discipu-
lorum voce quos Apostolis adiunxit. Ac sicut sonitus
ille,

ille, non tantum auditus est in sancto, sed etiam in
atrio: Ita Euangelium non in vno tantum angulo
mundi prædicatum est, sed sparsum est inter om-
nes gentes, ad salutem omnium hominum, ac vni-
uersa sua DEI Filius surdorum aperuit aures, beatorum
quoque aperit, & reuocabit mortuos in vitam.
Quo sono, quid altius, potentius, & clarius esse po-
test? Hac de Nolis cum cogitamus, in hac seculi
mundi, latemur qua decet gratitudine & fide, ut
vere beatos esse, cum hodie audire liceat, non vni-
uersales Aarons nolas, sed manifestum, suauissi-
mum & harmonicum Euangelij sonitum, quod
re nunc sumus feliciores, quanto magis lux tene-
bras, & dies noctem excellit. Monent & hoc noli
Leuiticæ, illud requiri à ministris verbi, ne sint
muti canes, ut Esaias loquitur. Vult .n. DEVS, ut
vocem doctrinæ Legis & Euangelij perspicue sonan-
tem, consensu Musico spargant, ut palam exaudia-
tur & propagetur confessio veritatis.

QVARTO, Tiara byssina quoque vel rotunda
do pileo, formam exprimente diuise spheræ exor-
nabatur Pontifex. Fuit hoc insigne pileum, quod
Reges & Principes gestare solebant, velut coronæ
& diadema regum, vnde Greci nominarunt τὸ
δᾶσιπ siue pileum regium. Hoc significabatur
Christum Dominum fore spiritualem regem, &
omnes Sacerdotes siue Christianos, in ipso esse Re-
ges, id est, dominari peccato, Satana, morti & in-
ferorum portis, ac regiam maiestatem obtinere
iusticiæ & perpetuæ felicitatis. Huic vittæ hyacin-
thina, lamina aurea & acuminata affixa fuit, &
constituitur

constringebatur vt esset velut corona capiti imposita. Ac addebatur ex mandato DEI, hac inscriptio, sanctitates Domini, vel Dominus sanctus, de qua scriptum est: Erit lamina semper in fronte eius, vt reconciliet eos coram Domino. Huius laminæ gestatio nullam habebat vim Magicam, sed tantum erat externa Ceremonia, qua nemo consequebatur veram & cœlestem reconciliationem coram DEO omnium peccatorum, & in cœlum recipiebatur: sed tantum ad publica sacra admisi, cum summo Pontifice edebant confessionem, cuius essent Religionis, & quem DEVM profiterentur, simulq; respiciebant ad inaugurationem & vntionem Iesu Christi, de quo promissiones editæ erant, venturum Regem & Sacerdotem illum sanctissimum, sanctitatem sanctitatum, vt Daniel dicit, ad expiationem nostrorum peccatorum sanctificatum à DEO Patre, ac nos per hunc verum DEVM & hominem consequi condonationem omnium sordium & infirmitatum, quibus aduersus Legem DEI peccamus, assidue circumferentes hanc massam peccati.

Hic noster Pontifex solus in capite gestat titulum, Iehoua sanctus. Ipse .n. sanctus ille Dominus, propter quem sanctificamur, sicut ipse affirmat Iohannis 17. Ego micipsum pro eis sanctifico, vt sint & ipsi sanctificati.

QVINTO, Tunica vtebatur stricta siue byssina, vt Iosephus ait, ex duplici sindone constricta, qua corpori sine plica vel ruga vsque ad crura descendens, adharebat, Hoc vestis genus, externo

vsu ad corporis munitionem spectans, & baltheo
sive nodulis constrictum, ad Christum optime
congruit. Is .n. diuina sua potentia ita vndique
munitus fuit, vt nulla vis aduersaria, vel, vt Pe-
trus asserit, dolores mortis eum constringere &
tenere non potuerint. Ac sua maiestate, robore &
victoria triumphali impetrauit nobis, vt omnia ip-
sius membra, sub hoc presidio inuictissimo sint tu-
ta aduersus mortem, omnesq; hostium phalanges
modo latitemus sub Χιτώνα & lorica vel muni-
mentis munitissimis, summi nostri Pontificis.

Nec id negligendum est sexto loco, quod de
Cingulo sive Zona additur. Hac contexta erat es-
purpura, cocco, bysso, hyacintoq; ad similitudinem
pellis colubri, qua ad crura vsque dependebat. Hos
baltheo constringebantur vestes, ne diffuissent, &
vt maiori agilitate, sine impedimentis, operas suas
conficeret Pontifex. Hanc partem vestitus inter-
pretatur Esaias cap. 11. cum ait: Erit iusticia cin-
gulum lumborum eius & fides, id est, hic Ponti-
fex erit verax, iustus, equalis, & constans in ser-
uandis pactis & promissis salutis nostrae.

Addebantur etiam foeminalia linea, expre-
ssa causa, vt operiant carnem turpitudinis suae, in
iniquitatis rei moriantur. Ita in publicis sacris, sub
poena mortis, Pontifici vsum foemoralium prece-
pit. Ita .n. non tantum publicam honestatem in
congressibus piorum spectandam, ordine & decore
ter omnia faciendam esse voluit, sed & hoc agnosce-
re voluit singulos, quod coram DEO nihil in nobis
sit sanum aut integrum, & in tanta nuditate
turp

turpitudine & deformitate, quam folijs ficulneis frustra tegere student primi parentes, confugiendum esse ad Christum Pontificem, qui tegumenta vera nobis subministrat indumentis iusticia sua & salutis, ne illa impuritas & turpitudine carnis offendant D E V M. Ac si qui haec inuolucra & ornamenta aspernantur, aut ridicula nimis & leuia esse ducunt, quae in verbo exhibentur & donantur, aut alia querunt perizomata, vt indecora & turpia contegantur membra, mortis culpam merentur.

De hoc officio Sacerdotali Messiae nostri, insigne oraculum extat Propheta Psalmo 110. Iurauit Dominus, nec poenitet eum, vt tu sis Sacerdos aeternus ritu Melchisedech. Quasi dicat: Hac est D E I voluntas vera, iuramento sanctissimo munita, vt statuas mecum indubitata fide Messiam nostrum, regnaturum in perpetuum, vnicum esse Sacerdotem & Mediatorem generis humani, propter cuius intercessionem & meritum preciosissimi sacrificij, nos miserrimi vermiculi, recipimur, remittuntur nobis omnia peccata, & redditur nobis iusticia & vita aeterna. Ac vt discernatur hoc Sacerdotium Christi à Leuitico, duo tribuit Messiae, primum aeternitatem. Leuiticum .n. agnoscebat tantum esse Typicum, quod cum ipsa politia Christo exhibito interiturum esset, ac contra huius Pontificis perpetuum fore prauidit, cum ipse sit ille aeternus Sacerdos, qui ab initio statim post lapsum deprecatus sit, pro genere humano, lapsos in integrum restituerit, assidue oret pro Ecclesia, custodiat eam, & aeternorum bonorum participem reddat,

reddat, vt cum ipso aeterno Pontifice in perpetuum
vivat.

Deinde & ministerium ipsum dissimile esse
docet vtriusq; Pontificis. Typicum .n. peccatum
non potuit tollere, aut mortem, placare iram Dei
sacrificijs Leuiticis, reddere iusticiam & vitam
aeternam, viuificare & sanctificare. Hic vero Pon-
tifex, verum $\lambda\upsilon\tau\gamma\omicron\pi$ offeret pro peccatis totius
mundi, tollet peccatum & mortem, cuius imagi-
nem in Melchisedech notam esse voluit DEVS. Si-
cut .n. Melchisedech siue Sem filius Noë viuens in
Salem, postea dictam Ierusalem, à Sodomis &
Miliaribus, redeuntem Abraham excepit cibo &
benedictione: Ita Christus verus est Melchisedech,
Sacerdos ille, qui protulit doctrinam Euangelij, &
testatur, quod per & propter ipsum aboleatur pec-
catū & mors, & restituatur iusticia & vita aet-
erna, per ipsius obedientiam Sacerdotalem & victi-
mam, non per Ceremonias traditas in Lege Mo-
saica.

Hoc tantum beneficium Sacerdotalis officij &
meritorij, cum sit duplici firmissima ancora mu-
nitum, nobis fide applicemus, & memores simus
dicti Tertulliani, qui in explicatione dicti Ezechie-
lis, viuo ego, his verbis vtitur: Bonum est poenitere
annon? Quid reuoluis? Deus praecepit, At ille prae-
cepit non tantum, sed etiam hortatur, inuitat
praemio ad salutem, iurans etiam, viuo dicens, cupit
sibi credi. O beatos, quorum causa iurat Deus.
O miserrimos, si nec iuranti Domino credimus.
Ac Theodoretus eleganter dixit: Decet pios testi-
fide

fide digno aliquid asseueranti sine dubitatione as-
sentiri. Si .n. hominibus affirmantibus se vera di-
cere, etiamsi non addant sermone iuramentum,
credere solemus, quis adeo furiosus esse potest, vt
non credat Conditori omnium rerum, presertim
iuramento interposito. Etsi .n. alijs interdicit Iu-
ramento, tamen ad declarandam consilij sui cer-
titudinem immoram, interponit iuramentum, vt
per duas res immutabiles, validam consolationem
habeamus.

De hoc discrimine, prolixè & eruditissime ex-
tat scriptum Apostoli ad Ebræos cap. 4. 5. 6. 8. 9.
& 10. Ac fortassis precipua membra hoc ordine re-
citari poterunt, vt primum constituatur ratione
personæ. In veteri Testamento, Aaron cum suis po-
steris fuit homo & quidem mortalis, & infirmus,
multis magnis peccatis obnoxius, qui pro suis sordi-
bus & totius populi utebatur sanguinis aspersione,
respicens ad victimam huius nostri Sacerdotis. Sed
longe alia est persona noui Sacerdotij. Ad hoc enim
officium inauguratur ipse vnigenitus Filius DEI,
de quo æternus pater clamat, Filius meus es tu, ego
hodie genui te. Hic Sacerdos est verus DEVS, &
verus homo, in vna indiuisibili persona. Cum .n.
noster sit Sacerdos, & Mediator sit DEI & homi-
num, nostram quoq; naturam humanam assump-
sit, carnem & sanguinem, Ebræorum secundo, ac
cum sit æternus Sacerdos, verum eum DEVM esse
neesse est. Hunc æternus Pater ipse glorificat, sum-
mo honore ornat, & Filium ex se & sua natura ab ætera

eterno natum vocat. Hoc honore neq³ Aaron, neq³ quisquam successorum ornatus est .

SECUNDVM est in ipsa vocatione , Illi Mosaici Pontifices per homines vocabantur & consecrabantur mandato diuino. Exod. 28. & 29. Messias vero agnus DEI immaculatus & incontaminatus , ad hanc dignitatem præordinatus & electus est à DEO ipso immediatè , ante mundi creationem , 1. Petri 1. vt sacrificium & propitiatio esset pro peccatis totius mundi , & seipsum hic pontifex offerret. Non .n. solum peccata agnoscere docet , sed & portat , tollit omnes mundi sordes , ac suo sanguine delet totius mundi peccatum. Aaron & omnes post ipsum portarunt peccatum , Nume. 18. & iniquitatem , ac peccatis obnoxij fuerunt. Sed hic licet gestet peccatum , tamen non nouit proprium peccatum , non est inuentus in ore illius dolus , oblatus est propter aliena peccata ; nec pro suis peccatis quicquam obtulit & exoluit.

TERTIVM est ratione temporis. Pontificatus Christi cœpit in Paradiso , ante annos 5534. Homine enim mox post lapsum recepto in gratiam , & prolata promissione , hic constitutus est pro nobis hominibus in his quæ apud DEVM aguntur , vt querat & seruet quod perierat , non vt condemnet mundum , sed vt mundus per eum seruetur. Veteris vero Testamenti cœpit ante annos 3081. Ante exhibitum Messiam 1508. & durauit tantum annis 1542. Tot enim sunt anni ab exitu Populi , vsq³ ad Christum agnum pendentem in

ara crucis, Exhibito enim Christo Domino, concidit & periit tota illa Leuitica dignitas.

QVARTVM est ex ipso genere doctrinae. Ille enim constitutus à Mose fuit pedagogus in Christum, minister & custos doctrinae, siue depositi conditi. Hic vero natus in familia Iudae, orator est aeterni Patris, ipse est autor, reuelator, propagator & conseruator doctrinae caelestis, praesertim vero protulit ex sinu Patris suavissimam vocem Euangelij, qua omnibus credentibus exhibet potenter vitam & iusticiam sempiternam, ac sanguine suo redemptos exaudit, iustos reputat, & donat vitam aeterna.

QVINTVM est ex ipsis sacrificijs & modo sacrificandi. Aaron alienum sanguinem offerebat hircorum & taurorum, qui non poterat sanare vulnera conscientiae, sed carnem tantum purgabat. Ideo ad Ebraeos dicitur. Impossibile erat sanguine taurorum & vitulorum auferri peccata. Vtebantur enim p̄i illo ceremoniali sanguine, sicut alijs signis & vmbri futurorum bonorum, intelligebant venturam & mactandam esse hostiam ex semine Abrahae, cuius vnica oblatio est perfectio omnium sanctificandorum, credebant non propter ceremonias illas Leuiticas, sed propter exhibendum

DEI agnum, se esse iustos & heredes vitae aeternae. Etsi id notum erat Sanctis, se sacrificijs Aaronicis non posse mereri iusticiam & vitam aeternam: tamen reuerenter seruabant illos ritus, quos propter mandatum diuinum seruari necesse erat, cum essent signa & commonesactiones de promissionibus datis,

datis, & vt ederent confessionem, se esse membra
vera Ecclesia, in qua DEVS tales instituisset ritus.

Hic vero Pontifex proprio suo precioso sanguine mundauit nos ab omni peccato, 1. Iohan. 1. & lauit nos, ac in sanguine Testamenti eduxit suos ex barathro aeternae condemnationis. Hunc sanguinem effudit, ad placandum DEVM Patrem in remissionem peccatorum, de quo ipse affirmat in institutione sanctissimae coena: Hic est calix noui Testamenti, in meo sanguine, qui pro multis effunditur in remissionem peccatorum, cuius figura fuit sanguis brutorum animalium, tot seculis antea effusus.

SEXTVM est ex repetitione Sacrificiorum. Aaronicus Pontifex quotidie suum iterabat sacrificium, significans, quotidianis suis victimis peccatum non posse tolli, nec placari DEVM, nec quenquam esse perfectum, id est, iustum & heredem vitae aeternae. Hic quoque singulis annis ingrediebatur semel Sanctum sanctorum. Sed noster aeternus Sacerdos Dominus Iesus Christus, seipsum semel in ara crucis obtulit, vnica oblatione consummauit in perpetuum sanctificatos, & vnica sua hostia, semel pro peccatis facta, aeternum Patrem placans, propiciator non tantum pro nostris peccatis, sed pro peccatis totius mundi, consedit ad dextram DEI, & intercedit pro nobis, ac dona hominibus distribuit. Huius Pontificis preciosissima vnica hostia, agnus DEI reconciliauit nobis aeternum Patrem, & pro nostris peccatis semel oblata
victi-

victima, in profundum maris omnia proiecta sunt,
ita vt eorum amplius meminisse non velit DEVS,
nec imputare redemptis, iustificatis & ablutis hoc
precioso Ἀΐματι & sanguine Filij sui Domini nostri
Iesu Christi.

SEPTIMUM discrimin est, ratione Du-
rationis, Christo enim exhibito, capit aeternum Sa-
cerdotium, & vetus est abrogatum Testamentum.
Cum vero sit perpetuum, teneri non potuit dolori-
bus mortis, sed per acto sacrificio, perfectissima
spontanea obedientia, aeternam vitam ingressus
est, in qua est aeternus Sacerdos Ecclesiae suae apud
Patrem. Hinc sequitur, quod aeternum habeat coe-
tum & populum, qui ipsum pro Sacerdote agno-
scat, in ipsum credat, de ipso doceat, ipsum confi-
teatur, ore & opere celebret. Hic Pontifex perpe-
tuo colligit, seruat & custodit Ecclesiam, vsq; ad
extremum diem, contra potentiam mundi & por-
tas inferorum, & in hac regnat efficaciter per vo-
cem Euangelij, in cordibus credentium est efficax,
aeterna & diuina bona nobis communicat, re-
mittit perpetuo peccata, corroborat & confir-
mat pios, vt sint victores mortis, Diaboli & inse-
rorum, aeternamq; iusticiam & vitam in ipsis in-
choat. Ideo vere Pontifex magnus & aeternus di-
citur.

OCTAVUM est in ipso Numero seu suc-
cessionem. Etsi enim vnus tantum erat Pontifex per
totam vitam: tamen eo mortuo successit alius. Ita
plures certa quadam serie ex stemmate Aaronis
Sacerdotium Leuiticum administrarunt, Sed Ie-
sus

ſus Chriſtus vnicus tantum eſt Sacerdos, & ma-
Pontifex noui Teſtamenti, abſq; vlllo ſucceſſore
aeternum, vt Pſal. 110. pradiatum eſt.

NONVM eſt ex interceſſione. Aaron ex
quo tempore pro Eccleſia precabatur, Sed hic per
tuo officio illo fungitur, ad Patrem accedit, inte-
cedit pro nobis, ſaluat inuocantes merito & ef-
cacia. Huius Pontificis preces nunquam ſunt ir-
tae, ſemper exaudiuntur, propter ipſum interce-
lantem pro nobis, exaudit nos DEVS, propiti-
eſt, & inuocantes exaudit. Hunc igitur Ponti-
cem praecuntem, omnes inuocantes ſequi, & cum
fiducia ad thronum gratiae accedere debent.

DECIMUM eſt ex beneficijs, quae in vtro-
communicantur. Cum enim huius Sacerdotis per-
ſona ſit aeterna & immortalis, Domina omnium
creaturarum, & omnia verbo potentiae ſuae modi-
retur, bona etiam aeterna communicat ijs omnibus
quorum eſt Sacerdos, id eſt, redemptionem à pecca-
to & liberationem ab aeterna morte, ac in laſa mor-
tuorum reſurrectione corpus noſtrum humili-
transfiguratum, conforme reddet corpori ſuo glo-
rioso, vt cum ipſo in omnem aeternitatem viuamus
& cum tota Angelica & triumphante Eccleſia
DEVM celebremus. Talia beneficia, res tanta
caeleſtes & aeternas, nullum vnquam Sacerdotium
ne Moſis quidem à DEO conſtitutum, exhiberi
potuit. Fuit. n. Aaronicum illud ſiue Leuiticum
mortale, fragile & caducum, ſubiectum morti &
inſinitis calamitatibus. Eſt igitur abrogatum, &
ad huius aeterni Sacerdotis perſonam vnice reſpi-
ciendum

tiendum est, ab hoc solo tanta bona petenda sunt,
& ipsius merito & intercessione est innitendum.

VNDECIMVM est in ipsa applicatione
& communicatione. Summus Sacerdos in lege sibi
& populo applicabat sacrificium. Sed noster Pon-
tifex non sibi sed Ecclesiae, & singulis credentibus
suam applicat meritoriam victimam & obædien-
tiam. Hic etiam impertit & communicat nobis
suum honorem, cum à nobis pro summo agnoscitur
Pontifice, tribuit mandatum docendi & consi-
tendi pro vocatione, dat ius inuocandi, sed ita qui-
dem, vt ipso Mediatore vtamur, addens promif-
sionem, de certa exauditione, simulq; ius sacrifi-
candi donat, id est, recipit nostram obædientiam
in confessione, afflictione & bonis operibus, iuxta
illud, Vos estis Sacerdotium sanctum, ad offerendas
hostias spirituales, acceptas DEO propter Chri-
stum.

DVODECIMVM est ex iuramento. Leuiti-
cum Sacerdotium institutum est sine iuramento.
Nostrum vero est sancitum & ordinatum religio-
ne Iusiurandi, vt in Psal. 110. dicitur. Hinc dulcis
consolatio & doctrina sumi potest. Docet enim
pulcherrimè nullam doctrinam aut cultum place-
re DEO, nisi ab hoc summo Pontifice traditum,
eumq; cætum duntaxat veram esse Ecclesiam, qui
hunc Sacerdotem audit, eiq; obtemperat, iuxta
mandatum aeterni Patris, Hunc audite. Consola-
tio vero est maxima, opponenda temptationibus, de
indignitate & terriculamentis Sathana. DEVS
enim non solum promittit, sed etiam iurat, se nobis
G plac-

placatum esse, per hunc Sacerdotem. Fides igitur
hic vincere debet, omnes tentationes & dubita-
tiones, nec non acquiescere in Christo Mediatore,
propter quem certum est, agentes pœnitentiam à
D E O recipi & exaudiri.

De his discriminibus nunc prolixè dici non
potest, & plura colligant sibi p̄y in lectione Episto-
le ad Ebraeos. Hunc enim nostrum Sacerdotem,
longo interuallo discernendum ab Aarone, omnes
homines rectè agnoscere debent, qui ad hoc est con-
stitutus, vt sit magnus noster æternus Pontifex, nos
assiduè erudiat de voluntate D E I, curam nostri
agat, quod agrotum est sanet, quod confractum
est obliget, quod abiectum est reducat, & quod pe-
rierat querat. Cum enim Ecclesia nihil aliud sit,
quam contubernium & νοσὸν ὁμιλίῳ infirmisimu-
rum hominum, in quo multi agroti, saucij, viato-
res & miserrimi Lazari decumbunt, nemo in in-
tegrum restitui potest, nec spes est vlla sanitatis,
nisi ad hunc Sacerdotem, Mediatorem & propi-
ciatorem confugiat, qui ad placandum æternum
Patrem, & pro curandis & tollendis nostris mor-
bis & peccatis seipsum obtulit. Ac sicut primus gra-
dus est ad sanitatem, agnoscere atrocitatem mali
& morbi magnitudinem: Ita nos singuli intueamur
& deploremus nostra vulnera & peccatorum
deformitatem. Nec ruamus in desperationem, nec
queramus pharmaca Pharisaica, siue traditionum
humanarum, sed credamus hunc Pontificem à
D E O ad hoc missum & vnctum, vt per ipsius san-
guinem siue precium redemptionis, queramus &
inve-

inueniamus remissionem peccatorum. Id cum certa fiducia statuimus, aspergit cor nostrum sanguine sui sacrificij, quo aeterna iusticia adducta est, ut coram DEO simus iusti, mundi & abluti ab omnibus peccatis, remissa & tecta sint peccata, nec amplius nobis imputentur, sed Christi iusticia ad iusticiam nobis imputetur, ut simus filij & haeredes DEI, & coharedes huius magni Sacerdotis Filij DEI.

Hic Pontifex noster instituit sanctum ministerium reconciliationis, ut per hoc erudiamur, de illo omnium maximo mysterio reconciliationis nostra, & vocemur ad agnitionem veram huius sacerdotis, siue ad asperisionem sanguinis Iesu Christi, ac doctrinae Euangelij de remissione peccatorum, addidit Sacramenta, inuisibilis gratiae visibilia signa & sigilla, ut de beneficijs Christi, quae hic Sacerdos magnus suo sacrificio peperit & promeruit, simus certi & in vero usu applicemus nobis. Hic ad dexteram DEI sedens indefinenter apud Patrem pro nobis intercedit, ac sicut exauditus est, pro reuerentia, preces & supplicationes offerens Patri pro nobis, cum clamore valido & lacrimis: Ita interpellantem nunc quoque pro miseris peccatoribus, exaudiri, omniaque à Patre donari, quae nostro nomine petit, aduocatus & intercessor noster, certissimum est. Nec ipse solus pro nobis interpellat, sed & munus Sacerdotale interpellandi & intercedendi pro alijs, nobis communicauit, aditum patefecit ad Patrem, ut nos ipsi per hunc Pontificem magnum accedamus cum fiducia, ad thronum gratiae,

gratie, clamantes, Abba Pater, & libertatem habeamus ad eundem in sancta, per sanguinem I E S U, in certitudine fidei. Hæc dignitas nostra, & amplitudo tanti boni assidue cogitanda est, & celebremus gratis suspirijs D E I bonitatem, qui non tantum nudo & simplici verbo hunc nobis dedit & constituit Sacerdotem, sed per proprium iuramentum collocavit Filium à dexteris suis, ut sit pignus perpetui constantis & immutabilis amoris, erga omnes miseros homunciones, Euangelio credentes. O quanta est nostra felicitas, qua nihil melius & preciosius peti & exoptari potuit aut contingere hominibus, quod nimirum talem magnum habemus Sacerdotem, & quidem æternum, qui est Filius D E I, & perpetuus est noster Mediator & advocatus apud D E V M.

Hæc propter Scholasticos de amplissima doctrina, in hac collatione, breviter repetere volui, ut me & alios erudiam ac confirmem de officij summi nostri Pontificis, quem in lege Mosaica infinitis modis adumbratum esse ostendimus, hac qualicumque narratione. Agimus autem ô æterne & Clementissime Pater, tibi, quas possumus, maximas gratias ardenti pectore, quod unicum tuum Filium constituisti magnum & æternum Pontificem generis humani, qui pro nobis semetipsum obtulit in ara crucis, ut ipsius sanguine purificemur ab omni labe menstrua, cumque sanctissimo iuramento affirmaris, te per hunc Sacerdotem velle nobis communicare omnia cœlestia vitæ æternæ bona, oramus, ut per Spiritum sanctum nos gubernes, quo

quo certa fiducia apprehendamus thesauros acqui-
sitos merito Christi, ad ipsius victimam fide respi-
ciamus, credamus nos per hunc Mediatorem con-
sequi remissionem peccatorum, & gratiam inue-
nire ad oportunum auxilium, tu, quæsumus, per
hunc Pontificem nos in gratiam recipias, assidue
doceas, sanctifices, iustifices, protegas, regas, &
tandem dones vita æterna, ut in sinu summi
nostri Sacerdotis, cum omnibus electis
regalis tui Sacerdotij, te verum

DEVM perpetuis lau-
dibus celebremus.

Amen.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

COMMO
NEFACTIO
DE ARCA FOEDERIS,
VETERIS ET NOVI
TESTAMENTI, RECITATA
in Encænij Scholasticis no-
ui Gymnasij Brande-
burgensis.

OLLOQUITUR FILIVS DEI
cum Ecclesia & Scholis, ex
gentibus extractis, per Esaiam
Prophetam suauissimis verbis
promissionum, quæ omnibus
pÿs, in hac tristissima delira
senectâ mundi, nota esse de-

beni. En, ait, ð Paupercula, tempestatibus obruta,
vel iactata, & consolatione destituta, ego struam
ordine lapides tuos ex succo, vel succo purpureo (vt
in fontibus legitur) & fundabo te in Saphiris, fe-
nestras tuas è Chrystallo faciam, & portas tuas ex
lapide rutilantibus igne, & omnes fines tuos lapi-
des preciosos siue desiderabiles. Et omnes filios tuos
doctos à domino, & multa pax erit Filijs tuis. In-
iusticia firmaberis (vel in iusticia preparaberis) &
longe aberis à vi seu calumnia, nec vllum timebis,
sicut nec pauorem, qui non appropinquabit tibi.

Ecce militando militabit sine me, & qui militabit
contra te, ille cadet.

Hac memorabili concione, Dominus ipse redemptor noster, omnes credentes nullis non seculi alloquitur, & animos fidelium commouere studet, ut cum versentur in maximis miseris, calamitatibus & periculis huius mundi, spem fide concipiant, statuentes DEVM vsq; ad extremum momentum reditus Filij sui seruaturum Ecclesiam, exornatam vera religione, & studijs bonarum artium varijsq; donis docentium & discipulorum, quae quidem carbunculum, Saphirum, Chrystallum, aliosq; lapides preciosos & auro rutilantes longe exasperant. Verè hoc tempore quid aliud est Ecclesia, cum omnibus suis membris, vlceribus infecta cum Lazaro esuriente, iacens in vestibulo adium diuitis epulonis, quam coctus squalidissimus coram mundo, non pauperum sed pauperculorum, qui omnibus expositi sunt tempestatibus, & ferè fluctibus obruantur tempestuosi maris, Ac sicut nautae in extremis periculis tempore naufragij viuunt, amissa scra ancora & tabulis concidentibus nauium desperant de incolumitate vita: Ita & nos hodie, in eadem nauicula consistentes, rationi nostra & carnis iudicio, omni consolatione, deserti à causis securis, destituti esse videmur.

Etsi vero talis sit status hodie nostra nauigationis & curriculi, non tamen despondeamus animum, vela & remos non abiiciamus, sed praesentibus bono animo faciamus singuli, quae uocationis rationis exigat, & sicut nautae tempestate hinc inde impu-

for

fortiter coniungunt studia, vt vita consulant & portum expetunt, post duos & periculosos labores: Ita nos quoque confugiamus, arripientes fidei ancoram & spei certa mitigationis & liberationis, ad nostrum inuictissimum Iasonem, ipsi commendemus nostrae fluctuantis cymbae gubernationem & defensionem, qui verax est in promissionibus, & hic pollicetur, se omnibus pijs adfuturum esse, erepturum nos ex presentissimis malorum procellis, vt contra omnes iniurias defendamur, & ex hac valle lachrimarum eluctati, perueniamus ad caelestem vita portum, in quo non aureo illo vellere Argonautico, sed aeternae Academiae beneficijs, purpureo sanguine Christi partis, donabimur.

Hanc suauissimam & validissimam consolationem, vt magis mentes nostras moueat & erigat, illustrat pulcherrimis figuris, quae ab aedificijs & preciosis sumuntur lapidibus. Afirmat enim Dominus, non tantum Ecclesiam ex gentibus, omniumque terrarum populis collectam, fore felicissimam sub ipsius alis & umbraculo, vt ex miserrimo, ex infelicissimo statu, in beatissimum & tranquillissimum locum collocetur: Sed & hoc pollicetur, Ecclesiam illam futuram esse palatium splendidissimum, ex preciosis constructum lapidibus, cuius ipse sit architectus & lapis angularis ac fundamentum perpetuum, quo & Petrus respexit in 1. cap. 2. vbi nos lapides vocat, superstructos super Christum, lapidem viuum in domum spiritualem.

Quamuis igitur coram mundo prorsus obscuro loco, arenosis fundamentis innitens, latere

videatur Ecclesia. & potentes Filij huius seculi sua
admirantur aurea theatra : tamen vere Ecclesia
coram DEO splendidissime est ornata purpureo
indumento salutis, & fundamentum habet gem-
meum. Carbunculi quæ sit natura, docent Physici
Gemma est preciosa, quæ ignem non sentiens, à si-
militudine ignis nomen accepit, vnde & pyropus
dicitur. In ignem si coniiciatur, quasi intermor-
tuus extinguitur, contra aqua persusus exardescit,
intus fulgens multis aureis guttibus, sæpe etiam pur-
pureæ & coccinei coloris speciem præbens, incal-
escens solis radijs, aut digitorum attritu paleas at-
trahit, lucet in tenebris tanquam carbo, si aqua
limpida imponatur. Hic lapis à Græcis Antrax di-
ctus, magnas habet vires diuinitus impressas, ad-
uersus omnia venena & incantationes. Sapphirum
colore referens cælum, aureis punctis lucem refert,
& serenitatem firmamenti exprimit, cum cæ-
lum est stellatum, ac singularem habet virtutem
castitatis, quam in hominis natura excitat, nec
non refrigerandi & confortandi cordis humani.
De Crystallo lapide, qui ex niue glacieq; oritur, hoc
referunt Physici, quod sitim restinguat, & vitra
optimaq; vasa inde consiciantur, quæ cum fran-
guntur, nullo modo sarciri possunt. Hæ gemma
alijsq; lapides ignei, rutilantes & preciosi, pingunt
Ecclesiam, quæ professione sana doctrina & virtu-
tum studijs, varijsq; donis Spiritus sancti splendet,
ac omnium gemmarum splendorem exuperat. Fa-
cit & Ameristi mentionem, ex quo porta huius
adificij extruatur, cuius color sit igneus. His gem-
mis

mis cum exprimantur ornamenta. Ecclesia & Scholarum, orandus est Filius DEI ardentissimo gemitu, ut in hac patria, qua vere paupercula iactatur multis tempestatibus & difficultatibus, floreat Ecclesia, & hac Schola nostra, hodierna die commendanda supremo gubernatori omnium Scholarum, qua nullum aliud fundamentum agnoscit, vera salutis & aeternae vitae, quam ipsum Filium DEI, de quo gemma excellentes Propheta & Apostoli dicunt, & quidem splendidissime fulgeat, fenestris ChrySTALLINIS, Sapphyreis & igneis, ut per ministerium verbi discutiantur tenebrae idolatriae, pellantur venena Satanae, & in cordibus nostris illucescat Lychnites, Sol iusticiae, & communicentur per ChrySTALLINAS fenestras sanae doctrinae illa omnia, quae veram afferant eruditionem & sapientiam, operante & illuminante corda nostra Spiritu sancto, per verbum Propheticum & Apostolicum.

Tu igitur ô Fili DEI respice nostros gemitus, fatemur toto pectore, nos verè esse pauperculos multis modis, & nostram cymbam hinc inde agitari, ac dignos esse grauiſſimis supplicijs, simulq; cum ignem rutilantem & consumentem irae diuinae, tuo sanguine consperseris, ne absumamur, precamur, ut in his terris & in hac vrbe sanctum tibi semen colligas & serues, ut inter nos quoq; diuinae tuae gloriae palatium extruatur gemmeum, quod veris ornamentis generis humani, id est, pura religione & optimarum artium studijs floreat, ac ad extremum vsq; diem splendeat pellucidis ChrySTALLINIS

stallinis fenestris sincera doctrina Prophetica & Apostolica, cuius summam comprehensam in Augustana confessione, in hac Ecclesia & Schola, sibilis corruptelis & venenis, sonare latamur: Tu doceas nos omnes, & illumina corda omnium discipulorum & discipulorum, ut tua illustratione similes lapides radiantes & fenestrae pellucens diuisa sapientia, ac nos ex gremio matris, Ecclesie militantis, recipe in sinum caelestis Academiae, ut in splendidissima Ierosolima, tua aeterna luce, lactis & radiorum gaudijs perfusi, pace perpetua, cum triumpho, fruamur, deuictis omnibus, qui calumnias, violentia, & Tyrannide conspirantes aduersus te, funditus Ecclesiolam pauperulam nimis fluctuantem, excindere student.

His praemis pro studio, consolationis & precationis causa, affero in hunc congressum propterea, dignam consideratione materiam, de Aeterni foederis, noui & veteris Testamenti, quae cum huiusmodi festiuitati congruat, & Scholasticis nota esse debeant, amanter omnes oro pietatis amantes, & hanc historiam, quam hodie in hoc nouo Gymnasio proponemus, benigno animo & placida mente excipiant, linguamq; infantilem & balbutientem, pauca de rebus maximis differentem, Oratori aeterni Filio DEI, commendent, ac studium qualecunque exornantis hoc nouum domicilium, & Angelorum contubernium boni consulant.

Refert autem antiquissimus historiarius scriptor & veracissimus sanctus Moses, populum Israeliticum circa annum mundi 2453. de

Filio DEI ereptum Tyrannidi & seuericia Pharaonis, cum sedisset in fornace ardente Aegypti annis quadringentis, ac stupendis miraculis ductum esse per mare rubrum, & in exilio vagabundam illam & exulantem multitudinem oberrasse, annis quadraginta, donec terram promissam maioribus ingrederetur. Hic singulari sapientia decreuit statim Dominus, Leges proponendas populo omni generis, vt ad praescriptam diuinae voluntatis regulam & normam viuant singuli, & intelligant quomodo non ex rationis arbitrio, sed iuxta patefactiones DEI viuendum sit, & cultus instituendi placentes, iusticia administranda, & ceremonijs congruentibus professioni ipsorum seruiendum sit. Ipse igitur DEVS, magna maiestate sese reuelans in monte Oreb, repetijt aeternam Iusticiae regulam, DECALOGO inclusam, discernentem non recta à rectis, & horribiliter irascentem contumacibus, quae insita erat rationali creatura in prima statim creatione. Cum enim hic radius legis moralis, & flammula diuina illius sapientiae, serè perierat lapsu & contagio primorum parentum, & obscura vix scintillula in paucis lucerent, toto mundo densissima caligini Idolatriae & flagitiorum inuoluto, prodijt ex inaccessa sua luce DEVS & renouando semina imaginis nobiscum nata, repetijt ipse per FILIUM Mediatorem, decalogi doctrinam, obligantem omnes homines, sine discrimine, ad perfectam obœdientiam erga DEVM, & integram conformitatem cum voluntate diuina, ac

na, ac reijcientem & damnantem omnes, huic sapientia dissimiles.

Huic sapientia renouata & repurgata subiungit mox Dominus DEVS illa omnia, quae ad politicam & forensam illius populi gubernationem necessaria erant, Leges nimirum de externa disciplina, Magistratu, poenis blasphemiae, furum, periurij, seditionis, homicidij, adulterij, distinctione facultatum vel dominiorum, de hereditatum distributione, ordine iudiciorum & similes.

TERTIO Loco constituit DEVS leges pulcherrimas de Ceremonijs, tabernaculo, sacrificijs, festiuitatibus & publicis congregationibus Religionis causa. Praescripsit etiam sacerdotibus & Leuitis, quibus Ecclesia, sacrorum & Scholarum cura commissa erat, vt seruatō temporum & ecclesiarum ordine, omnia decenter fierent, & pyrae indies, Typi & vmbra proponerentur populo maximarum rerum, quae exhibitō Messia, in plenitudine temporis, sine figuris, expectanda essent. Omnia enim illa exercitia Ceremonialia & sacrificia Typica non erant instituta hoc fine, vt expiarent peccata generis humani, aut essent iusticia coram DEO, sed vt essent commemorationes de Messia venturo, aliam esse victimam expectandam, quae aeternam iusticiam allatura esset credentibus.

In hac constitutione inter alia infinita, in primis Apostoli iubent, vt aspiciamus & diligenter consideremus, nobis liberrima nunc concessa per

state ingressus in Sanctum sanctorum, quae de extruenda arca foederis, Testamenti seu fortitudinis, DEVS ipse accuratissimis & seuerissimis legibus praescripsit Mosi, & picturam viuis coloribus, cum huius cistula, tum totius tentorij exhibuit in Monte. Hec enim ARCA Mosaica, non fuit illa, quam Noah annis centum ante diluuium extruxit, & in qua sub alis Filij DEI seruatus vixit, velut in carcere, integri anni spacio: Sed fuit sanctissima DEI cista & diuinum monumentum, velut bibliotheca & penu praecipuorum thesaurorum illius temporis, quam non temere suo consilio, sed diuino mandato & iussu, Geometricis rationibus & praescripta certa forma, extrui voluit DEVS, vt in hac asseruarentur res preciosae, & ad hanc subinde respicerent omnes, visibili illo Sacramento incurrente in oculos, DEVM, qui ad hanc arcam sese alligarat, presentem vere adesse suo populo, gementium exaudire vota, & in rebus dubijs responsa & oracula communicaturum sese interrogantibus, publico hoc testimonio edocti & confirmati, statuerent.

Nec concessum erat Mosi, vt pro libitu, ex quauis materia, & forma ab homine inuenta, Arca, illa diuina sedes extrueretur, sed Dominus ipse proportionem singularium partium, figuram & materiam praescripsit Propheta, nec ab exemplari in monte proposito, ne pilum quidem latum recedere voluit cum seuerissimo mandato, quod bis repetitur, Fac secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est. Forma igitur fuit quadrangula-
ri ex-

ri extruenda, longitudine duorum cubitorum cum
semisse, Latitudine vero vnius cubiti & dimidij,
altitudine cubiti & semissis. Materia fuit ex
gnis Sittim vel Cedri, vt aliqui opinantur & auro
purissimo, quo intus & foris obducenda erat.
vtroq; latere, per duos circulos, vectes inserti
erant, vt commodè gestari posset, castris mutatis
Israëlitarum, eratq; lege sancitum, ne vnquam ex-
traherentur. Hac arca tantum gestabatur à Sa-
cerdotibus, nec extracto tabernaculo constituta
nis, siue templo portatili, vnquam vlli apparebat
mortalium, nisi soli summo Sacerdoti, semel
anno incensum oraculo inserenti. Velo enim inuo-
uebatur, & recondebatur tegumentis, vt vectes
tantum prominere, quibus ferebatur, qua
scire in ipso sancto postea propius assistentibus
nihil, conspicui erant, vt ex 3. Regum 4. ca.
manifestum est.

In hanc arcam reposuit Moses, testimonium
DEI, id est, duas lapideas Decalogi tabulas, &
nam Manna, & Virgam Aaronis florentem, &
verisimile est, huic thesauro additas esse promissio-
nes Euangelicas, Patribus datas, de venturo Messia,
quem imprimis significabat thronus gratia, in
arca impositus, qui Propiciatorium dicebatur.
Erat enim operculum valde preciosum huius ar-
cae confectum ex auro purissimo, cuius quantitas
congruebat, cui & alia appellationes tribu-
bantur, oratorij & oraculi. Oratorij scilicet, cui
DEVS inuocantium ibi preces se exauditurum
promiserat, tum quia se ibi propitium futurum
polle-

pollicebatur : nec non oraculi propter responsa,
consilia & vaticinia, quae ibi reuelabantur sanctis
hominibus. Huic arca non tantum corona erat im-
posita in superiore parte, per circuitum, sed duo si-
mul aurei Cherubim extracti erant, consistentes
in vtriusq; operculi lateribus, vt suis expansis alis,
vtrumq; latus eius contegerent, seseq; mutuo versis
vultibus in propitiatorium, contuerentur.

Ad hanc ARCAM oraculorum & mysterio-
rum diuinorum subinde inuocantes respicere voluit
Dominus, & dirigi gemitus ad illum vnicum &
verum DEVM, qui sese patefecisset in illo populo,
& multis miraculis & beneficijs, foedus arcae im-
positum confirmasset, vnde & arca Testimonij Nume-
4. dicebatur. Inde, inquit, Dominus, 2. Regum 6.
loquar ad te supra propitiatorium, ac de medio
duorum Cherubim, qui erunt super arcam testi-
monij, cuncta quae mandabo per te filijs Israël.

Huius Thesauri & cistae causa, singularis
locus sacer extractus est, quo templi loco vsq; ad
tempora Salomonis, ante ingressum in terram Ca-
naan, & templi adificationem, vsi sunt. Cum
enim vno tantum in loco, publici congressus, in
conspectu huius arcae doctrinae & sacrificiorum
causa, ad retinendam concordiam & consensum,
celebrandi essent, & costaret certo, quo in loco arca
illa sanctissima quarendae esset, & sacra perage-
rentur, huius thesauri causa, omniumq; sacrarum
rerum nomine, hoc tentorium extrui praecepit
Dominus, quo utebantur annis quadraginta in de-
serto non tantum, sed postea quoq; annis 478.

in terra sancta, quo completo tempore, & finita periodo Imperiorum, concidit & abrogatum, in eiusq; locum templum splendidissimum à Salomone, D E O permittente, repositum est.

Tentoriij vero illius pars omnium sanctissima & religiosissima ac precipua erat, hæc D E I arca, quæ in Sancto sanctorum asseruabatur summa religione & reuerentia. Erant enim tres partes tabernaculi, Prima dicebatur Sanctum sanctorum. In hoc ingrediebatur, non nisi semel summus Pontifex, in quo asseruabantur & reposita erant, arca fæderis & propiciatorium. Nonnulli addunt ex auctoritate Apostolica, thuribulum aureum, quod tempore Mosis impositum erat altari deaurato, extructo ante velum in sancto, vt ex 40. Exodi cap. colligi potest.

S E C V N D A pars huius Tentoriij erat S A N C T V M, in quo mensa, altare thymiamatum, & candelabrum collocabantur. In hoc quotidie Sacerdotibus patebat aditus, per vices sacra facientibus, seu ministrantibus, in hoc templo. Mensa instructa erat panibus Propositionum, ad latus australe. Ex opposito eiusdem lateris, versus austrum, Candelabrum aureum conspiciebatur. In medio, ante velum & arcam, positum erat altare aureum thymiamatum, quod sacris suffimentis consecratum erat.

T E R T I A pars erat atrium, cuius spacium erat satis amplum, & pulcherrime tabulis, columnis, tapeçijs, auro & alijs rebus preciosis exornatum erat. Sicut autem Sanctum sanctorum, à sancto dirimebatur per velum preciosissimum, in quatuor colum-

columnis argenteis suspensum : Ita sanctum quoque ab atrio claudebatur , & distinctum erat velo secundo , & ipso precioso , quod quinque auro obductis columnis sustentabatur . Non procul ab hoc secundo velo , ara holocaustorum collocata erat , & inter aram illam ac velum positum erat labrum , è quo rem sacram facturi , se abluebant Sacerdotes , ne rem tantam illotis aggredierentur manibus . Ad ipsam aram Sacrificiorum , ex omni parte prospicere poterat populus , qui contemplandorum sacerorum & cultuum diuinorum causa aduenerat . Hec fuit structura precipuarum partium huius templi Israelitici , quod tunc erat vnicum & omniam florentissimum , in toto orbe terrarum , & quidem sacrorum causa institutum , multas habebat vtilitates .

Hoc enim tentorium vtile erat , ad vnitatem fidei Catholicae , cum alendam , tum retinendam , cum hoc vnico , velut vinculo firmissimo , primum DEO & cultui eius alligati erant Israelitae , deinde ipsi quoque inter se constringebantur Israelitae , vt vnus religionis socij & membra se esse profiterentur . Ad hunc locum sacrum , totus populus colligebatur , tanquam ad vniam parochiam , & vnitatem fidei & confessionis seiungebat sese ab omnibus gentium Idolatricis & impuris congregationibus . Stabat hoc veluti palatium DEI & supremi Regis in medio populi , diuina praesentiae testimonium , vt vel hoc modo & signo incurrente in oculos , fides populi confirmaretur , DEVM sibi delegisse eo in loco sedem carissimam , & cum in medio ipsius habitaret ,

ret, & vere praesens esset, omni timore & reuerentia colendum esse verum DEVM, moneret. Quin & hoc in loco monere voluit Dominus, in quotidiano Sanctorum precum thymiamate hic se exauditurum preces gementium, & vota fidelium supplicum.

Nec dubium est, hoc splendido edificio adumbratam esse Ecclesiam visibilem hic in terris, quam omnibus seculis sibi in genere humano colligit Filius DEI, vt sit cætus aliquis, amplectens & propagans verbum diuinitus traditum, per quod tantum & non aliter DEVS efficax est, & habitat in credentibus, inuocantes exaudit & defendit, ac in omnibus periculis consolatur, tandemq; vitam aeterna donat. De hoc canit Propheta, Psal. 83. 26. 14. & alibi. Singulos quoq; Israëlitas & nos omnes monere voluit DEVS, verae pietatis studiosos, nihil aliud esse, quam splendidissima theatra diuinae maiestatis, & templa ornatissima, in quibus ipse Dominus habitare velit. De his inquit Christus Iohan. 14. Si quis diligit me, sermonem meum seruabit, & veniemus ad eum, & mansionem apud eum faciemus. Et Apostolus ait: Templum DEI estis. Item, vos estis templum DEI viuentis, sicut dixit DEVS, Inhabitabo in eis. Constitutum fuit & hoc sine, vt Israëlitas & nos omnes mone-ret de sanctissimo tabernaculo, caelestis Academia, cuius aditum verè in locum sanctissimum, patefecit nobis Christus summus noster Sacerdos, ingressu suo in caelum ipsum. Huc respexit Apostolus, cum ait 1. Corint. 5. Scimus, quod si terrenum nostrum taber-

tabernaculum destructum fuerit, tabernaculum,
non manu factum, aeternum in caelis habebimus.

POSTREMO & hic usus erat Tentoriij, ut
esset locus singularis arte munitus, & magna indu-
stria extructus, in quo res sacra, velut thesauri di-
uina sapientiae & magnorum miraculorum DEI
asseruarentur & posteris traderentur. Sicut enim
homines, suis utuntur tabernaculis & cistis, accu-
rate munitis, & in illis res proprias studiose recon-
dunt & asseruant: Ita hunc locum constituit
DEVS. ut illo ipso custodirentur excellentia &
ἐκκλησίᾳ Ecclesiae Israëliticae, arca Domini, propi-
ciatorium, Cherubim & alia, quorum allegoriam
breuiter Scholasticis commemorabo.

Totam autem illam arcam, Sancto sancto-
rum inclusam, Ecclesiam omnium temporum signi-
ficare dubium non est. Hac est sanctissimus ille coe-
tus Populi DEI, cum quo pactum aeternorum bene-
ficiorum fecit expresso verbo, & huic thesauros
mysteriorum salutis nostrae concredidit. Sicut enim
Arca custos erat tabularum, Mannae, & Virgae
Aaronis: Ita Ecclesia cum Scholis custos est Legis
& Euangelij, omniumque Sacramentorum & cul-
tuum diuinorum, nec non est fidelissima mater in
asseruando deposito librorum Prophetarum &
Apostolicorum, in quibus legem suam & testimo-
nia patefecit DEVS, Esaiæ 8. cap. ad quae vnicè
alligati esse debemus.

Ac sicut ex auro mundissimo confecta est ar-
ca, & lignis Cedrinis, vel alba Spina: Ita Eccle-
sia aureis beneficijs & meritis solius Christi propi-

ciatoris tegitur, & recta ipsius iusticia placet
DEO, auroq; carior estimatur, simulq; est lignea,
multas circumferens secum in hoc testaceo fragili
corpore, imbecillitates, morti obnoxia alijsque
miserijs subiecta est.

Thesauri in hanc arcam reconditi, thesauros
Ecclesie, omniaq; salutaria fidelium bona pingunt,
quæ nõ sunt quærenda in Aristotelicis alijsue philo-
sophicis Scholis, aut apud homines diuinæ sapientie
contemptores, vel in cista indulgentiarum Romanæ,
sed tantum in hoc cœtu & Sancto sanctorum in Ie-
su Christo, qui in cœlis versatur, cuius hic quoq; di-
uinitas adumbrata est per aurum purissimum, hu-
manitas vero per lignum Sittim, id est, Cedri vel
albæ spinæ. Carnem enim nostram peccatrici simi-
lem assumpsit, veram quidem nostram, sed non
peccatricem, nulla in eo spina peccati existente.

Ex hac arca instructissima & munitissima,
depromunt p̄i quacunq; ipsis bona sunt necessaria,
& seruat̄ multis miraculis, vt his thesauris simus
instructi. In Christo, teste Apostolo, repositi sunt
omnes thesauri Ecclesie, ipse ex sinu æterni Patris,
nobis sapientiam reuelauit salutis nostræ, ipse est
alimentum piorum, panis vitæ de cœlo descendens
uiuus, vt de ipso comedens, in æternum uiuat, ip-
se seruat floridam Aaronis virgam, sanctum mi-
nisterij verbum, sedens ad dexteram Patris, &
fungens ipse æterno sacerdotio, pro nobis in cœlo in-
tercedit.

Corona huic Arce imposita, Regiam digni-
tatem Christi & Ecclesie sue significat, Paulo &
Petro

Petro teste. Ipse enim Christus Dominus est Rex
noster, qui totum genus humanum, inuictissima
potentia, ex saucibus Satana sanguine fœderis si-
ue noui Testamenti, & ex lacu extraxit, in quo
nulla erat aqua, & nobis dono dedit eandem po-
tentiam, ut in ipso triumphemus & vincamus om-
nes hostes, omniaq; mala exuperemus. Et de hac
scriptum est, Esto fidelis usq; ad mortem, & dabo
tibi vitam coronam.

Arca additum & impositum fuit Opercu-
lum, siue sedes quadam, dicta propiciatorium:
Eratq; tabula ex auro confecta purissimo, qua
Christum significabat, ut Paulus docet Rom. 3. &
Iohannes in prima Canonica cap. 2. Est enim ipse
thronus gratiæ & propitiatio pro peccatis nostris,
non pro nostris autem tantum, sed pro peccatis to-
tius mundi. Ac sicut lamina illa aurea contegeba-
tur ARCA: Ita Ecclesia tegitur aduersus iram
DEI Mediatore nostro velut umbraculo, de quo
Esaia 4. dulcissima promissio extat: Erit prote-
ctio super omne quod gloriosum est, & erit taber-
naculum præbens umbram, interdiu aduersus
æstum, & perfugium atq; tegumentum contra
tempestatem & pluuiam. Huic propiciatorio ad-
dita est promissio, inde editurum oracula DEVM,
locuturum esse & exauditurum, ut significaretur,
DEVM per & propter hunc propiciatorem nos
recipere, saluare, exaudire, loqui nobiscum, & ex
Sancto sanctorum reuelari arcanum decretum re-
demptionis nostræ, & huc respexit Propheta, cum
inquit: Beati quorum tecta sunt peccata.

Supra hanc tabulam, stabant duo Cherubim, alas iungentes & sese contuentes. Erant enim Cherubim, imaguncula alata, quæ humanam speciem referebant, cui alæ additæ erant. Ita enim nonnulli vocabuli Etymologiam intelligunt, ita ut Cherub imaginem significet seu similitudinem representantem pueri alati speciem. Alij in genere Cherub vocem, de qualibet re alata seu volante interpretantur, unde etiam ad nubes transfertur. His imagunculis adumbratum est, Angelos magnæ cum admiratione intueri mysteria liberationis nostræ, Petro teste, ipsos quoque Angelos bonos custodes esse Scholarum & ministrorum Euangelij, & obumbrare suis alis propitiatorium, id est, ad notum Christi sese componere, & veluti alatos, est, promptissima & velocissima obœdientia & humilitate, seruire DEO, & huius arca Ecclesiæ vetera & piarum Scholarum, quæ huius sunt seminaria & riuuli, custodes esse fidelissimos, significatum est simul ministerium doctrinæ in utroque Testamento. Sicut enim hic alæ sunt coniunctæ, & facies se mutuo contuentur: Ita consensus est perpetuus Prophetarum & Apostolorum Actor. 10. ac vnus est Scopus omnium, & digitus monstrans agnitionem DEI, tollentem mundi peccata. Humana species & hoc significatum esse existimo, DEO placere studia paruulorum, infantulorum & lactentium ita quidem vt ore balbutientium regnum suum in terris constituat & corroboret, opprimatque inimici & vltoris violentiam. Ac magna cum deuotione versari ipsum inter puerulos, quorum An-

geli semper vident faciem Patris nostri, qui in cœlis est, & nusquam habitare verius, quam inter mentes Cherubim, id est, Angelicas, quæ deposita mole terrena, & peccati Clitellis, assumptis alis spiritus & veræ agnitionis DEI, fide & inuocatione vera, studijs sanctæ pietatis in cœlum subuolant, & Angelorum, quibus post hanc vitam similes erimus, consuetudinem expetunt.

Nec sine graui consilio Arca dicta est illa fœderis & testimonij, Item arca Domini, testamenti & fortitudinis. Est enim Ecclesia DEI veri, sedes & aureum domicilium, cum quo æternum pepigit fœdus Euangelij, & huic concedidit verbum & Sacramenta, quæ nobis sunt sigilla iusticiæ, fidei, & de voluntate DEI erga nos certò testantur. De hoc fœdere insignis extat promissio Esaiæ 59. Hoc est fœdus meum, cum eis, dicit Dominus: Spiritus meus qui est in te, & verba mea quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis tui, dicit Dominus, deinceps vsq; in sempiternum. O aureum fœdus, O diuina promissio, quæ non tantum docet, quæ, & vbi sit Ecclesia, quæ propria sint DEI beneficia, sed & hoc affirmat, perpetuo mansuram esse Ecclesiam & Scholas, ac virgam Aaronis reslorescentem assidue, id est, ministerium verbi & Sacramentorum deleri non posse. Pro hoc sanctissimo fœdere gratias agamus DEO, & æternis laudibus prædicemus ipsius paternam σοφῶς, quod se patefecit, tradidit viuificas consolationes, ac per uocem spiritus sui colligit sibi semper æternam Ecclesiam, hanc arcam vere diligit, aurea coruscante æter-

te aeterna vita, hic inchoanda, gloria cum omnia
hanc seruat, & nos quoq; ad societatem huius a
ca vocauit, Testamento & iuramento sese nob
obligans, semper aliquem cœtum mansurum esse
hoc mundo, qui sit custos thesaurorum deposita do
ctrina, de qua Timotheum monet Apostolus, De
positum serua. Et Colossensibus scribit, Sermo
Christi habitet in vobis abunde, in omni sapientia
docentes & admonentes vos inuicem.

Nec dubitandum est, quin ad vetus tabernaculum & hanc arcam respexerit S. Paulus. Verbo enim habitandi, hic vsus est, vt significet totam Ecclesiam, esse domicilium scriptorum Prophetarum & Apostolicorum, & ab illa hunc thesaurum custodiri doctrina à DEO ipso tradita, quam cœtera gentes negligunt, contemptu huius sermonis declarantes, quod non sint pars populi DEI. Vult & hoc, ita versandum esse in studio pietatis, vt in pectore nostro verbum Christi habitet, cogitando, amplectendo, amando, confitendo, & propagando, & vt familiariter nobis nota sit doctrina, vt ita saepe, colloquamur cum Christo per Verbum, cum Patribus Prophetis & Apostolis, vt conferimus cum domesticis & familiae nostrae intimis, quos precipue amamus, & cum quibus omnes nostras curas communicare solemus. Quid, quaeso, hoc inhabitationis bono & dignitate thesaurorum excellentius? quod DEI familiaritate & colloquio maius bonum esse potest? per quod DEVS aeternus custos domicilij sui, impertit nobis suam sapientiam, iusticiam & vitam perpetuam.

Nec mysterio caret, quod mandato diuino, non nisi semel, singulis annis summo sacerdote, licebat ingredi Sanctum sanctorum, cuius interpretationem Apostolus tradit: Non in manu facta sancta ingressus est Christus, quæ sunt exemplaria verorum, sed in ipsum Cælum, vt appareat in conspectu DEI pro nobis. Significabat igitur hic ingressus anniuersarius, summum nostrum Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech, perfectè introspicere & nosse peccus aterni Patris, scire ipsius iram aduersus peccatum & iusticie rigorem, consciuum esse arcani consilij de reconciliatione, & causas videre osculi & temperamenti iusticie & misericordie diuine. Hac omnia vidit ab aeterno summus noster Pontifex, qui & in se deriuando iram aterni Patris, iusticia DEI pro nobis satisfecit, & semel vnica obœdientia ingressus in Sanctum sanctorum, id est, Cælum, in conspectu DEI, viuuit eadem gloria & maiestate, & pro nobis intercedit.

Sacerdotes etiam quotidie sacrificia sua in sacro repetebant, indicantes manifeste his ritibus, quod, vt Apostolus loquitur, iuxta conscientiam cultorem perfectum reddere non possent, quæ si tanta efficacie fuissent, ad conciliandam remissionem peccatorum, semel oblata, postea desissent. Quin & Pontifex ipse summus, eadem sacrificia in sancto sanctorum repetens, haud obscure significabat, sacrificia illa Leuitica, non expurgare peccata, aliumq; venturum pontificem, qui proprio sanguine, semel ingressurus esset Cælum summum taber-

bernaculum, qui appariturus in conspectu DE
nos cum DE O patre reconciliaturus esset.

Quid dicam de VELO, quo seiungebatur
Sanctum sanctorum, à reliquo templo? Signifi-
bat & hoc, interprete Apostolo Ebra. 9. cap. No-
dum patefactam sanctorum viam, id est, ad-
itum sanctorum, seu ad ipsum cælum seu con-
suetum DEI, non patere nobis aditum, nec patere
posse per Aaronem, sacrificijs Leuiticis. Cum
tur verum sacrificium Filius DEI in ara
crucis, velum templi scinditur, vt vel hinc
constet, viam nobis patefactam, per summum
cerdotem Christum, in sancta sanctorum gaudi-
& cœlestis arcæ contemplationem, omnibus
ge satisfactum vnica oblatione. Sic multa et
alia tentorij vela artificiose contexta, passim
sponsa aureis columnis, quæ discrimen mon-
strant veteris & noui Testamenti. Etsi enim In-
promissionem habuerunt de Christo, consistet
adhuc tabernaculo: tamen luce Euangelij in-
strandum in Christo destituti fuerunt. Ac nunc
pius nobis adest salus, quam tum, cum credebatur
velo adhuc ad introitum suspensio tabernaculi.

Sicut autem totius tabernaculi, ita huius
Arca curam commisit DEVS Sacerdotibus, po-
tando, erigendo & deponendo, vt ex tertio Num-
rorum videre licet. Ac quoties mutabantur ma-
siones, in deserto peregrinantibus Israëlitis, toties
Arca gestata à Sacerdotibus, præcedebat populam
vt in Numeris cap. decimo legitur. Quam magna
vero fuit illud miraculum, quod tempore mensis
107

Jordanem accessit Populus, quo exundare solebat,
& siccum transeuntibus pedestri itinere, prae-
bit iter, arca consistente in medijs aquarum, quae in
alveum non effusa sunt, & ad stationem suam re-
dierunt, nisi arca primum exportaretur. Haec in
expugnatione Ierichuntina, circumgestata est sex
diebus, circa urbem, & septimo die muri sponte con-
ciderunt. Hinc cum Populus venit in terram san-
ctam, sorte diuisam, Arca illa in Silo deposita est,
& floruit vsq; ad tempora Eli. Ibi enim Israëlitæ
Dominum consuluerunt, hostias obtulerunt, & de
statu Regni interrogarunt, eò ascendit Anna ora-
tionis & sacrificij causa cum sterilis esset, & à
Domino ab ipsa postulatum, ex voto impetrauit.
Sub Eli vero Sacerdote pugnantibus Philistinis, ad-
uersus Israëlitas, magno successu, puniente DEO
peccata populi sui, Arca illa abducta est à Palesti-
nis, & mox restituta. Cum enim sede DEI abuterē-
tur, & sine DEI consilio sese victoria potituros opi-
narentur, capta est arca, & fuga sibi Israëlitæ con-
sulere coacti sunt. Quid hic acciderit, arca cōsistente
apud gentes, spacio septimestri, in primo Samuelis
legitur cap. 5. & 6. Hinc ad varia loca translata
est, nunc collocata est in agro Iosuae Bethsemitæ, vbi
quingenta millia hominum perierunt, qui ar-
cam viderant. Postea à Philistæis translata est in
domum Abinadab Gabaanite, mox in domum
Obed Edom, quem singularibus beneficijs affectit
Dominus, cum hospitem ageret huius sancti domici-
lij. Regnante Saule constituisse videtur in Gilgal, vbi
gratulatoria ipse sacrificia Domino obtulit, vt

1. Samue. 11. legimus, vnde & hoc cap. 21. Apparet, templum illud tabernaculi, aliquandiu stetit in Nobe, vrbe non procul distita à Ierosolymis, qua dono accepit Dauid propositionum panes. Dauidis vero tempore stetit, cum ad imperium regni vocatus est, in Gabaon, Beniamitarum oppido. ibi transportauit arcam magna cum leticia, & sonitibus omnibus Musicis instrumentis plausu confecto, in ciuitatem suam, id est, in Sion sive Ierusalem. Sed cum in hoc itinere Vsa arcam Domini attigisset, & Dominus eum interfecisset, repente casu consternatus Dauid, apud Getthaim quendam virum sanctum relicta est arca Domini, per tres menses, quem cum benedixisset D. E. & hospiti suo multis modis gratitudinem declarasset, re comperta, Dauid in suam ciuitatem eam transtulit, magno cum triumpho, in quo ipse arcam precedens, singulari Sacerdotum habitu, thara canens & saltans, cum Sacerdotibus conueniens, suauis Musica compleuit omnia, contemptum Michol, qua magnam illam humilitatem marito exprobrabat. Cumq; propter Absalonem Arcam multi ex monte Sionio transferendam didicarent, ne tanto thesauro spoliarentur, Dauid mandauit heroico animo, vt in Hierusalem reuerteretur, cum speraret reductionem in Regiam eadem.

Extructo vero, maximo & munificentissimò templo, à Salomone iussu D. E. I, quale nunquam fuit in orbe terrarum, & arcam illam veterem, & tabernaculum, nec non omnia Sanctuarij propria thesaur.

thesaurum verè preciosissimum, singulari pompa
& magnificentia, in ipsum templum, ab ipso ex-
structum, transferri & reponi curavit, ita vt ve-
ctes huius arcæ nonnihil tabernaculis suis ex sancto
sanctorum extarent.

Hac arca multis sepe in periculis abusi sunt
Israëlitæ, quæ quidem non erat instituta, vt in bel-
lis eius vsus esset, vel vt pro DEO haberetur, licet
nomen DEI gereret, nec vt gratiam & auxilium
ab ipsa peterent, sed vt esset testimonium, DEVM
adfuturum huic populo, modo seruarent tabulas
fœderis, huic arcæ inclusas, soliq; DEO adhare-
rent, à quo omnia bona expectanda essent, per
Christum, cuius figuram & vmbra Arca præ-
monstrabat.

Cum vero Nebucadnezar, Ierosolyma vrbe
potitus est, temporibus Zedechie Regis Iuda, anno
mundi 3356. templo accenso, & populo abdu-
cto in captiuitatem Babylonicam, arca Domini in
præda simul ablata est. Ac verisimile est, in hac
vastitate sanctæ terræ, arcam vna incendijs pe-
risset, neque vnquam restitutam esse, cum nullibi
restitutionis eius fiat mentio in sacris literis. Et
quamuis scriptura commemoret, quæ vasa restitu-
ta sint templo à Cyro, & quæ rursus Antiochus,
Sanctuarium Domini ingressus abstulerit: nun-
quam tamen vel verbo vnico, Arcæ & Thesouro-
rum impositorum, meminit scriptura.

His rectè consideratis, non miremur, Redem-
ptorem nostrum, dici in nouo Testamento, Propi-
tiationem generis humani. Ipse enim adumbratus

in Lege, solus est thronus gratia ac ἰλασμός
strum, per quod omnium nostra peccata teguntur,
& nos contra Satanae phalanges vera securitate
& libertate fruimur. De hoc propiciatore dicit
Apostolus Rom. tertio capite: Omnes peccauerunt
& carent gloria DEI. Iustificati gratis, per gra-
tiam ipsius, per redemptionem, qua est in Christo
Iesu, quem proposuit DEVS propitiatorem, per
dem in sanguine ipsius. Hic Filius DEI suauissimi
voce propiciator dicitur. Per ipsum enim
qui factus est nobis ἰλασμός, propiciatio, plac-
culum, siue expiatio, habemus reconciliationem
cum DEO, donum, & sacrificium, per quod des-
titur ira DEI, & totius peccati regnum destru-
itur. Ad hanc propiciationem & expiationem
strorum peccatorum, vitur Christus suo precioso
sanguine vnica oblatione in ara crucis effuso, que
cum fide nobis applicamus, & per hyssopum
nos conspergimus, nos quoque DEO offerimus sacri-
ficium rationale bonae fragrantiae, & cum Da-
uide super niuem dealbamur. Nulla est enim
reconciliationis, qua DEO reconciliamur, que
sanguis, victima & intercessio huius aduocati.
Vnde S. Augustinus in maximis conscientiae tur-
ribus optime dixit, Turbabor, sed non perturbabor.
Quoniam vulnerum Christi recordabor.

Egressuris nunc ex Sancto sanctorum, primum
occurrit in sancto, mensa aurea, cuius princi-
cipuus erat vsus, vt huic imponeretur cibus pro Sa-
cerdotibus, duodecim nimirum panes propositum
num, diuisi in duas partes. Sicut autem ex mensa
impe

impositis alimentis reficiuntur homines, curas in
mensa deponunt, & bilares sunt: Ita mensa san-
cti ministerij Christum nobis suppeditat, alimen-
tum vitale, gaudium & exultationem omnium
credentium. Hac mensa, qua in Ecclesia consistit,
in sanctuario Domini, & in sanctorum commu-
nitione querenda est. Panis impositus mensa, in duas
partes diuisus alii Iudaeos quidem & gentes, ac cum
sit recens facile famem explet, & famelicos exa-
turat. Hic panis propositionum & facierum dice-
batur. Hunc enim panem vitalem & recentem, no-
bis proponi indies, & ob oculos versari necesse est.
Ac sicut hoc sancto pane tantum Sacerdotibus vesci
licebat, publice expositis conspectui omnium: Ita
doctrinam abditam esse non decet, & reclusam
Religionem Christianam, qua omnibus fidelibus
nota esse debet, quibus nunc communi priuilegio &
iure, dignitas Sacerdotalis concessa est. Quin etiam
Sacerdotes & Leuitas, scholasticos monebat
DEVS, se panem daturum omnibus liberaliter,
qui officium suum recte faciant. Ipsius panibus va-
sculum thuris imponebatur. Qui enim immensis
Filiij DEI fruuntur beneficijs, & pane caelesti ve-
suntur, preces & gratiarum actiones, sine inter-
missione DEO offerunt.

Eodem in loco candelabrum nobis occurrit.
Quis sit vsus lucernarum in domibus nostris, mani-
festum est. Hunc enim vsum habent, vt omnibus
luceant, qui nobiscum vno in loco versantur. Ita
Christus Dominus Sol iusticiae, ad hoc datus est, vt
sit lux mundi omnibus qui ab ipso radios diuinae lu-
cis &

eis & iusticiæ expetunt, & ex ipso vero stipite pro-
deunt canna & luminaria, quæ ab ipso lumen ac-
cipiunt. Quicquid enim luminis est in ministris
Ecclesiæ & oculis Christi, id totum est haurien-
dum, ex fonte luminis Iesu Christo. Ac sicuti om-
nia huius candelabri aurea sunt: Ita Christus ip-
sus est lux nostra & sapientia patris, & id requi-
rit, ut omnes p̄i sint sinceri, & repurgati ab om-
nibus affectibus carnalibus, DEO seruiant, de quo
p̄i, vsu Emunctoriorum, quæ addita erant, p̄i
chrè admonebantur. Sicut enim candelæ purgan-
dæ sunt & emungendæ: Ita necesse est p̄ios Eccle-
siæ Doctores subinde respicere ad lucem doctrinæ
accensam, ut reprimantur optimis diuini verbi
emunctorijs, qui veritatem obscurare student.
Mensa quoq; panis & candelabri, in sancto confi-
stens extra velum, Christum quoq; Euangelij
prædicationem significabat. Etsi enim consistenti
adhuc tabernaculo, Christus nondum fuit reuela-
turus: semper tamen extiterunt promissiones Pa-
tribus reuelatæ, quæ non tantum de Messia luxu-
runt inter Iudeos, sed etiam inter gentes, ad quæ
sæpe peruenerunt Israëlita, ita quidem, ut omnia
fide illas accipientes, veram lucem diuinæ agnitio-
nis & salutis consecuti sint. Inter mensam, panem
& candelabrum, stabat ante velum in sancto au-
rea ara thymiatis, vel incensi. In hac quotidie
offerebatur incensum, siue suffimentum mane &
vesperi, semelq; in anno, singulari ritu in festo ex-
piationis. Hac vnica ara illius populi Christum si-
gnif.

gnificabat, per quem omnes preces in odorem suauitatis oblatae; DEO placent & exaudiuntur.

TERTIAM Tentorij partem, cum accuratè inspiciamus, occurrit nobis aenea Holocaustorum ara, quae & vnica & sola erat, nec non solum sacrum, siue labrum aeneum, collocatum intra re- lum sancti & aram holocaustorum. In hac ara nemini nisi homini religioso sacrificia offerre licebat. Altare hoc nostrum, vnicum & Catholicum Christus est, qui seipsum hostiam obtulit viuentem DEO. Nec est vllum in toto mundo sacrificium, quod peccata, nisi hoc vnicum expiare possit. Nec placent sacrificia DEO, nisi quae in ara Christo, per fidem DEO offeruntur.

Labrum aeneum significabat dubio procul baptismum noui Testamenti, sanctissimum nostrum lauacrum regenerationis. In illo enim sacra facturi, abluabant sordes manuum, qui coram Domino ministrabant. In hac vero lotionem, regeneramur & renouamur, vt per stipulationem bonae conscientiae, ab omnibus nostris anima sordibus abluamur.

Quid dicam de ipsis templi ornamentis, parietibus, tabulis, basibus, columnis, vectibus, cortinis siue aulais & alijs partibus Tentorij, quas cū rectè consideramus, id deprehendimus, nihil hic esse otiosum aut contemnendum, sed omnia ad vsum translata, magnam asserre p̄ys consolationem, in omnibus afflictionibus, & fidem multis modis confirmari, ac satis hinc constat, tot annis ante Christum, varijs rationibus depicta esse per Spiritum sanctum,

de persona & beneficijs Propiciatoris nostri, quae
deinde in Nouo Testamento, per Christam quae
finis legis, perfectissimè impleta sunt. Non enim
nunc per umbras & figuras nobiscum loquitur
DEVS, sed omnia Filio misso exhibuit, quae summi
cum gemitu, velis tentorij inuoluti, expectabant
sancti nostri Patres, exclamantes subinde, Rorate
caeli desuper, & nubes pluant iustum. Descendet
sicut ros in vellus, & sicut gutta irrorantes terram

Quam pulchrum est, quod Columnis vitatis
DEVS, in hoc sancto domicilio. Quid autem alius
significant columna & vectes, quam Prophetas
Apostolos & Doctores Ecclesiae & Scholarum, aliosque
vires excellentes, heroico spiritu praeditos, qui ad
vnicum propiciatorium, digitum intendunt, quo-
rum doctrina & confessioni Ecclesia innititur &
fulcitur, quae ab Apostolo stabilimentum veritatis
dicitur, cum in Christo ita munita & stabilita
sit, ut vnicam illam amplectatur doctrinam,
quam sancti illi homines à Christo hauserunt capi-
te, & aduersus omnia malorum genera probè fir-
mata sit. Quid aliud sunt pii omnes, docentes & di-
scipuli, quam columna, superantes Satanam, de
quibus scriptum est in Apocalypsi cap. 3. Qui vice-
rit, faciam illum columnam, in templo DEI mei.
Tabulis quoque, basibus suo loco & ordine immis-
sibus, constitui voluit DEVS, huius tabernaculi parietes,
ut firmum esset tentorium, & aduersus ventorum
violentiam muniretur. Haec tabula deaurata, Eccle-
siam significabant, quae in omnibus afflictionibus,
omnibus pijs asylum est tutissimum, ita quidem, ut
omni

omnes qui vero fundamento & basi salutis nostrae
innituntur, id est, Iesu Christo, aduersus quasuis ten-
tationes muniti sint, nec vlla creatura à dilectione
DEI, pios separare possit. Aurum Columnarum,
mensarum & aliorum ornamentorum & partiū
tentorij monet hoc quoq̄, querendam & retinen-
dam esse in Ecclesia veram doctrinam, fidei since-
ritatem, & huc entendum, vt coniunctis tabularum
studijs & intra eosdem parietes, fidei vnitatem re-
tineamus.

TENTORIA siue aulae, refero ad studia
bonarum artium, quae in Scholis bene constitutis flo-
rent, & verè sunt vectes, quibus tabula Ecclesiae con-
iunguntur ab illis, qui Ecclesiam amant, & sine
Philosophicis studijs doctrinam Ecclesiae intelli-
gi non posse, aut explicari commodè, rectè iudicant.
Et haec quidem studia non minus exornant Ecclesiā
& profunt generi humano, quam aulae illa taber-
naculi. Ac sicut tabulae parietum vectibus coniunge-
bantur, & certae erant bases totius tentorij, nec non
cortinae omnes templi, aureis fibulis, ceu in vnam
texturam coniungebantur: Ita magnum est orna-
mentum Ecclesiae, & cum p̄ Ecclesiae Doctores in
doctrina sunt consentientes, & querunt non distra-
ctiones, sed adificationem piorum, amant sanctam
concordiam, & per Charitatem connexi & colli-
gati, vnum sunt in Christo, & coniunctis studijs Ec-
clesiam exornare student. Quam multa fuerunt te-
gumenta huius tentorij? Quid quaeso, tanta varie-
tate operimentorum, ex quibus tectum conficieba-
tur, significare voluit Spiritus sanctus? certè opinor

significatum esse ipsum Filium DEI, qui optimus
est munimentum nostrum aduersus omnes affli-
ctionum insultus & tentationum tempestates, &
quidem, vt quantumuis seuiat Satan cum suis, ad-
uersus Ecclesiam, hac satis munita sit, sub hoc tecto
vt nullibi, quantumuis valida ventorum aut imbrum
tempestate concuti aut dissipari possit. Ipse etiam
Filius DEI ostium fuit vnicum huius Tentorii, cuius
per ipsum solum nobis in cœlū aditus patefactus fuit.

Hinc manifestissimum est, quæ fuerint veterum
& sanctorum Patrum mysteria abscondita &
anigmata de Christo & Ecclesia, quæ quidem hodie
ita nobis proponuntur, vt sine velo arcam aspicere
& ingredi liceat Sanctum sanctorum, in quo nunquam
regnat Messias noster, vnicus noster Propiciator
verus DEVS & homo, Rex & Pontifex summus
& vnicus, verus mundi Saluator, in quo omnes
deles habent omnia, quæ ad nostram salutem spectant.

De his maximis rebus, sæpe pios cum Sacerdotibus
& Scholasticis Leuiticis collocutos esse credibile est.
Scholas enim, classes Sacerdotum & Leuiticorum
tarum Tabernaculo coniunxit DEVS, non solum
vt pecudes ibi mactarent, sed multo magis, vt iuuen-
tus rectè erudiretur in sincera religione & optimarum
rerum studijs, Lex DEI populo enarraretur,
ambigentibus animis responsa darentur, & dogmata
controuersia diiudicarentur. Ita semper Eccle-
sijs mediocriter constitutis, adiuncta fuerunt Scho-
le, cum non minus florere & consistere possint, quæ
domus splendide extructa, sine fundamentis. Ac si-
cut multa sunt officia venarum & arteriarum,
illæ.

illa subministrant sanguinem, ha reddunt spiritus,
& simul coniuncta sunt: Ita Ecclesia & Schola vel
tum maxime florent, cum pia concordia communi-
cant operas, & studia ad DEI gloriam coniungunt.

Hac breuiter, vt iam licuit, in tanta temporis
angustia, de rebus maximis, in hoc nouo Gymnasio,
quod felix & faustum sit, ac salutare huic Ecclesie
& patrie nostrae carissimae, infantili & balbutien-
te lingua, exponere volui. Et cum apud nos quoque,
singulari DEI beneficio, Arca extracta sit Schola-
stica, vt in hac custodes piarum rerum, & concre-
diti depositi verae religionis informetur, & enu-
triantur, & hinc caelestis vita hortulus plantetur &
propagetur. O FILI DEI, qui es propiciatorium
nostrum, tegumentum, cortina, contignatio & or-
namentum, nec non tectum firmissimum & tutissi-
mum, ad te confugimus anxijis votis, & oramus, vt
nos gubernes & protegas omnes in hac Schola pra-
ceptores & Scholasticos, qui ex sancto baptismi
lauacro extracti, tibi fidem pietatis & sinceritatis
morum dederunt. Tu sis perpetuo basis & vectis
Ecclesiae tuae, omniumq; Scholarum, in quib. Angeli
habitant, tu sis nobis Columna, caput, virtus, fons
vite & salutis ostium, ac nos tandem recipe in aeter-
na tua tabernacula, in quibus hoc implebitur,
quod dixit Psalmista, Qui cum lachry-
mis serunt, cum exulta-
tione metent,

A M E N.

71584058 No 0